

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Πρεσβεία της Ελλάδος στη Ρώμη
Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2021

Ιταλική οικονομία
Ανάπτυξη Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων
Ελλάδας – Ιταλίας
--- Περιφέρεια Λομβαρδίας ---

Ρώμη, Νοέμβριος 2022

Η εκπονηθείσα Ετήσια Έκθεση αποτελεί προϊόν επεξεργασίας
του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Ρώμης
για την Επικράτεια της Ιταλίας και
του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Μιλάνου
για την Περιφέρεια της Λομβαρδίας

Σε περίπτωση αναπαραγωγής να αναφέρεται η πηγή

Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης

Προϊστάμενος

Παναγιώτης Ζάραγκας
Γενικός Σύμβουλος ΟΕΥ Β'

Χριστίνα Αργυροπούλου
Σύμβουλος ΟΕΥ Β'

Αικατερίνη Πουλιανίτη
Γραμματέας ΟΕΥ Γ'

Δ/ση: Viale G. Rossini 4, 00198 ROMA (2ος όροφος)
Τηλ.: +39 0685375550
Φαξ: +39 0688415927
E-mail: ecocom-rome@mfa.gr
Web: <http://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/office/843>

Γραφείο ΟΕΥ Μιλάνου

Προϊσταμένη

Παρασκευή Καμπούρογλου
Γενικός Σύμβουλος ΟΕΥ Β'

Αντωνία Πατπαχριστούδη
Επιστημονική Συνεργάτης

Δ/ση: Via Maddalena 9, 20122 Milano
Τηλ.: +39 02 72095543, +39 02 80504361
Fax: +39 02 720105386
E-mail: ecocom-milano@mfa.gr
Web: <http://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/grafeia-ana-xora/office/842>

Πίνακας περιεχομένων

1	Οικονομία Ιταλίας	6
1.1	Επισκόπηση της οικονομίας.....	6
1.1.1	Οικονομικά μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας.....	8
1.1.2	Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ιταλίας	9
1.1.3	Βασικά οικονομικά μεγέθη	12
1.1.4	Εξωτερικό εμπόριο	13
1.1.4.1	Εμπόριο αγαθών	13
1.1.4.2	Εμπόριο υπηρεσιών	18
1.1.5	Επενδύσεις	20
1.2	Οικονομικές προβλέψεις για την ιταλική οικονομία	21
1.2.1	Οικονομικές προβλέψεις 2022-2024	21
1.2.1.1	Ρωσο-ουκρανική σύρραξη - Αναθεώρηση οικονομικών δεικτών (2022-2025).....	23
1.3	Οικονομικές σχέσεις Ιταλίας	24
1.3.1	Ιταλία – ΠΟΕ	24
1.3.2	Ιταλία – Ευρωπαϊκή Ένωση	25
1.3.3	Ιταλία - ΟΟΣΑ.....	25
1.3.4	Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών.....	25
2	Οικονομικές σχέσεις Ελλάδα – Ιταλίας	26
2.1	Διμερές εμπόριο.....	26
2.1.1	Εμπόριο αγαθών	26
2.1.2	Εμπόριο υπηρεσιών	29
2.2	Άμεσες επενδύσεις.....	31
2.2.1	Επενδύσεις της Ελλάδας στην Ιταλία.....	31
2.2.2	Επενδύσεις της Ιταλίας στην Ελλάδα.....	32
2.3	Διμερείς ενεργειακές σχέσεις Ελλάδος-Ιταλίας.....	34
2.3.1	Ιταλικές επενδύσεις στην Ελλάδα στον τομέα της ενέργειας	35
2.3.2	Ελληνικές επενδύσεις στην Ιταλία στον τομέα της ενέργειας.....	37
2.3.3	Εν εξελίξει διαδικασία ωρίμανσης ενεργειακού project EastMed.....	37
2.4	Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας – Ιταλίας.....	38
2.5	Στοιχεία της οικονομίας της Λομβαρδίας (σύνταξη: Γρ. ΟΕΥ Μιλάνου)	38
2.5.1	Οικονομικές εξελίξεις Περιφέρειας Λομβαρδίας	39
2.5.2	Εξωτερικό εμπόριο Περιφέρειας Λομβαρδίας	41
2.5.3	Διμερείς εμπορικές σχέσεις Ελλάδος - Λομβαρδίας.....	41

2.5.3.1	Εισαγωγές Περιφέρειας Λομβαρδίας από Ελλάδα.....	42
2.5.3.2	Εξαγωγές Περιφέρειας Λομβαρδίας προς Ελλάδα.....	44
2.5.3.3	Διμερές εμπόριο ανά Περιφέρεια της Β. Ιταλίας με Ελλάδα.....	45
2.6	Παρουσία ελληνικών επιχειρήσεων στην Λομβαρδία.....	46
2.7	Απολογισμός δράσεων οικονομικής διπλωματίας.....	46
3	Συμπεράσματα – προτάσεις	48
3.1	Προοπτικές ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών	48
3.2	Ταμείο Ανάκαμψης - Προοπτικές διεύρυνσης αμφίπλευρης επενδυτικής παρουσίας.....	51
3.3	Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας.....	52
3.4	Προτάσεις ενίσχυσης διμερούς θεσμικού πλαισίου	54
3.5	Στρατηγική ταυτότητα: Πλαίσιο και προοπτικές εμβάθυνσης οικονομικής συνεργασίας Ελλάδος-Ιταλίας	55
4	Παράρτημα.....	57
4.1	Αναλυτικά στατιστικά στοιχεία διμερούς εμπορίου	57
4.1.1	Ελληνικές εξαγωγές στην Ιταλία κατά διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	57
4.1.2	Ελληνικές εισαγωγές στην Ιταλία κατά διψήφιο ΚΣΟ (CN2).....	61
4.2	Χρήσιμες διευθύνσεις.....	65

Πίνακες

Πίνακας 1:	Βασικά οικονομικά μεγέθη Ιταλίας	12
Πίνακας 2:	Εξωτερικό εμπόριο αγαθών Ιταλίας	14
Πίνακας 3:	Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών Ιταλίας και η θέση της Ελλάδας	14
Πίνακας 4:	Σημαντικότεροι προμηθευτές Ιταλίας και η θέση της Ελλάδας.....	15
Πίνακας 5:	Εξαγωγές αγαθών Ιταλίας.....	16
Πίνακας 6:	Εισαγωγές αγαθών Ιταλίας.....	17
Πίνακας 7:	Εισπράξεις Ιταλίας	19
Πίνακας 8:	Εισπράξεις Ιταλίας	20
Πίνακας 9:	Άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ιταλία	20
Πίνακας 10:	Ιταλικές επενδύσεις στο εξωτερικό	21
Πίνακας 11:	Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας - Ιταλίας.....	27
Πίνακας 12:	Ελληνικές εξαγωγές στην Ιταλία – μεγάλες κατηγορίες (CN2).....	27
Πίνακας 13:	Ελληνικές εισαγωγές από την Ιταλία – μεγάλες κατηγορίες (CN2).....	28
Πίνακας 14:	Ισοζύγιο υπηρεσιών Ελλάδας - Ιταλίας	29
Πίνακας 15:	Εισπράξεις της Ελλάδας από την Ιταλία	30
Πίνακας 16:	Πληρωμές της Ελλάδας στην Ιταλία	30
Πίνακας 17:	Τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα από την Ιταλία	31
Πίνακας 18:	Επενδύσεις της Ελλάδας στην Ιταλία.....	31
Πίνακας 19:	Επενδύσεις της Ιταλίας στην Ελλάδα.....	32

Πίνακας 20: Διμερές εμπόριο Λομβαρδίας – Ελλάδος (σε €).....	41
Πίνακας 21: Τα 20 πρώτα σε αξία προϊόντα που εξάγει η Ελλάδα στη Λομβαρδία	42
Πίνακας 22: Τα 20 πρώτα σε αξία προϊόντα που εξάγει η Λομβαρδία στην Ελλάδα	44
Πίνακας 23: Διμερές εμπόριο Β. Ιταλίας – Ελλάδος, ανά Περιφέρεια Β. Ιταλίας (σε €)	46
Πίνακας 24: Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών	50
Πίνακας 25: Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων από την Ιταλία	52

1 Οικονομία Ιταλίας

1.1 Επισκόπηση της οικονομίας

Η οικονομία της Ιταλίας κατατάσσεται στην 8η θέση ισχύος σε παγκόσμια κλίμακα, αναφορικά με το μέγεθος του ονομαστικού ΑΕΠ και είναι η 3η σημαντικότερη οικονομία της Ευρωζώνης. Ως μέλος της ομάδας G7, η Ιταλία διαθέτει την δεύτερη κατά σειρά, μετά την Γερμανία, μεγέθους βιομηχανία της ευρωζώνης. Η ιταλική οικονομία χαρακτηρίζεται από έντονες περιφερειακές ανισότητες, υψηλό δημόσιο χρέος, διαρθρωτικές αδυναμίες σε δημόσια διοίκηση, δικαιοσύνη, τραπεζικό τομέα και εκπαίδευση, που χρήζουν καίριων μεταρρυθμίσεων, προκειμένου να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, ενώ διαθέτει δυναμική διαφοροποιημένη παραγωγική βάση με εύρωστες εξαγωγές και εμπορικό πλεόνασμα. Κατά την τελευταία δεκαετία, η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών επεσώρευσε επαχθείς και επώδυνες συνέπειες στον κοινωνικό ιστό της Ιταλίας, διάσταση που απεικονίζεται στο αυξητικά διευρυμένο ποσοστό των ατόμων που διαβιούν κάτω από το όριο της απόλυτης φτώχειας.

Ενδεικτικά, κατά την περίοδο 1999–2019 η σωρευτική αύξηση του ΑΕΠ της Ιταλίας ήταν 7,9%, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά σε Γερμανία, Γαλλία και Ισπανία ήταν 30,2%, 32,4% και 43,6%. Εν προκειμένω κατά την εν λόγω περίοδο, οι συνολικές επενδύσεις στην Ιταλία αυξήθηκαν κατά 66%, έναντι 118% στην ευρωζώνη, με μείωση της συμμετοχής των δημόσιων επενδύσεων από 14,6% το 1999 σε 12,7% το 2019. Το διάστημα 2005-2011, ο πληθυσμός που διαβιούσε κάτω από το απόλυτο όριο φτώχειας στην Ιταλία αυξήθηκε από 3,3% σε 7,7%, ενώ το 2020 ανήλθε σε 9,4%.

Το 2020, η διττή υγειονομική και οικονομική κρίση, απότοκος συνέπεια της εξάπλωσης του Covid-19 και η συνακόλουθη διακοπή του συνόλου σχεδόν των οικονομικών δραστηριοτήτων, επέτεινε δυσμενώς την ήδη ισχνή πορεία της ιταλικής οικονομίας, που είχε οριακό ρυθμό ανάπτυξης το 2019. Πρόκειται για την πρώτη κρίση μετά την πετρελαϊκή του 1979 που επηρέασε αμφίπλευρα τη ζήτηση και την προσφορά, μεγέθυνε έτι περαιτέρω την αβεβαιότητα και κατέστησε την ύφεση της ιταλικής οικονομίας το 2020 την τέταρτη χειρότερη (1943-1944-1945) σε διάστημα 150 ετών και την πρώτη μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στο πλαίσιο της διασφάλισης της λειτουργικής βιωσιμότητας των επιχειρήσεων και της κοινωνικής συνοχής, το 2020, προωθήθηκαν μέτρα για την αντιμετώπιση οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας, ύψους € 108 δισ., που εστίασαν σε δύο άξονες: (α) αύξηση δαπανών για την ενίσχυση του υγειονομικού συστήματος και (β) παροχή οικονομικής στήριξης και ενίσχυση ρευστότητας σε επιχειρήσεις, εργαζομένους και οικογένειες. Εντούτοις, η κατακόρυφη μείωση του ΑΕΠ, το 2020 ήταν της τάξεως του -8,9%, έναντι οριακής ανάπτυξης 0,3% το 2019. Η αξία του ονομαστικού ΑΕΠ μειώθηκε από 1.790,9 δισ. ευρώ ΑΕΠ το 2019 σε 1.651,6 δισ. το 2020. Σύμφωνα με τη Eurostat πρόκειται για την δεύτερη ισχυρότερη ύφεση στην ΕΕ (ΕΕ: -6,4% και Ευρωζώνη: -6,8%) μετά την Ισπανία (-10.8%).

Το 2021, η ιταλική Κυβέρνηση υιοθέτησε εκ νέου παρεμβάσεις, συνολικού ύψους € 72 δισ., (Decreto Sostegni) για ενίσχυση επιχειρήσεων και φορέων του τριτογενούς τομέα, εργασία και καταπολέμηση της φτώχειας, Υγεία και Ασφάλεια, στήριξη Τοπικής Αυτοδιοίκησης και περαιτέρω τομεακές παρεμβάσεις. Από τον Απρίλιο 2021, οι συντονισμένες ρυθμίσεις για τον περιορισμό της πανδημίας και την ασφαλή λειτουργία οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, συνέβαλαν στην σταδιακή οικονομική ανάκαμψη. Από τον Ιούνιο 2021, η πρόοδος των εκστρατειών εμβολιασμού, η επακόλουθη χαλάρωση των περιορισμών στην κινητικότητα και η

επεκτατική οικονομική πολιτική ευνόησαν το εξωτερικό εμπόριο και την ταχεία ανάκαμψη της οικονομικής ανάπτυξης.

Η ιταλική οικονομία το 2021 βελτιώθηκε με συνέπεια την ανάκτηση ευρέος τμήματος των προκληθέντων, από την πανδημία, απωλειών παραγωγής. Το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές ανήλθε σε 1.781.221 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της ισχυρής ανάκαμψης της παραγωγικής δραστηριότητας, σημειώνοντας αύξηση κατά 7,5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και σε όγκο κατά 6,6%. Η αύξηση του ΑΕΠ προήλθε κυρίως από την εγχώρια ζήτηση, ενώ η εξωτερική ζήτηση και η μεταβολή των αποθεμάτων είχαν πολύ οριακή συμβολή.

Ειδικότερα, η προστιθέμενη αξία σε όγκο αυξήθηκε κατά 11,5% στη βιομηχανία εκτός κατασκευών, κατά 21,6% στις κατασκευές και κατά 4,7% στον τομέα των υπηρεσιών, ενώ μειώθηκε κατά 1,3% στον τομέα γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας.

Το 2021 οι ακαθάριστες πάγιες επενδύσεις αυξήθηκαν σε όγκο κατά 16,5%, η εθνική τελική κατανάλωση κατά 4,2%, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κατά 13,4% και οι εισαγωγές κατά 14,7%.

Το 2021, το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά 3,7% σε τρέχουσες αξίες και κατά 2,1% σε όρους αγοραστικής δύναμης. Η ταυτόχρονη αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης (+6,9%) προκάλεσε μείωση της τάσης για αποταμίευση, που ανήλθε σε 13,1% από 15,6% το 2020.

Η ισχυρή οικονομική ανάκαμψη ήταν καθοριστική για την ανασχεση της αύξησης του λόγου του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ, που μειώθηκε το 2021 σε 150,8% από 155,3% το 2020. Το 2021 το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν ίσο με -7,2% του ΑΕΠ, έναντι -9,6% το 2020, λόγω αυξητικής τάσης εσόδων σε συνδυασμό με την συγκρατημένη αύξηση δαπανών, παρά τη διατήρηση σε ισχύ των θεσπισθέντων μέτρων στήριξης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης. Το πρωτογενές ισοζύγιο (καθαρό χρέος μείον δαπάνες τόκων) ήταν -3,6% του ΑΕΠ, έναντι -6,1% το 2020.

Ο πληθωρισμός αυξήθηκε σημαντικά κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους και διαμορφώθηκε στο 1,9%, λόγω της αύξησης των τιμών ενέργειας (+ 14,1%), σημειώνοντας τη μεγαλύτερη αύξηση από το 2012 (+3,0%). Σύμφωνα με τα στοιχεία της ISTAT, η ανεργία τον Δεκέμβριο 2021 παρέμεινε στο ίδιο επίπεδο με τον Δεκέμβριο 2020, ήτοι σε 9,0%, με δυσμενέστερα ποσοστά στις γυναίκες (9,6%) και στους νέους (26,8%).

Το 2021 το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 58,2 δισ. ευρώ, 3,3% του ΑΕΠ, από 62,1 δισ. ευρώ το 2020. Η σχετική μείωση οφείλεται στην επιδείνωση του ελλείμματος των υπηρεσιών (-9,8 από -7,3 δισ. ευρώ) και κυρίως, στο πλεόνασμα αγαθών (61,2 από 68,4 δισ. ευρώ), επιβαρυνόμενο από την αύξηση του ενεργειακού ελλείμματος. Αντίθετα, θετικό αντίκτυπο είχε η βελτίωση στο πλεόνασμα πρωτογενούς εισοδήματος (22,7 από 20,3 δισ. ευρώ) και στο έλλειμμα δευτερογενούς εισοδήματος (-16,0 από -19,3 δισ. ευρώ).

Η έντονη περιφερειακή διάσταση της ιταλικής οικονομίας αποτυπώνεται στο οικονομικό υπόδειγμα της χώρας με αποκλίνοντες ρυθμούς ανάπτυξης, όπου κατά το 2021 η οικονομική ανάκαμψη ήταν πιο έντονη στις περιοχές που επλήγησαν περισσότερο από την πανδημική κρίση το 2020. Σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο +6,6%, το ΑΕΠ αυξήθηκε σε όγκο κατά 7,4% στα βορειοδυτικά και κατά 7% στα βορειοανατολικά της χώρας. Η ανάκαμψη στις βόρειες περιοχές προήλθε από τη βιομηχανία με τη στενή έννοια (+12,8% στα βορειοδυτικά και +13,1% στα βορειοανατολικά) και τις κατασκευές, οι οποίες κατέγραψαν ανάπτυξη 22,8% στα βορειοδυτικά. Η αύξηση του ΑΕΠ ήταν υποδεέστερα έντονη από τον μέσο όρο στο Κέντρο (+6%)

και στο Νότο (+5,8%), παρά τις καλύτερες επιδόσεις των Κατασκευών (+25,9%) και της Γεωργίας (+3,6%). Η ανάκαμψη της απασχόλησης, αντίθετα, χαρακτηρίστηκε από μεγαλύτερο δυναμισμό στο Νότο σε σύγκριση με την υπόλοιπη χώρα, όπου οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά 1,3%, έναντι +0,5% στα βορειοδυτικά, +0,2% στο βορειοανατολικά και +0,3% στο Κέντρο.

1.1.1 Οικονομικά μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας

Το 2020, η Ιταλία ήταν από τις πρώτες ευρωπαϊκές χώρες που επλήγη βαρύτατα από την πανδημία Covid-19, με το κόστος να αποτιμάται σε ετήσια βάση σε 100.000 θύματα και ύφεση της τάξεως του -9% του ΑΕΠ. Σε πλαίσιο του στόχου αντιμετώπισης των κοινωνικο-οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας η Ιταλία υιοθέτησε μέτρα σε τρεις φάσεις με το σύνολο των κρατικών παρεμβάσεων να ανέρχεται σε περίπου 108 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 20 δισ. ευρώ μέσω του Decreto Cura Italia τον Μάρτιο 2020, 55 δισ. ευρώ μέσω του Decreto Rilancio τον Μάιο, 25 δισ. ευρώ μέσω του Decreto Agosto τον Αύγουστο και 8 δισ. ευρώ με σειρά παρεμβάσεων Decreti Ristori. Τα μέτρα με στόχο τη διάσωση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης εστίασαν σε ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων, προστασία της εργασίας και της οικογένειας, στήριξη εισοδημάτων και φορολογικές διευκολύνσεις, ενώ συνοπτικά αποτυπώνονται ακολούθως:

- χορήγηση κρατικών εγγυήσεων για λήψη δανείων και θέσπιση ευνοϊκών όρων αποπληρωμής τους
- ενίσχυση εξαγωγικών πιστώσεων
- κάλυψη μισθοδοσίας πληγεισών επιχειρήσεων με παράλληλη αναστολή διαδικασιών απολύσεων και ελαφρύνσεις στη καταβολή εργοδοτικών εισφορών
- διευκολύνσεις για άδειες με αποδοχές για οικογένειες με παιδιά ή αντίστοιχη εισοδηματική ενίσχυση σε περίπτωση που οι γονείς αναγκάστηκαν να εργασθούν κατά τη διάρκεια της πανδημίας
- μη καταβολή δημοτικών φόρων και τελών στην ακίνητη περιουσία για επιχειρήσεις του τομέα διαμονής και εστίασης
- καταβολή ενισχύσεων σε ελεύθερους επαγγελματίες
- εισοδηματικές ενισχύσεις σε οικογένειες που τελούν σε καθεστώς έντονα δυσμενούς οικονομικής κατάστασης
- διευκολύνσεις για αποπληρωμή ήδη ληφθέντων δανείων και καταβολή του ΦΠΑ
- μείωση φορολογικών επιβαρύνσεων στις επιχειρήσεις του ιταλικού νότου
- voucher για οικογένειες με επιλογή εγχώριου τόπου παραθερισμού

Τον Μάρτιο 2021, η ιταλική Κυβέρνηση ενεργοποίησε νέα δέσμη μέτρων, ύψους € 32 δισ., (Decreto Sostegni), που αποτελεί το μέγιστο ποσό δημοσιονομικής απόκλισης, που εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο. Οι προγραμματισμένες παρεμβάσεις αφορούν σε 5 βασικούς τομείς: στήριξη επιχειρήσεων και φορέων τριτογενούς τομέα, εργασία και καταπολέμηση της φτώχειας, Υγεία και Ασφάλεια, ενίσχυση Τοπικής Αυτοδιοίκησης και περαιτέρω τομεακές παρεμβάσεις.

Με το Decreto Riapertura τον Απρίλιο 2021, επιχειρείται σταδιακή επανέναρξη των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, σε συνδυασμό με προληπτικά μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης της επιδημίας COVID-19.

Τον Μάιο 2021, αποφασίζεται διάθεση περίπου € 40 δισ. για επιχειρήσεις, εργασία, νέους, υγεία και τοπικές υπηρεσίες, σύμφωνα με το ύψος της εγκεκριμένης απόκλισης του προϋπολογισμού.

Τα μέτρα στοχεύουν σε 7 βασικούς άξονες δράσης: στήριξη επιχειρήσεων, οικονομίας και μείωση πάγιου κόστους, πρόσβαση σε επιχειρηματική πίστωση και ρευστότητα, προστασία της υγείας, εργασιακές και κοινωνικές πολιτικές, παροχή υποστήριξης στις τοπικές αρχές, νέοι, εκπαίδευση, έρευνα και λοιπά τομεακά μέτρα.

Τον Ιούλιο 2021, επιλέγεται παράταση της εθνικής κατάστασης έκτακτης ανάγκης έως τις 31 Δεκεμβρίου 2021, καθορίζονται οι τρόποι χρήσης του Green Pass, καθώς θεσπίζονται και νέα κριτήρια για την κατάταξη και τον συνακόλουθο κλιμακούμενο «χρωματισμό» των Περιφερειών σε αντιστοίχιση με την τάση επικινδυνότητας εξάπλωσης της πανδημίας. Έκτοτε ακολουθούν στοχευμένες ρυθμίσεις για τον περιορισμό της επιδημίας COVID-19, με γνώμονα την ασφαλή διεξαγωγή οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Τον Νοέμβριο 2021, επιβάλλεται σειρά μέτρων περιορισμού για την αντιμετώπιση του «τέταρτου κύματος» της πανδημίας, με κύριους άξονες την υποχρέωση εμβολιασμού σε τρεις δόσεις, επέκταση της υποχρέωσης εμβολιασμού σε νέες πληθυσμιακές ομάδες, εφαρμογή ενισχυμένου Green Pass, καθώς και επέκταση ελέγχων, συνδυαστικά με εκστρατείες προώθησης προγράμματος εμβολιασμού.

Στις αρχές του 2022 υιοθετήθηκαν εκ νέου παρεμβάσεις για την υποστήριξη σειράς κλειστών οικονομικών δραστηριοτήτων λόγω της πανδημίας (Νομοθετικό Διάταγμα 4), ενώ μετά τις γεωπολιτικές εξελίξεις σε Ουκρανία υιοθετήθηκαν νέα έκτακτα μέτρα στήριξης προκειμένου να αντισταθμιστούν εν μέρει οι επιπτώσεις της αύξησης του ενεργειακού κόστους.

1.1.2 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ιταλίας

Το 2020 η επιλογή για επεκτατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική της ΕΕ, ως απάντηση στην επιδημιολογική έκτακτη ανάγκη, απότοκος της εξάπλωσης Covid-19, με την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, την ευελιξία στην αξιοποίηση πόρων του Ταμείου Συνοχής και το έκτακτο πρόγραμμα αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημίας (PEPP) της ΕΚΤ, προσέφερε τις χρηματοδοτικές διαθεσιμότητες και προϋποθέσεις στα κ-μ να ανταποκριθούν στις πρωτοφανείς οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της και να στηρίξουν τις πληγείσες επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Από τον Ιούλιο του 2020, που επετεύχθη η ιστορική συμφωνία για το Πρόγραμμα Επόμενης Γενιάς της ΕΕ (Next Generation EU - NGEU) και την κύρια συνιστώσα του, το Ταμείο Ανάκαμψης, θεσπίζεται ένα κοινό πλαίσιο για χρηματοδότηση εθνικών σχεδίων των κ-μ για την στήριξη της ανάκαμψης.

Η ιταλική Κυβέρνηση, εναρμονισμένη με τις επιταγές της ΕΕ, ισχυροποίησε περαιτέρω τη δέσμευσή της για διαμόρφωση μακροπρόθεσμης στρατηγικής, με γνώμονα την εδραίωση ισχυρής, ανθεκτικής, πράσινης, ψηφιακής και καινοτόμας βιώσιμης ανάπτυξης χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς. Οι κύριοι άξονες της στρατηγικής εστιάζουν σε: (α) αντιμετώπιση κοινωνικών και ψηφιακών ανισοτήτων, (β) ενδυνάμωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, (γ) προώθηση καινοτομίας και ψηφιακής τεχνολογίας στην δημόσια διοίκηση και την οικονομία (δ) προώθηση πράσινης ανάπτυξης και (ε) ανάπτυξη υποδομών για την ενίσχυση των συστημάτων υγείας, ψηφιακής τεχνολογίας και κλιματικής ανθεκτικότητας με έμφαση στον τομέα των μεταφορών, της εκπαίδευσης και των οργανισμών.

Υπό το φώς αυτού του πλαισίου, την 1 Απριλίου 2020 ο τότε Ιταλός Πρωθυπουργός Conte ανέθεσε στην νεοσυσταθείσα Επιτροπή Εμπειρογνομημόνων για οικονομικά και κοινωνικά θέματα, με επικεφαλής τον Vittorio Colao (από Φεβρουάριο 2021, Υπουργός Τεχνολογικής Καινοτομίας και Ψηφιακής Μετάβασης στην Κυβέρνηση Draghi) την εκπόνηση Έκθεσης για την επανεκκίνηση

της ιταλικής οικονομίας. Μετά από ευρεία διαδικασία διαβούλευσης με εκπροσώπους οικονομικών και κοινωνικών φορέων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Υπουργείων, η Έκθεση παρουσιάστηκε στις 24 Απριλίου 2020. Στις 27 Μαΐου 2020 παρεδόθη στον Πρωθυπουργό και τον Αύγουστο του 2020 εκκίνησαν οι εργασίες για τη σύνταξη του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ιταλίας, υπό τον συντονισμό Διυπουργικής Επιτροπής. Το σχέδιο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υποβλήθηκε στο Κοινοβούλιο στις 15.01.2021.

Η πολιτική κρίση στην Ιταλία, που πυροδοτήθηκε με αφορμή το ζήτημα που τέθηκε από τον ηγέτη της "Italia Viva", πρώην Πρωθυπουργό, Matteo Renzi για την ευθύνη διαχείρισης του Ταμείου Ανάκαμψης και κορυφώθηκε με την παραίτηση Conte στις 25 Ιανουαρίου τ.έ., επιβράδυνε την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαβούλευσης. Μετά την έναρξη της θητείας της νέας Κυβέρνησης Draghi στις 13 Φεβρουαρίου 2021, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος πραγματοποιήθηκε στις αρμόδιες Επιτροπές, επί των προτάσεων της απερχόμενης Κυβέρνησης, με συμμετοχή θεσμικών οργάνων και εκπροσώπων παραγωγικών φορέων και κοινωνίας των πολιτών.

Η Ιταλία, την περίοδο 2021-2026, πρόκειται να αντλήσει τη μερίδα του λέοντος από το Ταμείο Ανάκαμψης σε σχέση με άλλες σημαντικές ευρωπαϊκές οικονομίες, προϋπολογισμού ύψους 191,5 δισ. ευρώ, έναντι 70 δισ. της Ισπανίας, 41 δισ. ευρώ της Γαλλίας και 28 δισ. ευρώ της Γερμανίας.

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ιταλίας (Piano Nazionale di Ripresa e Resilienza, PNRR), παρά την πολιτική κρίση που ανάσχεσε χρονικά τις σχετικές διαδικασίες, εγκρίθηκε εν τέλει από τα νομοθετικά όργανα μετά από εξαντλητική διαδικασία διαβούλευσης, οριακά πριν την εκπνοή της προθεσμίας και υπεβλήθη στις 30 Απριλίου 2021 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το ιταλικό σχέδιο εγκρίθηκε στις 22 Ιουνίου και εν συνεχεία τον Αύγουστο η Ιταλία έλαβε προκαταβολή ύψους 24,9 δισ. ευρώ που αντιστοιχεί στο 13% του συνολικού προϋπολογισμού.

Η συνολική χρηματοδότηση, από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους, για έργα που εντάσσονται στις θεματικές ενότητες του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ιταλίας ανέρχεται σε περίπου 248 δισ. ευρώ, ποσό που κατανέμεται ως εξής: 191,5 δισ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης, 13 δισ. ευρώ από το χρηματοδοτικό μέσο ReactEU για δράσεις κοινωνικής συνοχής, 13 δισ. ευρώ – κατ' εκτίμηση - από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής της προγραμματικής περιόδου 2021-2027. Επιπλέον εθνικοί πόροι ύψους 30,6 δισ. ευρώ από Ειδικό συμπληρωματικό Ταμείο, όπου η διάρκεια του εκτείνεται έως το 2033, θα χρηματοδοτήσουν έργα, προσθετικά, που είτε υπερβαίνουν τη διάρκεια, είτε δεν είναι επιλέξιμα από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Ειδικότερα, από το σύνολο ποσού 191,5 δισ. ευρώ, που αφορά την χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης, ποσό 68,9 δισ. ευρώ θα διατεθεί με τη μορφή επιχορηγήσεων και 122,6 δισ. ευρώ με τη μορφή δανείων. Το PNRR εστιάζεται σε τρεις στρατηγικούς άξονες: ψηφιοποίηση και καινοτομία (27%), οικολογική μετάβαση (40%) και κοινωνική και εδαφική συνοχή (40%), ενώ με τις οριζόντιες δράσεις επιδιώκεται η βελτίωση των δεικτών που αντανακλούν άρση των περιφερειακών ανισοτήτων, κυρίως μέσω ανάπτυξης του Νότου, τα ποσοστά απασχόλησης γυναικών-νέων και την άμβλυση των διακρίσεων λόγω φύλου. Περιλαμβάνει επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις στις επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής της ΕΕ για βιώσιμη ανάπτυξη και διαρθρώνεται σε 6 τομείς ως ακολούθως:

- (α) Ψηφιοποίηση, Καινοτομία, Ανταγωνιστικότητα, Πολιτισμός και Τουρισμός (21,06%),
- (β) Πράσινη επανάσταση και Οικολογική μετάβαση (31,06%),
- (γ) Υποδομές για βιώσιμη κινητικότητα (13,26%),
- (δ) Εκπαίδευση και Έρευνα (16,13%),

(ε) Κοινωνική ένταξη και Συνοχή (10,34%)
(στ) Υγεία (8,16%)

Κυρίαρχο ρόλο στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων επωμίζονται οι οριζόντιες, τομεακές, καθώς και ευνοϊκές για τις επενδύσεις μεταρρυθμίσεις όπως: Δημόσια Διοίκηση, Δικαιοσύνη, Κανονιστική Απλούστευση και Ανταγωνισμός.

Στο επίκεντρο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας τοποθετούνται οι βιώσιμες υποδομές και κινητικότητα, καθώς κατέχουν τη μερίδα του λέοντος της χρηματοδότησης από το Ταμείο Ανάκαμψης με μερίδιο 21,3%, ήτοι 40,7 δισ. ευρώ, με τον συνολικό προϋπολογισμό να ανέρχεται σε 62 δισ. ευρώ, καθώς στο ανωτέρω ποσό προστίθενται 313 εκατ. ευρώ από το React-EU και 21 δισ. ευρώ από εθνικούς πόρους (10,6 δισ. ευρώ από το συμπληρωματικό Ταμείο και 10,3 δισ. ευρώ από τον κρατικό προϋπολογισμό). Ο εν λόγω προϋπολογισμός δε, είναι κατά 14 δισ. ευρώ υπέρτερος του σχεδίου της προηγούμενης Κυβέρνησης.

Τα έργα, που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Βιώσιμων Υποδομών και Κινητικότητας, αποσκοπούν στην οικολογικό και ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας, την ευημερία των πολιτών, τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, την απασχόληση νέων και γυναικών και διαρθρώνονται σε τέσσερις από τις έξι θεματικές του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: ψηφιοποίηση, καινοτομία, ανταγωνιστικότητα και πολιτισμός (493 εκατ. ευρώ), πράσινη επανάσταση και οικολογική μετάβαση (15,8 δισ. ευρώ), υποδομές για βιώσιμη κινητικότητα (41,8 δισ. ευρώ), ένταξη και κοινωνική συνοχή (3,9 δισ. ευρώ). Εκ παραλλήλου, προβλέπονται σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο θεσμικό πλαίσιο, με γνώμονα την επιτάχυνση της υλοποίησης της κατασκευής των υποδομών και την βελτίωση του ανταγωνισμού.

Ειδικότερα, τα έργα, που θα υλοποιηθούν σε συνεργασία με συναρμόδια Υπουργεία, αφορούν 9 κατευθύνσεις: (α) επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου υψηλής ταχύτητας και αναβάθμιση των περιφερειακών δικτύων (33,5 δισ. ευρώ), (β) ανανέωση στόλου τρένων, λεωφορείων και πλοίων με τεχνολογίες χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών (8,4 δισ. ευρώ), (γ) εκσυγχρονισμός λιμένων, θαλασσιών μεταφορών και υπηρεσιών διακίνησης και επιμελητείας (logistics) (3,8 δισ. ευρώ), (δ) παρεμβάσεις ψηφιοποίησης για την βελτίωση της οδικής ασφάλειας και των υπηρεσιών logistics (4,8 δισ. ευρώ), (ε) καινοτομία για την οικολογική μετάβαση (1,4 δισ. ευρώ), (στ) ανάπτυξη ποδηλατικών και επαρχιακών οδών (0,9 δισ. ευρώ), (ζ) βελτίωση της ποιότητας κατοικιών και κοινωνικών υποδομών (5,2 δισ. ευρώ), (η) προστασία και ενίσχυση υδάτινων πόρων (3,2 δισ. ευρώ) και (θ) μεταρρυθμίσεις για την απλούστευση διαδικασιών, ενίσχυση του ανταγωνισμού και αποδοτικότητας των έργων.

Ποσοστό 56% της χρηματοδότησης έργων για βιώσιμες υποδομές και κινητικότητα, ήτοι 34,7 δισ. ευρώ, κατανέμεται για έργα στον Νότο, όπως σιδηρόδρομοι υψηλής ταχύτητας και 13%, ήτοι 8,4 δισ. ευρώ για ανανέωση του στόλου τρένων, λεωφορείων και πλοίων. Εμβληματικά έργα αφορούν την επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας με τρένα υψηλής ταχύτητας σε 9 νέες συνδέσεις, προϋπολογισμού 25 δισ. ευρώ, με έμφαση στον Νότο, όπως ενδεικτικά, η σύνδεση Salerno-Reggio Calabria (11,2 δισ. ευρώ), Napoli – Bari (1,4 δισ. ευρώ), Palermo-Catania-Messina (1,4 δισ. ευρώ), αλλά και η σύνδεση Ανατολής -Δύσης, όπως η γραμμή Ρώμη – Pescara (0,6 δισ. ευρώ). Εκ παραλλήλου, 5,5 δισ. ευρώ θα διατεθούν στην αναβάθμιση των περιφερειακών σιδηροδρομικών δικτύων.

Προς τούτο, για την διαχείριση και παρακολούθηση υλοποίησης του PNRR, που αποτέλεσε πεδίο πολιτικής διεγκυστίνδας και αντιπαραθέσεων στην Ιταλία, συγκροτήθηκε κεντρική συντονιστική μονάδα στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Την ευθύνη υλοποίησης επενδύσεων και

μεταρρυθμίσεων διατηρούν οι αρμόδιες υπηρεσίες δημόσιας, περιφερειακής και τοπικής Διοίκησης, με υποχρέωση τακτικών αναφορών και λογοδοσίας στην εν λόγω μονάδα.

Οι παρεμβάσεις του PNNR μέσω των επενδύσεων στην ψηφιοποίηση, την καινοτομία και το ανθρώπινο δυναμικό αναμένεται να συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και να εγγράψουν θετικό αντίκτυπο στην ιταλική οικονομία. Ειδικότερα, μετά την κατακόρυφη πτώση - 8,9%, του ΑΕΠ το 2020, η επιστροφή στην ανάπτυξη εκτιμάται ότι θα έχει σταθερή ανοδική πορεία και το 2026 θα προσεγγίσει το 3,6% σε σχέση με το βασικό σενάριο που προβλέπει 1,8%. Την περίοδο 2024-2026, το ποσοστό απασχόλησης προσδοκάται να ανέλθει κατά 3,2 ποσοστιαίες μονάδες.

Η υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ιταλίας, «Italia Domani» αποτελεί συνεκτικό, θεμελιακό κρίκο μιας ευρύτερης και φιλόδοξης στρατηγικής για τον εκσυγχρονισμό της χώρας, καθώς προς την ίδια κατεύθυνση θα εναρμονιστούν και συγκλίνουν οι εθνικές στρατηγικές για την ανάπτυξη και τη βιώσιμη κινητικότητα, το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, το υδρογόνο και την Υγεία. Συνεπώς η αποτελεσματική και έγκαιρη αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης προκειμένου τα έργα να είναι λειτουργικά έως το 2026, αποτελεί πρόκληση και κεφαλαιώδες εθνικό στοίχημα, υπό το πρίσμα και του υψηλού δημόσιου χρέους της χώρας.

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που αναγνωρίζεται ως μια μοναδική ευκαιρία-πρόκληση για την αντιμετώπιση και υπέρβαση χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της Ιταλίας και την επανάκαμψη της πραγματικής οικονομίας, επιχειρεί να καταστεί ένας ενδεδειγμένος οδικός χάρτης διαχείρισης έργου με καθορισμένους στόχους και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, ιδιαίτερα δε, στη βάση της στενής συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, έχει ως κύρια στοχοθεσία την υποστήριξη του σχεδίου Draghi για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον παραγωγικό ιστό της χώρας, αλλά και στο θεσμικό εποικοδόμημα με έμφαση στην εκπαίδευση, έρευνα και τεχνολογία, περιβάλλον και δημόσια διοίκηση.

Πληροφορίες για τις παρεμβάσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και τις προκηρύξεις έργων είναι διαθέσιμες στην επίσημη ηλεκτρονική πύλη Italia Domani (www.italiadomani.gov.it).

1.1.3 Βασικά οικονομικά μεγέθη

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη Ιταλίας

	2017	2018	2019	2020	2021*
ΑΕΠ (ονομαστικό) δισ. Ευρώ	1.774	1.852	1.701	1.684	1.876
ΑΕΠ (Μεταβολή %) ISTAT	1,7	0,8	0,4	-9,0	6,6
Ονομαστικό κατά Κεφαλήν ΑΕΠ (ISTAT)	28.411	28.462	28.923	26.462	n/a
Ανεργία (%)	11,4	10,6	10,0	8,9	9,7
Εναρμονισμένος Δείκτης Πληθωρισμού (%)	1,2	1,1	0,6	0,3	1,9
Εξαγωγές αγαθών	449,1	465,3	480,4	436,7	516,26
Εισαγωγές αγαθών	401,5	426,0	424,2	373,4	466,0
Εμπορικό Ισοζύγιο	47,6	39,3	56,2	63,3	50,26
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών δισ. ευρώ	48,0	43,9	53,4	62,0	58,2
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών % ΑΕΠ	2,8	2,5	3,2	3,6	3,1

	2017	2018	2019	2020	2021*
Απόθεμα ΑΞΕ (FDI) στην Ιταλία δις. ευρώ	354,1	379,6	394,8	382,4	n/a
Απόθεμα ΑΞΕ (FDI) στην Ιταλία ως % ΑΕΠ	20,4	21,1	21,1	22,7	n/a
Απόθεμα ΑΞΕ (FDI) Ιταλίας σε υπόλοιπο κόσμο	456,5	484,1	497,2	478,2	n/a
Απόθεμα ΑΞΕ (FDI) Ιταλίας σε υπόλοιπο κόσμο % ΑΕΠ	27,1	27,4	27,6	28,4	n/a
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο (% ΑΕΠ) ISTAT	-2,4	-2,2	-1,6	-9,5	-9,1

Πηγές: Eurostat, Banca d' Italia, OECD, Istat

1.1.4 Εξωτερικό εμπόριο

Η Ιταλία, μια εκ των κορυφαίων χωρών με ισχυρές εμπορικές συναλλαγές και δυναμικό και διακριτό πρόσημο εξωστρέφειας, το 2021 κατατάσσεται ως προς τις εξαγωγές στην 8^η θέση παγκοσμίως και αντίστοιχα στην 11^η θέση ως προς τις εισαγωγές. Οι εξαγωγές αποτελούν την ατμομηχανή της ιταλικής οικονομίας (1/3 του ΑΕΠ). Το 2021, σύμφωνα με την ISTAT, ποσοστό 68% των ιταλικών εξαγωγών κατευθύνθηκε στην Ευρώπη, 13,4% στην Αμερική, 13,2% στην Ασία, 3,5% στην Αφρική και 1,9% σε λοιπές περιοχές. Αντιστοίχως, οι ιταλικές εισαγωγές προήλθαν κατά 68,4% από την Ευρώπη, 19,7% από την Ασία, 6,0% από Αμερική, 5,3% από Αφρική και 0,6% από λοιπές περιοχές.

Το 2020, μετά την εφαρμογή περιοριστικών μέτρων για την ανάσχεση της πανδημίας, οι ιταλικές εξαγωγές αγαθών κατέγραψαν την ιστορικά ισχυρότερη συρρίκνωση από το 2009 της τάξεως -9,7% σε σχέση με το 2019, ενώ αντίστοιχως οι εισαγωγές αγαθών στην Ιταλία μειώθηκαν έτι περαιτέρω κατά 12,8% το 2020.

Η ανάκαμψη των εξαγωγών κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2020, μετά την αρχική κατάρρευση που επέφερε η πανδημία και το lockdown, συνετέλεσε στην αύξηση του εμπορικού πλεονάσματος κατά 13,32% σε σχέση με το 2019. Το «Σύμφωνο για τις Εξαγωγές» (Patto per l' Export), μια θεμελιακή συνιστώσα με δράσεις για την επανεκκίνηση της οικονομίας τον Απρίλιο το 2020, εμπεριέχει και εκδιπλώνει την νέα συνεκτική στρατηγική για την προώθηση της εξωστρέφειας των ιταλικών επιχειρήσεων, καθώς και επανεργοποίηση δράσεων για την προώθηση της επωνυμίας «Made in Italy».

1.1.4.1 Εμπόριο αγαθών

Οι ευνοϊκές εκτιμήσεις του ιταλικού Οργανισμού Εξαγωγικών Πιστώσεων SACE, για αύξηση των ιταλικών εξαγωγών αγαθών κατά 11,3% το 2021 και 5,4% το 2022, ανάγονται στην αναμενόμενη ανάκαμψη του διεθνούς εμπορίου στα μέσα του 2021. Τα επόμενα δύο έτη, σύμφωνα με τον SACE, η μέση αύξηση των ιταλικών εξαγωγών εκτιμάται σε 4% και ύψος συνολικής αξίας σε € 550 δις. το 2024, καθώς οι προβλεπόμενες επενδύσεις και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, αναμένεται να συμβάλλουν και τροφοδοτήσουν την περαιτέρω ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ιταλικών εξωστρεφών επιχειρήσεων.

Η θεαματική πορεία των ιταλικών εξαγωγών το 2021 υπερέβη τις εκτιμήσεις του SACE, καθώς η αύξηση ήταν της τάξεως του +18,22% έναντι του 2020, με αξία που «έσπασε» το φράγμα των € 500 δις., όπως προκύπτει στον παρακάτω πίνακα, ενώ και σε σχέση με το 2019, έτος πριν την πανδημία, η επίδοση των ιταλικών εξαγωγών ήταν εξαιρετική +7,48%. Η αύξηση του όγκου εμπορίου ήταν +21,25% σε σχέση με το 2021 και +8,59% έναντι του 2019. Η αύξηση των

εισαγωγών κατά +24,80% το 2021, συγκράτησε το πλεονάζον εμπορικό ισοζύγιο σε € 50,26 δισ. από €63,3 δισ. το 2020.

Πίνακας 2: Εξωτερικό εμπόριο αγαθών Ιταλίας

Εμπόριο Αγαθών (δισ. €)	2017	2018	2019	2020	2021	2021/2020%
Ιταλικές εξαγωγές	449.13	465.33	480.35	436.7	516.26	18.22%
Ιταλικές εισαγωγές	401.49	426.05	424.24	373.4	466.00	24.80%
Εμπορικό Ισοζύγιο	47.64	39.28	56.11	63.3	50.26	-20.60%
Όγκος Εμπορίου	850.62	891.38	904.59	810.1	982.26	21.25%

Πηγή: ISTAT

Κορυφαίος εμπορικός εταίρος της Ιταλίας, διαχρονικά, είναι η Γερμανία. Ιταλία και Γερμανία διατηρούν ισχυρές εμπορικές σχέσεις, ενώ παράγουν το ήμισυ σχεδόν της βιομηχανικής παραγωγής στην ΕΕ και λειτουργούν σε ένα ολιστικό παραγωγικό και επιχειρηματικό πλαίσιο με όρους επιχειρηματικής αλληλουχίας ως ενιαία αλυσίδα αξίας, διάσταση που συνδέεται άρρηκτα με το πλεονέκτημα της Ενιαίας Αγοράς και της Νομισματικής Ένωσης. Συγκρατείται συγκριτική αναφορά του τότε Ιταλού Πρωθυπουργού M. Draghi, κατά τον εορτασμό 100 ετών από την ίδρυση του Ιταλο-Γερμανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου, τον Σεπτέμβριο του 2021 για τον διμερή όγκο εμπορίου Ιταλίας-Γερμανίας, που ανήλθε σε € 116 δισ. (2020), αξία αθροιστικά μεγαλύτερη από το εμπόριο Ιταλίας-ΗΠΑ (€ 57 δισ.) και Ιταλίας-Κίνας (€ 45 δισ.). Ενδεικτικά, ανέφερε ότι η αξία των εμπορικών συναλλαγών της Γερμανίας με την Περιφέρεια Lombardia, υπερβαίνει τον αντίστοιχο όγκο συναλλαγών της Ιταλίας με την Τουρκία (€ 15 δισ.), ενώ και ο όγκος συναλλαγών της Ιταλίας με τη Βαυαρία υπερβαίνει τον αντίστοιχο μέγεθος Ιταλίας-Πολωνίας (€ 22 δισ.).

Πίνακας 3: Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών Ιταλίας και η θέση της Ελλάδας

A/A	Χώρα	2019		2020		2021	
		εκατ.ευρώ	%	εκατ.ευρώ	%	εκατ.ευρώ	%
1	Γερμανία	58.516	12,2	56.085	12,8	66.902	13,0
2	Γαλλία	50.561	10,5	45.189	10,3	52.766	10,2
3	ΗΠΑ	45.536	9,5	42.433	9,7	49.440	9,6
4	Ελβετία	25.990	5,4	25.211	5,8	27.252	5,3
5	Ισπανία	24.520	5,1	20.851	4,8	25.542	4,9
6	Ηνωμένο Βασίλειο	25.233	5,3	22.569	5,2	23.450	4,5
7	Βέλγιο	14.257	3,0	14.930	3,4	17.879	3,5
8	Πολωνία	13.544	2,8	13.160	3,0	16.148	3,1
9	Κίνα	12.969	2,7	12.851	2,9	15.691	3,0
10	Ολλανδία	12.000	2,5	11.404	2,6	15.157	2,9
11	Αυστρία	10.465	2,2	9.281	2,1	11.421	2,2
12	Τουρκία	8.346	1,7	7.715	1,8	9.533	1,8
13	Ρουμανία	7.838	1,6	7.015	1,6	8.234	1,6
14	Ρωσία	7.882	1,6	7.076	1,6	7.696	1,5
15	Ιαπωνία	7.711	1,6	7.118	1,6	7.555	1,5
16	Τσεχική Δημοκρατία	6.570	1,4	5.863	1,3	7.053	1,4
17	Ελλάδα	4.680	1,0	4.356	1,0	5.529	1,1

Α/Α	Χώρα	2019	2020	2021		εκατ.ευρώ	2019
		εκατ.ευρώ	%	εκατ.ευρώ			%
19	Ουγγαρία	4.938	1,0	4.447	1,0	5.368	1,0
20	Νότια Κορέα	4.860	1,0	4.677	1,1	5.278	1,0
21	Καναδάς	4.495	0,9	4.269	1,0	4.836	0,9
22	Η.Α.Ε.	4.605	1,0	3.868	0,9	4.821	0,9
23	Χονγκ Κονγκ	5.751	1,2	4.268	1,0	4.815	0,9
24	Βραζιλία	3.966	0,8	3.623	0,8	4.580	0,9
25	Σλοβενία	4.707	1,0	3.643	0,8	4.428	0,9
26	Αυστραλία	4.003	0,8	3.688	0,8	4.317	0,8
27	Πορτογαλία	4.403	0,9	3.762	0,9	4.309	0,8
28	Ινδία	3.992	0,8	3.028	0,7	3.885	0,8
29	Μεξικό	3.865	0,8	3.116	0,7	3.859	0,7
30	Κροατία	3.818	0,8	2.878	0,7	3.581	0,7

Πηγή: ISTAT, Maeci

Οι κυριότεροι εξαγωγικοί προορισμοί της Ιταλίας είναι: Γερμανία (13%), Γαλλία (10,2%), ΗΠΑ (9,6%), Ελβετία (5,3%) και Ισπανία (4,9%). Οι 10 σημαντικότεροι προορισμοί των εξαγωγών της Ιταλίας απορροφούν σχεδόν το 60% της συνολικής αξίας, με την Γερμανία, Γαλλία και ΗΠΑ να κατέχουν διαχρονικά περισσότερο από 30% (2021: 32,8%). Το 2021 η αύξηση των ιταλικών εξαγωγών σε σχέση με το 2020 ήταν 19,29% προς Γερμανία, 16,77% προς τη Γαλλία και 16,51% προς τις ΗΠΑ.

Η Ελλάδα αποτελεί τον 17ο εξαγωγικό προορισμό της Ιταλίας με μερίδιο 1,2% επί της συνολικής αξίας ιταλικών εξαγωγών. Το 2021 οι ιταλικές εισαγωγές από Ελλάδα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ISTAT αυξήθηκαν κατά 32,4% σε σχέση με το 2020 και 23,3% σε σχέση με το 2019.

Πίνακας 4: Σημαντικότεροι προμηθευτές Ιταλίας και η θέση της Ελλάδας

Α/Α	Χώρα	2019		2020		2021	
		εκατ. ευρώ	%	εκατ. ευρώ	%	εκατ. ευρώ	%
1	Γερμανία	68.580	16,2	61.306	16,4	75.673	16,0
2	Γαλλία	34.827	8,2	31.288	8,4	39.186	8,3
3	Κίνα	31.663	7,5	32.256	8,6	38.525	8,2
4	Ολλανδία	22.247	5,2	22.300	6,0	27.741	5,9
5	Ισπανία	22.997	5,4	20.402	5,5	24.177	5,1
6	Βέλγιο	19.786	4,7	18.204	4,9	21.020	4,5
7	Ρωσία	14.324	3,4	9.050	2,4	17.598	3,7
8	Ηνωμένες Πολιτείες	17.007	4,0	14.782	4,0	15.810	3,3
9	Πολωνία	10.644	2,5	9.582	2,6	11.889	2,5
10	Ελβετός	10.933	2,6	9.715	2,6	11.147	2,4
11	Αυστρία	10.181	2,4	8.536	2,3	10.763	2,3
12	Τουρκία	9.457	2,2	7.457	2,0	9.850	2,1
13	Ηνωμένο Βασίλειο	10.388	2,4	8.845	2,4	8.068	1,7
14	Αζερμπαϊτζάν	4.909	1,2	3.220	0,9	7.729	1,6
15	Τσεχική Δημοκρατία	6.998	1,6	6.342	1,7	7.612	1,6

Α/Α	Χώρα	2019		2020		2021	
		εκατ. ευρώ	%	εκατ. ευρώ	%	εκατ. ευρώ	%
16	Ρουμανία	7.164	1,7	6.141	1,6	7.147	1,5
17	Ινδία	5.154	1,2	4.235	1,1	6.603	1,4
18	Ουγγαρία	5.269	1,2	5.053	1,4	6.133	1,3
19	Λιβύη	4.714	1,1	1.725	0,5	6.078	1,3
20	Αλγερία	4.341	1,0	3.142	0,8	5.872	1,2
21	Ιρλανδία	4.461	1,1	5.173	1,4	5.199	1,1
22	Σαουδική Αραβία	3.804	0,9	2.962	0,8	4.849	1,0
23	Σουηδία	4.454	1,0	3.829	1,0	4.841	1,0
24	Ιαπωνία	4.113	1,0	3.644	1,0	4.455	0,9
25	Βραζιλία	3.148	0,7	3.009	0,8	4.278	0,9
26	Νότια Κορέα	3.730	0,9	3.135	0,8	4.236	0,9
27	Σλοβενία	3.297	0,8	3.023	0,8	4.052	0,9
28	Βιετνάμ	3.136	0,7	2.863	0,8	3.519	0,7
29	Ιράκ	4.742	1,1	2.225	0,6	3.359	0,7
30	Νορβηγία	1.112	0,3	1.199	0,3	1.260	0,3

Πηγή: ISTAT, Maeci

Ο κυριότερος προμηθευτής της Ιταλίας είναι η Γερμανία με μερίδιο 16% και ακολουθούν Γαλλία (8,3%), Κίνα (8,2%), Ολλανδία (5,9%) και Ισπανία (5,2%). Οι 10 πρώτοι προμηθευτές της Ιταλίας καλύπτουν περίπου το 60% των εισαγόμενων αγαθών στη χώρα, ενώ Γερμανία, Γαλλία και Κίνα κατέχουν συνολικά το μεγαλύτερο μερίδιο επί της αξίας των ιταλικών εισαγωγών, διαχρονικά άνω του 30% (2021:32,5%). Το 2021, η αύξηση εισαγωγών στην Ιταλία από Γερμανία ήταν +23,5%, από Γαλλία 25,2% και από Κίνα 19%.

Η Ελλάδα ενώ το 2020 κατείχε την 30η θέση μεταξύ των προμηθευτών της Ιταλίας με μερίδιο 0,68% επί των ιταλικών εισαγωγών, το 2021 κατατάσσεται στην 33η θέση με μερίδιο 0,63%. Το 2021 οι ιταλικές εισαγωγές από την Ελλάδα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ISTAT αυξήθηκαν κατά 25,7% σε σχέση με το 2020 και 6,8% σε σχέση με το 2019.

Πίνακας 5: Εξαγωγές αγαθών Ιταλίας

A/A	Κατηγορία (CN2)	Ι/Εξαγωγές 2019	Ι/ Εξαγωγές 2020	Ι/ Εξαγωγές 2021	ΜΕΡΙΔΙΟ 2021	% 2021/2020	% 2021/2019
1	84-Πυρηνικοί αντιδραστήρες, λέβητες, μηχανές, συσκευές	91,017,287,981	79,877,389,944	91,361,699,997	17.70%	14.38%	0.38%
2	87-Αυτοκίνητα, τρακτέρ, ποδήλατα, μοτοσικλέτες	37,466,663,655	33,561,126,141	38,390,619,824	7.44%	14.39%	2.47%
3	85-Μηχανές, συσκευές και ηλεκτρικός εξοπλισμός και μέρη τους	28,708,066,066	27,248,180,867	31,853,180,906	6.17%	16.90%	10.96%
4	30-Φαρμακευτικά προϊόντα	30,065,401,912	31,578,599,604	30,971,164,269	6.00%	-1.92%	3.01%
5	39-Πλαστικά και είδη κατασκευασμένα από αυτά τα υλικά	19,212,580,058	17,973,857,099	22,199,348,248	4.30%	23.51%	15.55%
6	73-Εργασίες από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	16,613,546,280	14,532,849,798	17,957,499,394	3.48%	23.56%	8.09%
7	71-Μαργαριτάρια εκλεκτά ή καλλιεργημένα, πολύτιμοι λίθοι	13,823,778,942	15,265,546,768	17,605,509,200	3.41%	15.33%	27.36%

A/A	Κατηγορία (CN2)	Ι/Εξαγωγές 2019	Ι/ Εξαγωγές 2020	Ι/ Εξαγωγές 2021	ΜΕΡΙΔΙΟ 2021	% 2021/2020	% 2021/2019
8	72-Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	11,955,252,078	9,709,078,295	16,187,637,124	3.14%	66.73%	35.40%
9	27-Ορυκτά καύσιμα, ορυκτέλαια	14,053,830,320	8,914,097,578	15,475,045,412	3.00%	73.60%	10.11%
10	94-Επιπλα; ιατροχειρουργικά επίπλα	12,500,649,102	11,078,366,414	13,335,914,483	2.58%	20.38%	6.68%
11	90-Όργανα και συσκευές οπτικής, φωτογραφίας και κινηματογράφου, μέτρησης	11,846,271,056	10,559,593,992	13,074,273,787	2.53%	23.81%	10.37%
12	62-Ενδύματα και αξεσουάρ ένδυσης, εκτός από τα πλεκτά	12,450,061,844	10,293,177,910	11,647,047,300	2.26%	13.15%	-6.45%
13	64-Υποδήματα, γκέτες και παρόμοια είδη, μέρη αυτών των αντικειμένων	11,130,048,642	9,334,311,834	10,940,298,115	2.12%	17.21%	-1.70%
14	22-Ποτά, αλκοολούχα υγρά και ξύδια	9,709,777,112	9,552,722,605	10,772,150,077	2.09%	12.77%	10.94%
15	42 - Τεχνουργήματα από δέρμα.	11,091,316,234	8,412,202,511	10,256,333,724	1.99%	21.92%	-7.53%
16	61 - Ενδύματα και αξεσουάρ ένδυσης, πλεκτά ή κροσέ	9,137,229,036	7,952,467,573	9,328,787,713	1.81%	17.31%	2.10%
17	29 - Οργανικές χημικές ουσίες	7,015,021,846	6,794,999,321	7,385,717,172	1.43%	8.69%	5.28%
18	99-Ειδικό κωδικό της Συνδυασμένης Ονοματολογίας	6,548,781,409	4,881,349,874	7,222,795,175	1.40%	47.97%	10.29%
19	48 - Χαρτί και χαρτόνι. τεχνουργήματα από χαρτοπολλτό, χαρτί ή χαρτόνι	6,480,084,708	5,888,030,808	6,830,285,909	1.32%	16.00%	5.40%
20	76 - Αλουμίνιο και τεχνουργήματα από αυτό	5,851,723,241	5,442,782,877	6,802,423,443	1.32%	24.98%	16.25%
Σύνολο 20 κυριότερων εισαγόμενων στην Ιταλία προϊόντων		366,677,371,522	328,850,731,813	389,597,731,272	76.34%	18.47%	6.25%
Γενικό σύνολο Ι/ εισαγωγών		480,352,083,928	436,717,838,010	516,261,753,609	100.00%	18.21%	7.48%

Πηγή: ISTAT

Οι κυριότερες κατηγορίες (CN2) εξαγωγών της Ιταλίας είναι: 84-Λέβητες, μηχανές, συσκευές (17,7%), 87-Αυτοκίνητα, τρακτέρ, ποδήλατα, μοτοσικλέτες (7,4%), 85-Μηχανές, συσκευές και ηλεκτρικός εξοπλισμός (6,2%), 30-Φαρμακευτικά προϊόντα (6,0%) και 39-Πλαστικά (4,3%).

Πίνακας 6: Εισαγωγές αγαθών Ιταλίας

A/A	Κατηγορία (CN2)	Ι/ Εισαγωγές 2019	Ι/ Εισαγωγές 2020	Ι/ Εισαγωγές 2021	ΜΕΡΙΔΙΟ 2021	% 2021/2020	% 2021/2019
1	27-Ορυκτά καύσιμα, ορυκτέλαια και προϊόντα απόσταξης τους, ασφαλτικές ουσίες, ορυκτά κεριά	52,237,552,179	31,310,703,435	54,594,656,139	11.72%	74.36%	4.51%
2	84-Πυρηνικοί αντιδραστήρες, λέβητες, μηχανές, συσκευές	41,791,544,067	38,304,217,657	45,567,753,586	9.78%	18.96%	9.04%
3	85-Μηχανές, συσκευές και ηλεκτρικός εξοπλισμός	32,977,777,709	31,837,789,115	39,148,706,952	8.40%	22.96%	18.71%
4	87-Αυτοκίνητα, τρακτέρ, ποδήλατα, μοτοσικλέτες	43,206,532,703	33,600,208,038	37,714,793,467	8.09%	12.25%	-12.71%
5	30-Φαρμακευτικά προϊόντα	24,304,165,548	24,991,206,557	25,813,017,035	5.54%	3.29%	6.21%
6	72-Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	17,304,859,537	13,005,942,174	24,131,563,413	5.18%	85.54%	39.45%

A/A	Κατηγορία (CN2)	I/ Εισαγωγές 2019	I/ Εισαγωγές 2020	I/ Εισαγωγές 2021	ΜΕΡΙΔΙΟ 2021	% 2021/2020	% 2021/2019
7	39 - Πλαστικά και τεχνουργήματα από αυτά	18,334,491,706	16,509,219,036	22,938,834,243	4.92%	38.95%	25.11%
8	71. Μαργαριτάρια ή μαργαριτάρια από καλλιέργεια, πολύτιμοι λίθοι	11,321,454,881	15,256,436,649	16,115,391,022	3.46%	5.63%	42.34%
9	29 - Οργανικές χημικές ουσίες	14,437,981,200	14,552,430,020	16,058,123,973	3.45%	10.35%	11.22%
10	90 - Οπτικά, φωτογραφικά, κιν/γραφικά όργανα, συσκευές	12,134,574,178	11,577,345,285	12,787,823,891	2.74%	10.46%	5.38%
11	74 - Χαλκός και τεχνουργήματα από χαλκό	5,938,455,759	5,219,246,137	9,081,196,172	1.95%	73.99%	52.92%
12	38 - Διάφορα προϊόντα χημικών βιομηχανιών	5,658,198,985	6,527,855,071	8,034,751,922	1.72%	23.08%	42.00%
13	61 - Ενδύματα και αξεσουάρ ένδυσης, πλεκτά ή κροσέ	7,273,700,416	6,046,990,073	7,143,583,352	1.53%	18.13%	-1.79%
14	76 - Αλουμίνιο και τεχνουργήματα από αυτό	5,608,167,394	4,638,466,352	6,936,818,777	1.49%	49.55%	23.69%
15	62 - Ενδύματα και αξεσουάρ ένδυσης, εκτός από τα πλεκτά	7,382,379,044	6,570,127,873	6,530,116,337	1.40%	-0.61%	-11.54%
16	73 - Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	6,005,068,705	4,815,486,645	6,309,076,349	1.35%	31.02%	5.06%
17	64 - Υποδήματα, γκέτες και παρόμοια είδη.	6,140,555,339	5,178,053,348	6,111,337,543	1.31%	18.02%	-0.48%
18	48 - Χαρτί και χαρτόνι. τεχνουργήματα	5,241,263,721	4,367,881,037	5,189,601,009	1.11%	18.81%	-0.99%
19	40-Καουτσούκ και προϊόντα από καουτσούκ	4,463,644,089	4,013,473,623	5,187,182,505	1.11%	29.24%	16.21%
20	3-Ψάρια και μαλακόστρακα, μαλάκια και άλλα υδρόβια ασπόνδυλα	4,678,804,097	3,975,770,451	4,999,788,409	1.07%	25.76%	6.86%
Σύνολο 20 κυριότερων εισαγόμενων στην Ιταλία προϊόντων		326,441,171,257	282,298,848,576	360,394,116,096	76.95%	27.66%	10.40%
Γενικό σύνολο εισαγωγών		424,236,226,652	373,428,349,381	466,008,476,465	100.00%	24.79%	9.85%

Πηγή: ISTAT

Οι κυριότερες κατηγορίες (CN2) εισαγωγών της Ιταλίας είναι: 27-Ορυκτά καύσιμα (11,7%), 84-Λέβητες, μηχανές, συσκευές (9,8%), 85-Μηχανές, συσκευές και ηλεκτρικός εξοπλισμός (8,4%), 87-Αυτοκίνητα, τρακτέρ, ποδήλατα, μοτοσικλέτες (8,1%) και 30-Φαρμακευτικά προϊόντα (5,5%).

1.1.4.2 Εμπόριο υπηρεσιών

Οι επιπτώσεις της πανδημίας στον παγκόσμιο τουρισμό ήταν δραματικές. Η καθολική απαγόρευση διεθνών μετακινήσεων κατά τους μήνες Μαρτίου – Ιουνίου 2020, είχε ως αποτέλεσμα την κατακόρυφη πτώση στις αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στην Ιταλία το 2020 σε ποσοστό -60%, καθώς η παρεμβολή της βραχείας ανάκαμψης τους καλοκαιρινούς μήνες δεν ήταν επαρκής για την ανατροπή της κατάστασης. Αντιστοίχως, οι τουριστικές εισπράξεις συρρικνώθηκαν από € 44 δισ. το 2019 σε € 17 δισ. το 2020. Έκτοτε, ο τουρισμός δεν έχει επανέλθει στο επίπεδο του 2019, με αδήριτη συνέπεια τη συρρίκνωση των εισπράξεων υπηρεσιών της Ιταλίας, το 2021, κατά -20% σε σχέση με το 2019, παρά την αύξηση κατά 17,3% σε σχέση με το 2020.

Εισπράξεις

Στον τομέα των εισπράξεων υπηρεσιών της Ιταλίας, το μεγαλύτερο ποσοστό διαχρονικά κατέχουν οι τουριστικές υπηρεσίες, περίπου 40%, οι μεταφορές και οι λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής

δραστηριότητας. Ωστόσο, το 2021, οι τομείς τουρισμού και μεταφορών, που επλήγησαν περισσότερο από την πανδημία, όχι μόνο δεν ανέκαμψαν στα επίπεδα προ πανδημίας, αλλά απώλεσαν και σημαντικό μερίδιο συμμετοχής τους στην αξία των συνολικών εισπράξεων υπηρεσιών της Ιταλίας.

Ιδιαίτερα, το 2021, μετά τη συρρίκνωση κατά -61% το 2020, οι δαπάνες αλλοδαπών ταξιδιωτών στην Ιταλία σημείωσαν άνοδο κατά 23%, αλλά το μερίδιό τους παρέμεινε καθηλωμένο στο 24,3% από 40,5% το 2019.

Αντίστοιχα κινήθηκαν και τα έξοδα Ιταλών ταξιδιωτών στο εξωτερικό. Παρά ταύτα, και οι δύο ροές είναι ίσες με περίπου το ήμισυ σε σχέση με τα αντίστοιχα ποσά του 2019. Το πλεόνασμα του τουριστικού ισοζυγίου πληρωμών παρέμεινε στο 0,5% του ΑΕΠ, σχεδόν αμετάβλητο σε σύγκριση με το 2020 (ήταν 1,0 % το 2019).

Πίνακας 7: Εισπράξεις Ιταλίας

Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση EBOPS 2010 ή BPM6	2018		2019		2020		2021		% μεταβολής 2021/2020
	Αξία	μερίδιο %	Αξία	μερίδιο %	Αξία	μερίδιο %	Αξία	μερίδιο %	
Υπηρεσίες μεταποίησης	4.979	4,8%	5.835	5,3%	5.681	7,6%	5.991	6,9%	5,5%
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής	665	0,6%	666	0,6%	569	0,8%	728	0,8%	27,8%
Μεταφορές	13.329	12,8%	13.515	12,4%	8.555	11,5%	10.327	11,8%	20,7%
Ταξίδια/Τουρισμός	41.712	39,9%	44.302	40,5%	17.332	23,3%	21.266	24,3%	22,7%
Κατασκευαστικές υπηρεσίες	432	0,4%	668	0,6%	275	0,4%	296	0,3%	7,6%
Ασφαλιστικές/συνταξιοδοτικές υπηρεσίες	1.386	1,3%	917	0,8%	956	1,3%	1.210	1,4%	26,6%
Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	6.412	6,1%	6.558	6,0%	6.982	9,4%	7.144	8,2%	2,3%
Χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας	4.198	4,0%	4.021	3,7%	3.617	4,9%	4.170	4,8%	15,3%
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής	7.985	7,6%	8.010	7,3%	7.723	10,4%	8.342	9,5%	8,0%
Λοιπές υπηρεσίες επιχ. δραστηριότητας	22.574	21,6%	23.938	21,9%	21.993	29,5%	26.963	30,9%	22,6%
Υπ. αναψυχής, πολιτισμού, προσωπικές κλπ.	170	0,2%	289	0,3%	273	0,4%	256	0,3%	-6,4%
Υπηρεσίες δημοσίου	680	0,7%	638	0,6%	550	0,7%	683	0,8%	24,2%
Σύνολο εισπράξεων Ιταλίας	104.522	100,0%	109.356	100,0%	74.507	100,0%	87.377	100,0%	17,3%

Πηγή: Banca d' Italia, εκατ. ευρώ

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του SACE, η πραγματική ανάκαμψη των τουριστικών ροών αναμένεται από το 2022, όπου θα προσεγγίσουν τα επίπεδα του 2019, ενώ για τη διετία 2023-2024 εκτιμάται μέσος ρυθμός αύξησης των εξαγωγών υπηρεσιών κατά 5% και σε αξία € 120 δισ.

Πίνακας 8: Εισπράξεις Ιταλίας

Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση EBOPS 2010 ή BPM6	2018		2019		2020		2021		% μεταβολής 2021/2020
	Αξία	μερίδιο %	Αξία	μερίδιο %	Αξία	μερίδιο %	Αξία	μερίδιο %	
Υπηρεσίες μεταποίησης	2,322	2.2%	2,345	2.1%	2,774	3.3%	3,028	3.1%	9.2%
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής	808	0.8%	1,203	1.1%	675	0.8%	669	0.7%	-0.8%
Μεταφορές	16,940	15.8%	23,310	21.2%	9,149	11.0%	22,528	22.7%	146.2%
Ταξίδια/Τουρισμός	25,485	23.7%	21,670	19.7%	9,577	11.6%	12,645	12.8%	32.0%
Κατασκευαστικές υπηρεσίες	46	0.0%	128	0.1%	47	0.1%	44	0.0%	-5.4%
Ασφαλιστικές/συνταξιοδοτικές υπηρεσίες	3,023	2.8%	2,653	2.4%	2,663	3.2%	3,191	3.2%	19.8%
Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	9,217	8.6%	9,572	8.7%	7,677	9.3%	11,438	11.5%	49.0%
Χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας	4,357	4.1%	4,425	4.0%	3,670	4.4%	3,023	3.1%	-17.6%
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής	9,750	9.1%	10,452	9.5%	8,033	9.7%	11,226	11.3%	39.8%
Λοιπές υπηρεσίες επιχ. δραστηριότητας	26,193	24.4%	20,201	18.4%	19,121	23.1%	21,966	22.2%	14.9%
Υπ. αναψυχής, πολιτισμού, προσωπικές κλπ.	603	0.6%	337	0.3%	192	0.2%	289	0.3%	50.5%
Υπηρεσίες δημοσίου	1,769	1.6%	967	0.9%	489	0.6%	937	0.9%	91.6%
Σύνολο πληρωμών Ιταλίας	107,441	100.0%	109,786	100.0%	82,891	100.0%	99,074	100.0%	19.5%

Πηγή: Banca d' Italia, εκατ. ευρώ

Αντιστοίχως, το μεγαλύτερο ποσοστό των πληρωμών της Ιταλίας αφορά σε μεταφορές, τουρισμό και λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, στον τομέα του τουρισμού παρατηρείται μια ανάκαμψη σε σχέση με το έτος της πανδημίας 2020 κατά 32%, υπολείπεται όμως κατά σχεδόν 50% από τις αξίες του 2018, ενδεικτικό της παγκόσμιας τουριστικής τάσης για επιλογή εγγύτητας εσωτερικού τουρισμού έναντι εξωτερικού. Αντίθετα, η συμμετοχή των μεταφορών επί της συνολικής αξίας πληρωμών της Ιταλίας καταγράφεται σταθερά ανοδική κατά την τελευταία τετραετία, με αναμενόμενη την εξαίρεση του 2020, ενώ το 2021 οι μεταφορές κατατάσσονται στην πρώτη θέση με μερίδιο 22,7%.

1.1.5 Επενδύσεις

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Banca d' Italia, η ανοδική πορεία των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ιταλία και των ιταλικών επενδύσεων στο εξωτερικό, ανεκόπη το 2020, λόγω της πανδημίας και κατέγραψε μείωση κατά -3,1% και -3,8% αντιστοίχως. Η αξία των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ιταλία σε €382.427 εκ. και των ιταλικών επενδύσεων στο εξωτερικό ανήλθε σε €478.184 εκ. Τα αντίστοιχα στοιχεία εκάστου έτους αναφοράς (λ.χ. 2021) δημοσιοποιούνται τον Δεκέμβριο επομένου έτους.

Πίνακας 9: Άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ιταλία

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ιταλία (εκ. €)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Καθαρές Άμεσες Επενδύσεις / Ροές	18.28	17.504	17.697	25.719	21.287	31.908	16.209	-20.681
Συνολικά Κεφάλαια / Απόθεμα	264.636	290.34	312.728	334.537	354.151	379.601	394.832	382.427
% μεταβολής		9.7%	7.7%	7.0%	5.9%	7.2%	4.0%	-3.1%

Πηγή: Banca d' Italia

Οι 10 κυριότεροι επενδυτές στην Ιταλία είναι: Ολλανδία (20,8%), Γαλλία (18,8%), Λουξεμβούργο (17,7%), ΗΒ (9,5%), Γερμανία (9,2%), Ελβετία (6,1%) Ισπανία (3,1%), Βέλγιο (3,0%), ΗΠΑ (2,9%), και Αυστρία (1,2%). Η Ελλάδα τοποθετείται στην 59^η θέση με ποσοστό 0,01% επί της συνολικής αξίας των ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ιταλία.

Πίνακας 10: Ιταλικές επενδύσεις στο εξωτερικό

Ιταλικές Επενδύσεις στο εξωτερικό (εκ. €)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Καθαρές Άμεσες Επενδύσεις/ Ροές	18.93	19.843	19.508	14.618	21.715	26.709	17.675	-1.625
Συνολικά Κεφάλαια / Απόθεμα	387.135	393.281	419.405	432.968	456.57	484.178	497.246	478.184
% μεταβολής		1.6%	6.6%	3.2%	5.5%	6.0%	2.7%	-3.8%

Οι 10 κυριότερες χώρες-προορισμοί του ιταλικού επενδυμένου κεφαλαίου στο εξωτερικό είναι: ΗΠΑ (8,0%), Ισπανία (7,6%), Ολλανδία (7,3%), Λουξεμβούργο (7,2%), Γερμανία (7,1%), Γαλλία (6,9%), ΗΒ (5,6%), Αυστρία (3,6%), Ελβετία (2,6%) και Ρωσία και Κίνα με ποσοστό (2,4%) εκάστη. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 25^η θέση απορροφώντας το 0,8% της συνολικής αξίας των ιταλικών επενδύσεων στο εξωτερικό.

1.2 Οικονομικές προβλέψεις για την ιταλική οικονομία

1.2.1 Οικονομικές προβλέψεις 2022-2024

Παρά την βαθιά ύφεση το 2020, οι εξαιρετικά ευοίωνες εκτιμήσεις για ουσιαστική επανεκκίνηση της ιταλικής οικονομίας το 2021 και η αναμενόμενη αναπτυξιακή πορεία με τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης της τελευταίας εικοσαετίας (2021: 5,1%, 2022: 3,0% και 2023: 1,8%), είχαν αφετηρία τις προσδοκίες για την πορεία των εμβολιασμών και τις δυνατότητες αξιοποίησης των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης για υλοποίηση καίριων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων.

Το Σεπτέμβριο 2021, σύμφωνα με το Επικαιροποιημένο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2022-2024 (Nadef), κατά την τριετία αναφοράς, η ιταλική οικονομία αναμένεται να καταγράψει τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης της τελευταίας εικοσαετίας (2022: 4,8%, 2023: 2,6% και 2024: 1,8%), ωστόσο το πραγματικό ΑΕΠ το 2023 θα είναι οριακά υψηλότερο από το 2019. Σημειωτέον, το Nadef έχει διευρυμένο ορίζοντα έως το 2026 προκειμένου να διασφαλιστεί σύνδεση και εναρμόνιση με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την αποκλιμάκωση και τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους.

Η δημοσιονομική πολιτική, αν και σε μια διαδικασία σταδιακής εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών, παραμένει επεκτατική και στοχεύει στη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης και στην ενίσχυση των ευρωπαϊκών παρεμβατικών δράσεων με εθνικούς πόρους, για την έξοδο από την πανδημία Covid 19, όπως προβλέπεται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ειδικότερα, ο προϋπολογισμός για το έτος 2022, προβλέπει τη συνέχεια στοχευμένων παρεμβάσεων στήριξης για την προστασία της υγείας, τη στήριξη των εισοδημάτων των εργαζομένων και των φτωχότερων οικογενειών, για την ενίσχυση των επιχειρήσεων και των τομέων που πλήττονται περισσότερο, για την εργασία και την κοινωνική ασφάλιση, πολιτικές για την νεολαία και την ισότητα των φύλων, καθώς για την άμβλυση του αντίκτυπου της αύξησης του

κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου. Με την ενσωμάτωση παρεμβάσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, προωθούνται οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, με στόχο την ενίσχυση του παραγωγικού συστήματος της χώρας, μέσω ενός σύγχρονου δικτύου υποδομών, ενώ παράλληλα χρηματοδοτούνται σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, όπως η μείωση των φόρων στα μεσαία και χαμηλά εισοδήματα, η εισαγωγή του καθολικού ενιαίου επιδόματος τέκνων και υψηλότερες πληρωμές για εισόδημα ιθαγένειας (κατώτατο εισόδημα).

Εκτιμήσεις Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών

Μακροοικονομικοί δείκτες	2020	2021	2022	2023	2024
Ετήσιος ρυθμός ΑΕΠ (%)	-8,9	6,0	4,7	2,8	1,9
Πληθωρισμός (%)	-0,3	1,5	1,6	1,3	1,5
Ανεργία (%)	9,3	9,6	9,2	8,6	7,9
Δημοσιονομικό έλλειμμα (% ΑΕΠ)	-9,6	-9,4	-5,6	-3,9	-3,3
Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	155,6	153,5	149,4	147,6	146,1
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	3,5	3,6	3,2	2,9	2,8

Πηγή: Επικαιροποιημένο Πολυετές Έγγραφο Προϋπολογισμού 2022-2024

Σύμφωνα με τη φθινοπωρινή Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ιταλία (Νοέμβριος 2021) και υπό την αίρεση κινδύνων που σχετίζονται με την εξέλιξη της πανδημίας, το πραγματικό ΑΕΠ προβλέπεται να διατηρήσει τη θετική του πορεία με ρυθμό ανάπτυξης 4,3% το 2022, ενώ η οικονομία εκτιμάται ότι θα επιστρέψει στα προ κρίσης επίπεδα από τα μέσα του έτους. Το 2023, το ΑΕΠ εκτιμάται σε 2,3%, ποσοστό αρκετά υψηλότερο από τον μακροπρόθεσμο μέσο όρο.

Το 2021, το δημοσιονομικό έλλειμμα θα διαμορφωθεί σε επίπεδο οριακά χαμηλότερο σε σχέση με το 2020, από 9,6% του ΑΕΠ σε 9,4%, λόγω των ληφθέντων πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων κατά τη διάρκεια του 2021 ύψους 4% του ΑΕΠ, ενώ προσιωνίζεται περιορισμός την επόμενη διετία (2022: -5,8%, 2023:4,3%), ένεκα της προδιαγραφόμενης οικονομικής ανάκαμψης και σταδιακής κατάργησης των μέτρων.

Το υψηλό δημόσιο χρέος της Ιταλίας θα μειωθεί κατά την τριετία 2021-2023, παρά ταύτα θα παραμείνει σε σαφώς υψηλότερο επίπεδο από το 134,8 % του ΑΕΠ το 2019. Συγκεκριμένα, το 2021 εκτιμάται σε 154,4% έναντι 155,6% το 2020 (2022:151,4%, 2023:151,0%).

Το ποσοστό της ανεργίας αναμένεται να αυξηθεί το 2021 σε 9,8% για να σταθεροποιηθεί το 2023 στο επίπεδο 9,2% του 2020.

Η ιδιωτική κατανάλωση προβλέπεται συγκρατημένη, από -10,8% το 2020 σε 3,8% το 2021, καθώς η ήπια αύξηση μισθών και απασχόλησης για την ενίσχυση των καταναλωτικών δαπανών, θα διαβρωθεί εν μέρει από την αύξηση του πληθωρισμού που θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στο διαθέσιμο εισόδημα. Η αποταμίευση των νοικοκυριών αναμένεται να συντηρηθεί τα επόμενα έτη. Ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου από -13,6% το 2020 εκτιμάται σε 7,2% το 2021.

Με τον τουρισμό, λόγω της παρατεινόμενης υγειονομικής ρευστότητας από την πανδημία, να θεωρείται απίθανο να ανακάμψει πλήρως έως το 2022, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών εκτιμάται ότι θα εκτιναχθούν από -16,7% το 2020 σε +10,3% το 2021 και αντιστοίχως οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών από -14,1% το 2020 σε +9,9% το 2021.

Το 2021 η εκρηκτική αύξηση των τιμών ενέργειας και ιδιαίτερα του φυσικού αερίου σηματοδοτεί τη στροφή από μια μακρόχρονη περίοδο μηδενικών ή και αρνητικών τιμών προς μια νέα φάση

της ιταλικής οικονομίας με πληθωριστικές τάσεις, που εκτιμώνται σε 1,8% το 2021, 2,1% το 2022, για να περιοριστεί στο 1,4% το 2023.

Ο αποπληθωριστής των δαπανών των νοικοκυριών για κατοίκους θα αυξηθεί κατά 1,3% το 2021, λόγω της αύξησης των τιμών της ενέργειας και στη συνέχεια θα επιβραδυνθεί το 2022 (+ 1,1%).

Φθινοπωρινές οικονομικές προβλέψεις ΕΕ (Νοέμβριος 2021)

Μακροοικονομικοί δείκτες	2020	2021	2022	2023
Ετήσιος ρυθμός ΑΕΠ (%)	-8,9	6,2	4,3	2,3
Πληθωρισμός (%)	-0,1	1,8	2,1	1,4
Ανεργία (%)	9,2	9,8	9,3	9,2
Δημοσιονομικό έλλειμμα (% ΑΕΠ)	-9,6	-9,4	-5,8	-4,3
Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	155,6	154,4	151,4	151,0
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	3,8	3,5	2,7	2,7

Πηγή: European Commission

1.1.1 Ρωσο-ουκρανική σύρραξη - Αναθεώρηση οικονομικών δεικτών (2022-2025)

Τον Νοέμβριο του 2022, μετά από έξι διαδοχικά τρίμηνα εξαιρετικής αναπτυξιακής πορείας της ιταλικής οικονομίας, η ρευστότητα της γεωπολιτικής κατάστασης με τη συνακόλουθη άνοδο των τιμών ενέργειας και του πληθωρισμού, συστέλλει τα περιθώρια ευσίωνων προοπτικών, λόγω έντονης επιβράδυνσης της παγκόσμιας και ευρωπαϊκής οικονομίας.

Φθινοπωρινές Οικονομικές Προβλέψεις ΕΕ (Νοέμβριος 2022)

Μακροοικονομικοί δείκτες	2021	2022	2023	2024
Ετήσιος ρυθμός ΑΕΠ (%)	6,7	3,8	0,3	1,1
Πληθωρισμός (%)	1,9	8,7	6,6	2,3
Ανεργία (%)	9,5	8,3	8,7	8,5
Δημοσιονομικό έλλειμμα (% ΑΕΠ)	-7,2	-5,1	-3,6	-4,2
Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	150,3	144,6	143,6	142,6
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	3,1	0,8	-0,2	0,5

Πηγή: European Commission

Σε πλαίσιο υψηλής αβεβαιότητας από την ρωσο-ουκρανική σύρραξη και την προσμέτρηση των επιπτώσεων της στην εν γένει γεωπολιτική και οικονομικοκοινωνική κατάσταση σε διεθνές επίπεδο, το ΔΝΤ αναμένει ύφεση για την ιταλική οικονομία το 2023 (-0,2%).

Σύμφωνα με έρευνες της ISTAT για το κλίμα εμπιστοσύνης επιχειρήσεων και καταναλωτών, η ενεργειακή κρίση, με συνοδό στοιχείο τον ανοδικό πληθωρισμό -τον Οκτώβριο 2022 άγγιξε το 11,3% και εκτιμάται σε 12,8% σε ετήσια βάση- αποτελεί μείζονα παράμετρο ανησυχίας και τροχοπέδη στην εν γένει επιχειρηματική δραστηριότητα.

Οι μακροοικονομικές εκτιμήσεις του Εγγράφου Δημοσιοοικονομικής Πολιτικής και Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου για την τριετία 2023-2025, που δημοσιοποιήθηκαν τον Απρίλιο του 2022, αναθεωρήθηκαν δύο φορές, επί τα χείρω, τον Σεπτέμβριο από την Κυβέρνηση Draghi και στις αρχές Νοεμβρίου από την νέα ιταλική Κυβέρνηση Meloni, που ανέλαβε καθήκοντα στις 22 Οκτωβρίου μετά τις εκλογές της 25^{ης} Σεπτεμβρίου 2022.

Σύμφωνα με την αρχική έκδοση, τον Απρίλιο 2022, αναμένονταν ρυθμοί ανάπτυξης 3,1% στο 2022 και 2,4% στο 2023. Αντίθετα, η πρώτη αναθεώρηση του Σεπτεμβρίου, προέβλεπε ελαφρώς καλύτερη επίδοση της οικονομίας το 2022, στο 3,3% και οριακή ανάπτυξη 0,6% το 2023. Αντίστοιχα, σύμφωνα με τις αρχικές εκτιμήσεις, διαφαινόταν εφικτή η μείωση καθαρού δημοσιονομικού ελλείμματος κάτω του 3% του ΑΕΠ, στο τέλος της τριετίας 2023-2025 (2022:5,6%, 2023:3,9%, 2024: 3,3% και 2025: 2,8%). Αντιθέτως, τον Σεπτέμβριο, η τάση καθαρού χρέους αναθεωρήθηκε σε 5,1% το 2022 και 3,4% του ΑΕΠ το 2023. Σημαντική εκτιμάται η σταδιακή αποκλιμάκωση του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ και συγκεκριμένα από 150,3% το 2021 σε 145,4% το 2022, 143,2% το 2023, για να προσεγγίσει το 2025 το 139,3%.

Η τελευταία αναθεώρηση του νέου οικονομικού επιτελείου προσδοκά μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης το 2022 σε σχέση με την αναθεώρηση της Κυβέρνησης Draghi, ήτοι από 3,3% σε 3,7%, ενώ το 2023, αναγνωρίζεται ως έτος οικονομικής επιβράδυνσης, με το ΑΕΠ να εκτιμάται μεταξύ 0,6% και 0,3%, σενάριο, τηρουμένων των συνθηκών, ενδεχομένως αισιόδοξο. Οι εκτιμώμενοι ρυθμοί ανάπτυξης για τα έτη 2024 και 2025 παραμένουν αμετάβλητοι, στο 1,8% και 1,5% αντίστοιχα. Η μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ υπολογίζεται από 150% το 2021 σε 141% το 2025.

Η Κυβέρνηση Meloni, υπό το φως της γεωπολιτικής αστάθειας και των ισχυρών πληθωριστικών πιέσεων, τάσσεται υπέρ της αποκλιμάκωσης και σταδιακής επιστροφής του δημοσιονομικού ελλείμματος στο στόχο του 3% έως το 2025 (2023: 4,5%, 2024: 3,7%, 2025: 3%). Παράλληλα, εκπέμπει μηνύματα ισχυρής δέσμευσης για εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (PNRR), όπως επιβεβαιώνεται από το αναβαθμισμένο Υπουργείο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, υπό την Πρωθυπουργό, που είναι αρμόδιο για τις Πολιτικές Συνοχής και το Ταμείο Ανάκαμψης, δεδομένου του κρίσιμου και κομβικού ρόλου του στην υλοποίηση επενδύσεων για την επανεκκίνηση καινοτόμου και βιώσιμης ανάπτυξης της ιταλικής οικονομίας, χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς.

1.3 Οικονομικές σχέσεις Ιταλίας

ADB (χώρα μέλος εκτός γεωγραφικής περιοχής – nonregional member), AfDB (χώρα μέλος εκτός γεωγραφικής περιοχής– nonregional member), Australia Group, BIS, BSEC (παρατηρητής), CBSS (παρατηρητής), CD, CDB, CE, CEI, CERN, EAPC, EBRD, ECB, EIB, EITI (εκτελεστικό μέλος - implementing country), EMU, ESA, EU, FAO, FATF, G-20, G-7, G-8, G-10, IADB, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (εθνική επιτροπή – national committee), ICRM, IDA, IEA, IFAD, IFC, IFRCS, IGAD (εταίρος - partners), IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (NGOs), LAIA (παρατηρητής), MIGA, MINURSO, NATO, NEA, NSG, OAS (παρατηρητής), OECD, OPCW, OSCE, Paris Club, PCA, PIF (εταίρος-partner), Schengen Convention, SELEC (παρατηρητής), SICA (παρατηρητής), UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNIFIL, Union Latina, UNMISS, UNMOGIP, UNRWA, UNTSO, UNWTO, UPU, WCO, WFP, WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC.

1.3.1 Ιταλία - ΠΟΕ

Η Ιταλία είναι ιδρυτικό μέλος του ΠΟΕ από την 1η Ιανουαρίου 1995 και μέλος της GATT (Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου) από τις 30 Μαΐου 1950. Ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμμετέχει ενεργά στον καθορισμό των κοινών θέσεων των 27 για τα συναφή θέματα αρμοδιότητας του Οργανισμού.

Η Ιταλία υποστηρίζει την ολοκλήρωση πολυμερών διαπραγματεύσεων για την κατάργηση των επιδοτήσεων στην αλιεία και πολυμερείς πρωτοβουλίες για τον καθορισμό νέων κανόνων στο ψηφιακό εμπόριο, στη διευκόλυνση των επενδύσεων και των υπηρεσιών και υπέρ των ΜΜΕ. Αντιμετωπίζει ευνοϊκά τις προσπάθειες επίλυσης διαφορών στο Δευτεροβάθμιο Δικαιοδοτικό Όργανο (Appellate Body) του Οργάνου Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ. Επιπλέον, η Ιταλία επικεντρώνει τη δράση της, ιδίως, στην προστασία και προώθηση των ειδικών εμπορικών συμφερόντων της στον τομέα των βιομηχανικών, αγροδιατροφικών προϊόντων, υπηρεσιών, με έμφαση στην προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των γεωγραφικών ενδείξεων, δεσμευόμενη ταυτόχρονα, για γενικότερη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, διαφάνεια και προβλεψιμότητα του πολυμερούς εμπορικού συστήματος και προώθηση της διεύρυνσης με νέα μέλη, καθώς και για την αναγνώριση της αποτελεσματικότητας του Οργανισμού.

1.3.2 Ιταλία - Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ιταλία, ως Προεδρεύουσα της ομάδας των 20 ανεπτυγμένων κρατών G20 και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνδιοργάνωσαν την Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για την Υγεία, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη στις 21 Μαΐου 2021 (Global Health Summit), με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών στη διαχείριση της πανδημίας. Οι ηγέτες της G20 δεσμεύτηκαν σε μια σειρά ενεργειών, όπως η παραγωγή και διανομή εμβολίων σε μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος κράτη, με σκοπό την επιτάχυνση της εξάλειψης της υγειονομικής κρίσης COVID-19, καθώς και την ενδεδειγμένη προετοιμασία σε επίπεδο αντιμετώπισης και διαχείρισης ενδεχόμενων μελλοντικών πανδημιών.

1.3.3 Ιταλία - ΟΟΣΑ

Η Ιταλία, ένα από τα ιδρυτικά μέλη του ΟΟΣΑ, φιλοξενεί την έδρα τριών κέντρων του ΟΟΣΑ, με χαρακτήρα εκπαιδευτικό και επιμορφωτικό:

(α) Κέντρο Τοπικής Ανάπτυξης του Trento, αναπόσπαστο μέρος του Κέντρου του ΟΟΣΑ για την περιφερειακή, τοπική, αστική και αγροτική ανάπτυξη, την επιχειρηματικότητα, τις ΜΜΕ και τον τουρισμό ειδικεύεται δε, στην επιμόρφωση μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και στην εδαφική ανάπτυξη, (β) Γραφείο στη Βενετία με αντίστοιχο αντικείμενο με το Κέντρο του Trento και (γ) Κέντρο στην Caserta, που λειτουργεί από το 2012 για την επιμόρφωση δημοσίων διοικήσεων των χωρών της Μέσης Ανατολής και της Μεσογείου, στο πλαίσιο του προγράμματος MENA (Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική) του ΟΟΣΑ.

Η θεσμική παρουσία της Ιταλίας στον ΟΟΣΑ διακρίνεται για το στρατηγικό υπόβαθρο και στοχεύσεις της, καθώς καλλιεργεί και εδραιώνει τις σχέσεις της με τις δημόσιες διοικήσεις γειτονικών χωρών της Β. Αφρικής και αραβικών χωρών, ενώ κατ' επέκταση εμβαθύνει και ενισχύει έτι περαιτέρω τις διμερείς σχέσεις με τις χώρες αυτές.

1.3.4 Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών

Η Ιταλία, ένθερμος υποστηρικτής της διεθνούς πολυμερούς συνεργασίας, ανέλαβε από 1.12.2020, για πρώτη φορά στην ιστορική διαδρομή του θεσμού, την άσκηση της Προεδρίας του G20 και οριοθέτησε στην κορυφή της ατζέντας την υγεία και τις κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις στο πεδίο αντιμετώπισης της πανδημικής κρίσης COVID-19, με τους εξής άξονες προτεραιότητας: (α) περιορισμός κοινωνικών ανισοτήτων και αποκλεισμών (People), (β) ενίσχυση της περιβαλλοντικής διάστασης της οικονομίας και των οικονομικών πολιτικών (Planet) και (γ)

αύξηση της δυναμικότητας της παγκόσμιας οικονομίας μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας και άυλων υποδομών (Prosperity).

Η ιταλική Προεδρία ολοκληρώθηκε με τη Σύνοδο Κορυφής G20 στις 30-31 Οκτωβρίου 2021 με επίτευξη συμφωνίας σε επίπεδο ελάχιστης φορολόγησης των πολυεθνικών επιχειρήσεων με συντελεστή 15% επί των κερδών, από το 2023, που θα καταβάλλεται στις χώρες εκείνες που διαθέτουν προϊόντα ή παρέχουν τις υπηρεσίες τους.

Η Ιταλία διατηρεί ενεργό ρόλο σε πλαίσιο ομάδων κρατών G7 και G20. Ειδικότερα, προώθησε τη Διακήρυξη της Matera, πρωτοβουλία ιταλικής Προεδρίας G20 (Ιούνιος 2021), που θεωρείται θεμελιώδες κείμενο για την επισιτιστική ασφάλεια σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τον Ιούνιο του 2022, σε πλαίσιο G7, διοργάνωσε τον πρώτο Μεσογειακό Υπουργικό Διάλογο για την Κρίση της Επισιτιστικής Ασφάλειας, με στόχο την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης που προκλήθηκε από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, πεδίο της επισιτιστικής ασφάλειας στη Μεσόγειο.

2 Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Ιταλίας

Η Ιταλία και η Ελλάδα, κράτη-μέλη της ΕΕ, δικαιωματικά επωμίζονται κομβικό ρόλο-κλειδί στα κρίσιμα γεωοικονομικά και στρατηγικά διακυβεύματα της Ν.Α. Μεσογείου, ενώ αντιμετωπίζουν αντίστοιχες πολυδιάστατες προκλήσεις, στην ευρύτερη ευαίσθητη γεωπολιτικά περιοχή. Η διακριτή και διαχρονική εγγύτητα μεταξύ των δύο λαών, κεφαλαιοποιείται, αμφίπλευρα, στην μακρά παράδοση και διαδρομή κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών, ενεργειακών, τουριστικών και πολιτιστικών σχέσεων. Σήμερα, το εύρος, το αμφίδρομο βάθος και η ποιοτική σύνθεση των οικονομικών μας σχέσεων έχουν αναδείξει και εδραιώσει το ζητούμενο της συμβολής τους, ως κρίσιμο ισοδύναμο στο στρατηγικό χαρακτήρα και την “εγγραφή” τους στο corpus της διμερούς εταιρικής σχέσης μας.

2.1 Διμερές εμπόριο

Η οικονομική συνεργασία Ελλάδας-Ιταλίας κινείται και ενδυναμώνεται με όρους οικονομικού και επιχειρηματικού αυτοματισμού σφυρηλατώντας τη στρατηγική σχέση των δύο χωρών. Η Ιταλία αποτελεί διαχρονικά μακράν τον πρώτο εξαγωγικό προορισμό της Ελλάδος, με αξία ελληνικών εξαγωγών προς Ιταλία, το 2021, ύψους € 3,99 δισ. και ταυτόχρονα τον δεύτερο προμηθευτή της χώρας μας, με εισαγωγές ύψους € 5,60 δισ. Η Γερμανία ακολουθεί ως έτερος σημαντικός εμπορικός εταίρος της Ελλάδας με τις ελληνικές εξαγωγές να διαμορφώνονται σε € 2,93 δισ. και τις εισαγωγές σε € 7,18 δισ. αντίστοιχα.

2.1.1 Εμπόριο αγαθών

Ο διμερής όγκος εμπορίου Ελλάδος-Ιταλίας, το 2021, ανήλθε σε € 9,6 δισ. έναντι € 7,7 δισ. κατά το έτος 2020, με το εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδος-Ιταλίας να καταγράφει σαφώς πιο ισορροπημένη εικόνα για τη χώρα μας από αντίστοιχο Ελλάδος-Γερμανίας, καθώς το ύψος του εμπορικού ελλείμματος διαμορφώθηκε σε - € 1,6 δισ., σε αντιδιαστολή με το σχεδόν τριπλάσιο σε αξία εμπορικό έλλειμμα Ελλάδος-Γερμανίας ύψους - € 4,3 δισ.

Η "ανάγνωση" της αυξητικής πορείας των εμπορικών ροών οδηγεί αβίαστα στην παραδοχή ότι ενυπάρχουν εύλογες ευρείες προοπτικές συνεχούς μεγέθυνσης του διμερούς εμπορίου, με ρεαλιστικό και εφικτό στόχο την σαφή υπέρβαση του πρωθύστερου τεθέντος των € 10 δισ. το 2022.

Πίνακας 11: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας - Ιταλίας

(Αξίες σε εκατ. ευρώ)	2017	2018	2019	2020	2021*	% 2021/2020
Εξαγωγές αγαθών προς Ιταλία	3.080,08	3.479,34	3.680,69	3.261,18	3.987,31	22,27%
Εισαγωγές αγαθών από Ιταλία	4.091,20	4.526,16	4.823,03	4.466,63	5.596,21	25,29%
Εμπορικό ισοζύγιο	-1.011,12	-1.046,82	-1.142,34	-1.205,45	-1.608,90	-33,47%
Όγκος εμπορίου	7.171,28	8.005,50	8.503,72	7.727,81	9.583,52	24,01%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ *προσωρινά στοιχεία (4.11.2022)

Στους κατ' ακολουθίαν πίνακες παρουσιάζονται οι ελληνικές εξαγωγές κατά διψήφιο κωδικό συνδυασμένης ονοματολογίας, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ. Σε επίπεδο ανάλυσης CN2 απεικονίζεται η σχετικά περιορισμένη σύνθεση των εξαγωγών προς Ιταλία, καθώς το σύνολο των 20 κυριότερων κατηγοριών αποτελεί το 82,14% περίπου επί της συνολικής αξίας, ήτοι € 3,28 δισ. εκ των € 3,99 δισ.

Πίνακας 12: Ελληνικές εξαγωγές στην Ιταλία – μεγάλες κατηγορίες (CN2)

A/A	Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
1	27	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΟΡΥΚΤΑ ΛΑΔΙΑ	660,896,233	16.6%	580,430,873	17.8%	13.9%
2	15	ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ	377,610,766	9.5%	296,538,019	9.1%	27.3%
3	76	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	328,189,849	8.2%	267,319,570	8.2%	22.8%
4	03	ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΆΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	254,768,074	6.4%	229,302,312	7.0%	11.1%
5	84	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ	250,150,728	6.3%	259,272,774	8.0%	-3.5%
6	39	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ	180,491,354	4.5%	93,395,842	2.9%	93.3%
7	04	ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ	169,011,361	4.2%	142,040,472	4.4%	19.0%
8	74	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	128,022,579	3.2%	85,888,739	2.6%	49.1%
9	85	ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΡΗ	122,794,487	3.1%	65,781,974	2.0%	86.7%
10	61	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΠΛΕΚΤΑ	113,800,642	2.9%	72,392,802	2.2%	57.2%
11	10	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	106,004,804	2.7%	64,464,345	2.0%	64.4%
12	30	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	97,449,638	2.4%	91,961,920	2.8%	6.0%
13	08	ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ	93,971,623	2.4%	95,133,858	2.9%	-1.2%
14	20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ	67,158,900	1.7%	55,436,271	1.7%	21.1%
15	62	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ	59,821,343	1.5%	54,897,836	1.7%	9.0%
16	48	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ	59,560,443	1.5%	20,769,473	0.6%	186.8%
17	54	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ	56,146,227	1.4%	19,923,091	0.6%	181.8%
18	73	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	54,757,844	1.4%	96,643,159	3.0%	-43.3%
19	64	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ, ΓΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΕΙΔΗ. ΜΕΡΗ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΥΤΩΝ	51,339,034	1.3%	55,204,794	1.7%	-7.0%
20	12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ	43,215,405	1.1%	41,434,680	1.3%	4.3%
21	24	ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	42,796,671	1.1%	18,942,891	0.6%	125.9%
22	02	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	42,600,314	1.1%	25,081,105	0.8%	69.9%
23	38	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	40,801,582	1.0%	41,516,913	1.3%	-1.7%

A/A	Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολή 2021/2020
24	63	ΆΛΛΑ ΕΤΟΙΜΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΙΔΗ	29,863,057	0.7%	15,377,675	0.5%	94.2%
25	28	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	29,849,424	0.7%	21,339,987	0.7%	39.9%
Σύνολο 25 κυριότερων κατηγοριών			3,461,072,382	86.8%	2,810,491,375	86.2%	23.1%
Πετρελαιοειδή			660,896,233	16.6%	580,430,873	17.8%	13.9%
Μη Πετρελαιοειδή			3,326,409,580	83.4%	2,680,768,815	82.2%	24.1%
Γενικό Σύνολο εξαγωγών από Ιταλία			3,987,305,813	100.0%	3,261,199,688	100.0%	22.3%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Συγκρατείται ότι η αξία των πετρελαιοειδών το 2019 αντιπροσώπευε περίπου το ¼ των συνολικών ελληνικών εξαγωγών προς την Ιταλία, ενώ το 2020, λόγω της δραστηκής πτώσης της οικονομικής και κοινωνικής κινητικότητας είχε κατακόρυφη πτώση κατά -40%. Το 2021, η αξία των πετρελαιοειδών αντιπροσώπευε το 16,6% του συνόλου των εξαγωγών με την αξία τους να διαμορφώνεται σε € 660,9 εκ.

Το 2021, η αξία των ελληνικών εξαγωγών αγροδιατροφικών προϊόντων στην Ιταλία αντιπροσώπευε το 31% της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών στην Ιταλία, ήτοι € 1,24 δισ. (31,3% το 2020). Συγκρατείται η μεγάλη αύξηση της κατηγορίας 15 λίπη και λάδια κατά +27.3% που αντιπροσωπεύει το 9,5% της αξίας ελληνικών εξαγωγών το 2021, καθώς και η αύξηση κατά 11.1% της κατηγορίας 03 ψάρια και μαλακόστρακα, που αντιπροσωπεύει αντίστοιχα το 6,4%.

Πίνακας 13: Ελληνικές εισαγωγές από την Ιταλία – μεγάλες κατηγορίες (CN2)

A/A	Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
1	84	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ	871,394,998	15.60%	637,775,812	14.30%	36.60%
2	39	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ	407,404,232	7.30%	316,363,208	7.10%	28.80%
3	87	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ	320,438,062	5.70%	233,720,998	5.20%	37.10%
4	30	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	313,067,622	5.60%	317,341,263	7.10%	-1.30%
5	85	ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ	305,984,481	5.50%	255,889,732	5.70%	19.60%
6	27	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΟΡΥΚΤΑ ΛΑΔΙΑ	263,675,455	4.70%	142,917,313	3.20%	84.50%
7	62	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ	182,325,446	3.30%	135,134,821	3.00%	34.90%
8	48	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ	175,569,803	3.10%	155,556,430	3.50%	12.90%
9	61	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ	147,752,599	2.60%	104,743,333	2.30%	41.10%
10	90	ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ	131,824,929	2.40%	109,734,845	2.50%	20.10%
11	94	ΕΠΙΠΛΑ, ΕΠΙΠΛΑ ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΑ	125,982,388	2.30%	97,043,156	2.20%	29.80%
12	73	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	120,818,067	2.20%	95,617,224	2.10%	26.40%
13	72	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	115,243,510	2.10%	119,648,438	2.70%	-3.70%
14	64	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ, ΓΚΕΤΕΣ	105,593,784	1.90%	75,251,143	1.70%	40.30%
15	2	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	104,860,811	1.90%	83,832,641	1.90%	25.10%
16	38	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	94,381,994	1.70%	87,981,123	2.00%	7.30%
17	9	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΙ, ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	92,887,153	1.70%	77,841,058	1.70%	19.30%
18	29	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	85,129,063	1.50%	62,443,281	1.40%	36.30%
19	83	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	81,066,052	1.40%	73,239,008	1.60%	10.70%
20	34	ΣΑΠΟΥΝΙΑ, ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ	76,995,615	1.40%	72,599,486	1.60%	6.10%
21	32	ΔΕΨΙΚΑ ΚΑΙ ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ	74,059,703	1.30%	67,019,074	1.50%	10.50%
22	33	ΑΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ ΚΑΙ ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ	67,206,563	1.20%	57,386,602	1.30%	17.10%
23	69	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΕΡΑΜΕΥΤΙΚΗΣ	65,574,185	1.20%	49,102,295	1.10%	33.50%
24	21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	64,073,060	1.10%	53,986,334	1.20%	18.70%
25	23	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ. ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	62,236,311	1.10%	60,065,006	1.30%	3.60%

A/A	Διψήφιο ο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
Σύνολο 25 κυριότερων κατηγοριών			4,455,545,886	79.62%	3,542,233,624	79.31%	25.78%
Πετρελαιοειδή			263,675,455	4.70%	142,917,313	3.20%	84.50%
Μη Πετρελαιοειδή			4,724,818,185	84.43%	3,828,287,889	85.72%	23.42%
Γενικό Σύνολο εισαγωγών από Ιταλία			5,596,213,183	100.00%	4,466,063,701	100.00%	25.31%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όσον αφορά την σύνθεση ελληνικών εισαγωγών από την Ιταλία, το 2021, τα πετρελαιοειδή αποτελούσαν το 4,7% του συνόλου των εισαγωγών με την αξία τους να ανέρχεται σε € 263,7 εκ., σημειούμενης αύξησης 84,5%. Στις κυριότερες κατηγορίες προϊόντων ελληνικών εισαγωγών, το 2021, περιλαμβάνονται οι πυρηνικοί αντιδραστήρες/λέβητες/μηχανές (€ 871,4 εκ.), οι πλαστικές ύλες (€ 407,4 εκ.), τα οχήματα (€ 320,4 εκ.), τα φαρμακευτικά προϊόντα (€ 313,1 εκ.), και οι μηχανές /συσκευές (€ 306 εκ.).

2.1.2 Εμπόριο υπηρεσιών

Το 2021, η Ιταλία αποτέλεσε την 8^η χώρα προορισμό υπηρεσιών, παγκοσμίως, με τις εισπράξεις να αυξάνονται σε € 1.069 εκ. και την 6^η προμηθεύτρια χώρα υπηρεσιών με τις πληρωμές να αυξάνονται σε € 728 εκ.. Η χώρα μας κατέγραψε πλεόνασμα Ισοζυγίου Υπηρεσιών, που διαμορφώθηκε σε € 341 εκ.. Ο όγκος διμερούς εμπορίου υπηρεσιών Ελλάδας-Ιταλίας διευρύνθηκε κατά 48,8% σε € 1,80 δισ. (από € 1,2 δισ. το 2020).

Πίνακας 14: Ισοζύγιο υπηρεσιών Ελλάδας - Ιταλίας

(Αξίες σε εκατ. ευρώ)	2019	2020	2021	2021/2020%
Εισπράξεις	1.571	660	1.069	61,97%
Πληρωμές	778	548	728	32,85%
Ισοζύγιο υπηρεσιών	793	112	341	204,46%
Όγκος εμπορίου υπηρεσιών	2.349	1.208	1.797	48,76%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Σημειώνεται ότι, η ραγδαία μείωση στις εισπράξεις, ειδικά εν σχέσει με το 2019 (προ πανδημίας), από την Ιταλία οφείλεται, εν πολλοίς, στην μείωση της κοινωνικής κινητικότητας λόγω της κατακόρυφης πτώσης στις αφίξεις Ιταλών επισκεπτών στη χώρα μας, συνεπεία της πανδημίας του κορωνοϊού. Συγκεκριμένα, οι αφίξεις Ιταλών επισκεπτών διαμορφώθηκαν το 2020 σε μόλις 373.200 και οι εισπράξεις από τις παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες σε € 217,7 εκ. Αντίστοιχα, οι εισπράξεις από τις αφίξεις Ιταλών (806.400) στην Ελλάδα, το 2021 διευρύνθηκαν στα € 525,1 εκ.

Πίνακας 15: Εισπράξεις της Ελλάδας από την Ιταλία

Ισοζύγιο Υπηρεσιών Ελλάδας-Ιταλίας / Εισπράξεις (Αξίες σε εκατ. ευρώ)					
Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση EBOPS 2010 ή BPM6	2018	2019	2020	2021	% 2021/2020
Υπηρεσίες μεταποίησης αγαθών τα οποία ανήκουν σε άλλους	0.1	0.1	0.0	0.1	0%
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής που δεν περιλαμβάνονται αλλού	0.3	1.4	1.5	6.2	315%
Ταξιδιωτικό	938.9	1,008.6	217.7	525.1	141%
Θαλάσσιες μεταφορές	321.8	320.8	232.7	272.5	17%
Λοιπές μεταφορές	80.2	90.4	71.2	69.9	-2%
Κατασκευαστικές	14.9	8.9	10.0	15.1	50%
Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές	10.2	11.9	12.2	23.2	90%
Χρηματοοικονομικές	2.1	0.7	1.3	14.6	1056%
Χρεώσεις για τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (Royalties)	0.9	1.2	0.0	0.1	0%
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	34.9	33.5	30.7	44.2	44%
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	58.4	58.3	72.1	84.4	17%
Υπηρεσίες αναψυχής, πολιτιστικές, προσωπικές	3.6	8.1	7.7	7.1	-8%
Υπηρεσίες δημοσίου	11.1	5.4	2.7	4.9	81%
Σύνολο Εισπράξεων από Ιταλία	1,477.4	1,549.3	659.8	1,067.4	62%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Ως προς την σύνθεση του εμπορίου υπηρεσιών, το 50% των εισπράξεων της Ελλάδας από την Ιταλία αφορούσε, το 2021, σε ταξιδιωτικές υπηρεσίες αξίας € 525,1 εκ. (αύξηση 141%), ενώ οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες παρουσιάζουν την μεγαλύτερη αύξηση 1.056%.

Πίνακας 16: Πληρωμές της Ελλάδας στην Ιταλία

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΙΤΑΛΙΑΣ / Πληρωμές (Αξίες σε εκατ. ευρώ)					
Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση EBOPS 2010 ή BPM6	2018	2019	2020	2021	% 2021/2020
Υπηρεσίες μεταποίησης αγαθών τα οποία ανήκουν σε άλλους	0.3	0.1	0.0	0.4	0%
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής που δεν περιλαμβάνονται αλλού	5.6	6.1	5.5	5.3	-4%
Ταξιδιωτικό	197.5	245.9	78.7	109.4	39%
Θαλάσσιες μεταφορές	19.5	13.0	16.7	21.8	30%
Λοιπές μεταφορές	231.1	242.2	220.8	268.1	21%
Κατασκευαστικές	10.6	62.8	13.9	69.7	403%
Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές	97.0	95.5	84.7	96.8	14%
Χρηματοοικονομικές	3.6	5.1	8.5	10.4	22%
Χρεώσεις για τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (Royalties)	2.5	3.4	5.8	3.9	-33%
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	23.8	26.3	36.1	27.4	-24%
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	91.6	67.4	66.5	101.1	52%

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΙΤΑΛΙΑΣ / Πληρωμές (Αξίες σε εκατ. ευρώ)					
Υπηρεσίες αναψυχής, πολιτιστικές, προσωπικές	7.0	8.1	7.9	9.7	23%
Υπηρεσίες δημοσίου	2.6	2.6	2.9	2.5	-15%
Σύνολο Πληρωμών στην Ιταλία	692.7	778.4	548.2	726.4	33%

Αντιστοίχως, οι πληρωμές υπηρεσιών της Ελλάδας στην Ιταλία, το 2021, εστιάζονταν κυρίως στις λοιπές μεταφορές (€ 268,1 εκ.) και τις ταξιδιωτικές υπηρεσίες (€ 109,4 εκ.), με την μεγαλύτερη αύξηση, ωστόσο, να εντοπίζεται στον κατασκευαστικό τομέα (403%).

Πίνακας 17: Τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα από την Ιταλία

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Αφίξεις από Ιταλία στην Ελλάδα	1.387,0	1.441,3	1.667,2	1.553,1	373,2	806,4
Ποσοστό στο σύνολο των αφίξεων	4,6	4,8	5,0	4,6	5,0	5,3
Μεταβολή %	+2,3	+3,9	+15,7	-6,8	-75,9	+116,08 %

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η επισκεψιμότητα των Ιταλών τουριστών προς την Ελλάδα, το 2019, υπερέβη το 1,55 εκ., παρουσιάζοντας μικρή μείωση -6,8% σε σχέση με το 2018. Το ποσοστό των Ιταλών τουριστών επί του συνόλου των αφίξεων στη χώρα μας το 2019 (34.004.600) διαμορφώθηκε σε 4,6%. Η Ιταλία αποτέλεσε, το 2019, την 4^η χώρα, παγκοσμίως, όσον αφορά τις αφίξεις τουριστών στην Ελλάδα μετά τις Γερμανία, Βουλγαρία και Ην. Βασίλειο.

Το 2020, λόγω της πανδημίας Covid-19, οι αφίξεις περιορίστηκαν σε μόλις 373.200, με τους Ιταλούς επισκέπτες να αποτελούν το 5% του συνόλου των αφίξεων στην Ελλάδα. Αντιστοίχως, οι αφίξεις Ελλήνων επισκεπτών στην Ιταλία διαμορφώθηκαν το 2020 σε 145.600, από 438.300, σημειούμενης ετήσιας μείωσης 66,78%.

Βάσει διαθέσιμων στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος, το 2021 κατεγράφη αναστροφή της πτωτικής πορείας με σημαντική ανάκαμψη του αριθμού των αφίξεων. Συγκεκριμένα, οι Ιταλοί που επισκέφθηκαν τη χώρα μας ανήλθαν σε 806.400. Αντιστοίχως, οι αφίξεις Ελλήνων επισκεπτών στην Ιταλία διαμορφώθηκαν το 2021 σε 183.600.

2.2 Άμεσες επενδύσεις

2.2.1 Επενδύσεις της Ελλάδας στην Ιταλία

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Banca d' Italia, το 2020, το απόθεμα ελληνικών επενδύσεων στην Ιταλία ανήλθε σε € 48 εκ., καταγράφοντας μείωση της τάξης του 44,19%, εν σχέσει με το 2019, στο επίπεδο της τάξεως των € 86 εκ..

Πίνακας 18: Επενδύσεις της Ελλάδας στην Ιταλία

(αξία σε εκατ. ευρώ)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	%2020/2019
Καθαρές Άμεσες Επενδύσεις / Ροές	-36	69	-125	-25	44	-37	-184%
Συνολικά Κεφάλαια / Απόθεμα	225	286	158	76	86	48	- 44%

Πηγή: Banca d' Italia (17.12.2021)

Κυριότερες ελληνικές επενδύσεις στην Ιταλία αφορούν στους τομείς της μεταλλοβιομηχανίας (Viohalco Group, ElvalHalcor), της εμπορίας τσιμέντου (TITAN), της εμφιαλώσεως μη αλκοολούχων ποτών (Coca-Cola Hellenic), της εμπορίας γαλακτοκομικών (ΦΑΓΕ), της εμπορίας φαρμάκων (FAMAR), της βιομηχανίας φαρμάκων και καλλυντικών (ΓΕΡΟΛΥΜΑΤΟΣ), της εμπορίας θερμομονωτικών οικοδομικών προϊόντων (Fibran), της βιομηχανίας περιβαλλοντικών συστημάτων (Intralot Italia S.R.L.), των τυχερών παιγνίων (Intralot), των βιομηχανικών ορυκτών (S&B Βιομηχανικά Ορυκτά Α.Ε. εξαγόρασαν την ιταλική Guido Vincon & Figli), της βιομηχανίας μεταλλουργίας (ΠΥΡΑΜΙΣ), της ασύρματης πρόσβασης και μετάδοσης, τηλεπικοινωνιακού λογισμικού, καθώς και των Internet-of-Things & Smart City λύσεων (Intracom Telecom Italia), των βιομηχανικών εφαρμογών έλξης και συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας (Sunlight), της έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων (Energean).

Ειδικότερα, οι καταγεγραμμένες ελληνικές εταιρείες με παρουσία στη Β. Ιταλία είναι μεταξύ άλλων οι εξής: Όμιλος Βιοχάλκο (εμπόριο μετάλλων), Olympos Italia, Adonis, Neogal Italia (εμπορία γαλακτοκομικών), όμιλος Γερολυμάτος (Foltene Laboratories, παραγωγή φαρμάκων και καλλυντικών), Όμιλος ΓΕ Δημητρίου (GED Toyotomi Italia, αντιπροσώπευση της εταιρείας στην Ιταλία), Sunlight-Γερμανός, Energean P.I.c. Οι ελληνικών συμφερόντων εταιρείες Famar και Μαΐλης (Siat), που είναι εγκατεστημένες στη Β. Ιταλία, εξαγοράστηκαν την τελευταία διετία, από ξένα fund, με αποτέλεσμα να διοικούνται μεν από Έλληνες, αλλά να μην χαρακτηρίζονται πλέον ελληνικές.

Ο διεθνής πάροχος τηλεπικοινωνιακών συστημάτων και λύσεων Intracom Telecom γνωστοποίησε την έναρξη δραστηριοτήτων (Ιούνιος 2019) νέας θυγατρικής εταιρείας, της Intracom Telecom Italia, με έδρα τη Μόντσα του Μιλάνου.

*Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τα τηρούμενα στην Τράπεζα της Ελλάδος στοιχεία, η ελληνική επενδυτική παρουσία στην Ιταλία διαμορφώθηκε το 2021 σε € 256 εκ. έναντι € 344 εκ. το 2020 και € 507 εκ. το 2019.

2.2.2 Επενδύσεις της Ιταλίας στην Ελλάδα

Το στρατηγικό βάθος της εταιρικής σχέσης Ελλάδος-Ιταλίας, σε οργανική συνάρτηση με την οικονομική όσμωση των χωρών μας θεμελιώνεται και τροφοδοτείται κατ' εξοχήν από την ισχυρή επενδυτική παρουσία της Ιταλίας στη χώρα μας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Ιταλίας, κατά την πενταετία 2015-2019, καταγράφεται αυξημένο ιταλικό επενδυτικό ενδιαφέρον για τη χώρα μας. Το 2020, το συνολικό επενδεδυμένο κεφάλαιο ύψους € 3.788 εκ.

Πίνακας 19: Επενδύσεις της Ιταλίας στην Ελλάδα

(αξία σε εκατ. ευρώ)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	%2020/2019
Καθαρές Άμεσες Επενδύσεις / Ροές	160	136	72	461	163	7	-96%
Συνολικά Κεφάλαια / Απόθεμα	2.609	2.806	3.118	3.520	3.725	3.788	2%

Πηγή: Banca d' Italia (17.12.2021)

Εκ των ιταλικών επενδύσεων στην Ελλάδα διακρίνονται, η απόκτηση της TRAINOSE (2017) από την Ferrovie Dello Stato Italiene, η κατασκευή του μεγαλύτερου, στην Ελλάδα, συμπλέγματος αιολικών πάρκων στον Καφηρέα της Εύβοιας από την Enel Green Power, η δραστηριοποίηση της Edison στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της ELPEDISON (κοινοπραξία με ΕΛΠΕ και Ελλάκτωρ), η απόκτηση του 51% της ZENIΘ από την Eni gas e luce, η απόκτηση από την

κοινοπραξία SENFLUGA στην οποία συμμετέχει η Snam του 66% του Διαχειριστή του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ).

Ιταλικές εταιρείες έχουν επενδύσει στην Ελλάδα σε πλείστους τομείς: τσιμεντοβιομηχανία (Italcementi), χημική βιομηχανία (Kerakoll), χρώματα & υλικά βαφής (Milesi), υποδομές διαδικτύου και διαχείριση υποθαλάσσιου δικτύου μεταφοράς δεδομένων (Telecom Italia, μέσω της Sparkle Greece, πρώην MedNautilus που ανήκει στον όμιλο Sparkle της Telecom ITALIA/TIM), αεροδιαστημική (Sitael, Planetek), ναυτιλιακές υπηρεσίες/μεταφορές (όμιλος Grimaldi/Μινωικές Γραμμές ΑΕ), εκδόσεις (Mondadori, μέτοχος ομίλου «Απτικών Εκδόσεων», Enzo Terzi), υπηρεσίες ασφαλειών (Assicurazioni Generali), φυγοκεντρικά μηχανήματα παραγωγής ελαιολάδου (PIERALISI), τρόφιμα (Barilla SpA και Euricom SpA μονάδες παραγωγής ζυμαρικών), γαλακτοκομικά προϊόντα (Cooperlat SpA), οιοπνευματώδη (Campari SpA, που εξαγόρασε την εταιρεία Ούζο 12), ζαχαρώδη (Ferrero με γραφείο αντιπροσωπείας), υπηρεσίες εστίασης (Autogrill, εστιατόρια κατά μήκος εθνικών οδών), ένδυση/αξεσουάρ (Luxotica, Safilo, Diesel, Benetton, Prada, Armani, Calzedonia Holding SpA), τρόφιμα /διανομή (Granarolo 50,01% της Quality Brands International, μετονομάστηκε το 2018 σε Granarolo Hellas), δομικά υλικά (MAPEI), κ.ά.. Υποκαταστήματα στην Ελλάδα διατηρούν οι ιταλικές εταιρείες: Fiat, Piaggio, Alitalia, Pirelli, Italfarmaco, Chiesi, Menarini-Angellini.

Το Σεπτέμβριο 2021, ξεκίνησε η λειτουργία του Metamorfosis II, του πρώτου «πράσινου» Κέντρου Δεδομένων στην Ελλάδα και ενός από τα μεγαλύτερα Data Centers στην Ευρώπη. Το ύψος της επένδυσης διαμορφώθηκε σε € 20 εκ.. Το Κέντρο βρίσκεται στη βιομηχανική περιοχή Μεταμόρφωσης και καλύπτει μια έκταση 6.000 τ.μ., με χωρητικότητα έως 700 rack και ισχύ 7,7 MW. Το Metamorfosis II διαθέτει τα πιο σύγχρονα και αποτελεσματικά συστήματα ισχύος και ψύξης, από άποψη ενεργειακής απόδοσης στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια, με μείωση του αποτυπώματος άνθρακα της τάξης περίπου των 28.000 τόνων ετησίως. Η Sparkle από το 2001 έχει αυξανόμενη επενδυτική παρουσία στην Ελλάδα. Τα συνολικά επενδυμένα, στην Ελλάδα, κεφάλαια της εταιρείας ανήλθαν σε € 40 εκ. την τελευταία πενταετία. Οι επενδύσεις κατανέμονται σε 4 Κέντρα Δεδομένων στην Ελλάδα (δύο στην Μεταμόρφωση, ένα στο Κορωπί και ένα στα Χανιά), συνολικής έκτασης 14.000 τ.μ. και ισχύος 13,7 MW.

Ο όμιλος SOL έχει παρουσία στην Ελλάδα από το 2000 και το 16.02.2021 απέκτησε τις δραστηριότητες της Air Liquide Hellas και της Vitalaire Hellas που άλλαξαν επωνυμία σε Τεχνικά Αέρια Ελλάδος Α.Ε και Vivicare Ελλάς Μονοπρόσωπη Α.Ε. αντίστοιχα. Το τμήμα της εξαγοράς δε δημοσιοποιήθηκε, ωστόσο ως τάξη μεγέθους αναφέρεται ότι, το 2020, η Air Liquide Hellas απασχολούσε 104 εργαζόμενους και κατέγραψε τζίρο άνω των € 20 εκ.. Η SOL Hellas το 2006 είχε απορροφήσει και την εταιρεία Ελληνικά Αέρια Θεσσαλονίκης Α.Ε..

Το 2021, ξεχωρίζουν η εξαγορά της ΔΕΠΑ Υποδομών από την Italgas με τίμημα ύψους € 733 εκ., η επένδυση της Sparkle ύψους € 20 εκ., καθώς και η εξαγορά της AIR LIQUIDE από την VIVISOL και η εκδήλωση ενδιαφέροντος του ομίλου Fincantieri (Οκτώβριο 2021) για συμμετοχή, σε συνεργασία με την ONEX (Ναυπηγεία Σύρου), στη διαγωνιστική διαδικασία εξυγίανσης και απόκτησης των Ναυπηγείων Ελευσίνας. Το 2022, την παρουσία της στην ελληνική αγορά ΑΠΕ επεκτείνει η Eni Gas e Luce, μέλος του ομίλου της Eni. Ειδικότερα, η Plenitude, όπως έχει μετονομαστεί από τις αρχές του έτους η Eni Gas e Luce προέβη στην εξαγορά της Solar-Konzert Greece που δραστηριοποιείται στον τομέα των φωτοβολταϊκών.

Μεγάλες ιταλικές επιχειρήσεις του κλάδου των κατασκευών έχουν αναλάβει έργα υποδομών στην Ελλάδα, ανάμεσά τους η κοινοπραξία της ιταλικής εταιρείας SALINI-IMPREGILO με την ΤΕΡΝΑ που ανέλαβε την κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ), η κοινοπραξία της ΑΕΓΕΚ και των εταιρειών IMPREGILO, ADSALDO, SELI, ANSALDOBREDA που επελέγη ως ανάδοχος για την κατασκευή του Μετρό της Θεσσαλονίκης. Η κοινοπραξία της ΑΒΑΞ με την ιταλική GHELLA και τη γαλλική ALSTOM αναδείχθηκε μειοδότη στο διαγωνισμό για την κατασκευή της Γραμμής 4 του Μετρό της Αθήνας (Τμήμα Α' «Άλσος Βεΐκου-Γουδή»), το μεγαλύτερο ευρωπαϊκό κέντρο αστικής υποδομής.

Αξίζει να αναφερθεί ότι ο οργανισμός ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων SACE, που υπάγεται στο ιταλικό Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (CDP), έχει αναλάβει ρόλο συμβούλου μεταρρύθμισης του ομόλογου του ελληνικού οργανισμού ΟΑΕΠ.

*Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τα τηρούμενα στην Τράπεζα της Ελλάδος, η ιταλική επενδυτική παρουσία στην Ελλάδα διαμορφώθηκε το 2021 σε € 1.572 εκ. έναντι € 1.267 εκ. το 2020 και € 1.540 εκ. το 2019.

2.3 Διμερείς ενεργειακές σχέσεις Ελλάδος-Ιταλίας

Η επενδυτική παρουσία της Ιταλίας στην Ελλάδα ταυτοποιείται και ισχυροποιείται ιδιαίτερα από την γεωστρατηγική διάσταση στο πεδίο των ενεργειακών οδεύσεων προς την Ευρώπη. Οι συγκλίνουσες αντιλήψεις Ελλάδας και Ιταλίας σε θέματα ενεργειακής ασφάλειας και διαφοροποίησης πηγών ενέργειας, βαρύνουσας σημασίας, τόσο για την περιοχή μας, όσο και την ΕΕ συγκροτούν τη βάση της συνεργασίας σε σειρά τομέων. Η Ιταλία αναγνωρίζεται κατ'εξοχήν ως σημαντικός εταίρος της Ελλάδας στον τομέα της ενέργειας με συμμετοχή στην πλειονότητα των μειζόνων σχεδίων ενεργειακών υποδομών αμέσου ελληνικού ενδιαφέροντος (TAP, IGI Poseidon, EastMed).

Η επενδυτική παρουσία της Ιταλίας στην Ελλάδα ενδυναμώνεται κατεξοχήν από την γεωστρατηγική διάσταση στο πεδίο των ενεργειακών οδεύσεων προς την Ευρώπη, όπως ο αγωγός φυσικού αερίου Trans Adriatic Pipeline (TAP), που ξεκίνησε, τέλη του 2020, την εμπορική λειτουργία του. Οι πρώτες ποσότητες αζερικού φυσικού αερίου έφθασαν μέσω του TAP σε Ελλάδα, Αλβανία και Ιταλία, για πρώτη φορά, την 31.12.2020. Τη μετοχική βάση του TAP συνθέτουν οι BP (20%), SOCAR (20%), Snam (20%), Fluxys (19%), Enagás (16%) και Axpo (5%). Το συνολικό μήκος του αγωγού είναι 867 χλμ., από τα οποία 547 επί ελληνικού εδάφους, 211 χλμ. επί αλβανικού εδάφους, 104 χλμ. υποθαλάσσια, και 5 χλμ. επί ιταλικού εδάφους.

Παράλληλα, καταγράφεται η κοινή συμμετοχή μας στο EastMed Gas Forum, καθώς και η εν εξελίξει διαδικασία της ωρίμανσης του ενεργειακού στρατηγικού εγχειρήματος μέσω του αγωγού EastMed. Μέσω της κατασκευής του διασυνδετήριου αγωγού Eastern Mediterranean Pipeline (EastMed) επιδιώκεται η ευθεία μεταφορά φυσικού αερίου από την Αν. Μεσόγειο (κοιτάσματα της λεκάνης της Λεβαντίνης) στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Φυσικού Αερίου μέσω Ελλάδας. Ο EastMed έχει ενταχθεί στον Κατάλογο των Έργων Κοινού Ενδιαφέροντος (Projects of Common Interest-PCI) της ΕΕ.

Σημειωτέον ότι υφίσταται συνεργασία των δύο χωρών στην υλοποίηση του διασυνδετήριου αγωγού φυσικού αερίου Ελλάδος-Βουλγαρίας (IGB), που έχει χαρακτηριστεί ως Έργο Κοινού Ενδιαφέροντος (PCI). Την 1^η Οκτωβρίου 2022, ανακοινώθηκε η έναρξη της εμπορικής λειτουργίας

του διασυνδετήριου αγωγού Ελλάδας-Βουλγαρίας (IGB). Η υποδομή, συνολικής χωρητικότητας 3 δισ. κ.μ. ισοδυναμεί με το σύνολο των εσωτερικών αναγκών της Βουλγαρίας και σε δεύτερη φάση, λαμβανομένων υπόψη των εξελίξεων της αγοράς, δύναται να αυξηθεί σε περίπου 5 δισ. κ.μ. φυσικού αερίου.

Ο IGB αποτελεί μια νέα οδό ανεφοδιασμού προς τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, στρατηγική από άποψη ασφάλειας και διαφοροποίησης, παρέχοντας πρόσβαση σε εναλλακτικές, σε σχέση με τη Ρωσία, πηγές. Η υποδομή, που αναπτύχθηκε από την Bulgarian Energy Holding-BEH (50%) και τον IGI-Poseidon (50%) στον οποίο συμμετέχουν ισομερώς Edison και ΔΕΠΑ), εγκαινιάστηκε στη Σόφια παρουσία της Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κας Ursula von der Leyen, του Έλληνα Π/Θ κ. Κ. Μητσοτάκη του Βούλγαρου ομολόγου του κ. Kiril Petkov, του Υπουργού Ενέργειας κ. Κ. Σκρέκα και του Β/ομολόγου του κ. Alexander Nikolov.

Στο κρίσιμο πεδίο της ενεργειακής διασυνδεσιμότητας μέσω αγωγών, που αναβαθμίζουν την στρατηγική συμβολή χώρας μας στην ενεργειακή ασφάλεια, θετικά αποτιμάται η συνεισφορά της Edison, μέσω εμπλοκής της στον IGI Poseidon (Interconnector Greece-Italy) μήκους 200 χιλιομέτρων που αποτελεί την απόληξη επί ιεδάφους του EastMed και συμμετέχει ισομερώς με τη ΔΕΠΑ.

Η ιταλική Terna SpA, διαχειριστής μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος υψηλής τάσης στην Ευρώπη, έχει εξωτερικεύσει κατά το παρελθόν ενδιαφέρον για ιδιωτικοποίηση του ΑΔΜΗΕ (Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας). Η συμμετοχή της TERNΑ μαζί με τους αντίστοιχους φορείς Ελλάδος (ΑΔΜΗΕ), Βουλγαρίας (ESO-EAD) και Ρουμανίας (Transelectrica) στο Southeast Electricity Network Coordination Center (SELeNe CC), με έδρα τη Θεσσαλονίκη, που εγκαινιάστηκε στις αρχές Σεπτεμβρίου 2021, αναδεικνύει έτι περαιτέρω τον καίριο ρόλο μας στο βάθος της ενεργειακής συνδεσιμότητας στην περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης καθώς η διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό σύστημα διανοίγει νέες προοπτικές ανάπτυξης.

Μνημόνιο Κατανόησης για ενισχυμένη συνεργασία Ελλάδας-Ιταλίας στον τομέα της ενέργειας υπεγράφη από τον τότε Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Γεράσιμο Θωμά, και τον ομόλογο Υπουργό Οικονομικής Ανάπτυξης της Ιταλίας, κ. Stefano Patuanelli, στο πλαίσιο της επίσημης επίσκεψης του Έλληνα Π/Θ στη Ρώμη (26.11.2019).

2.3.1 Ιταλικές επενδύσεις στην Ελλάδα στον τομέα της ενέργειας

Στον τομέα της ενέργειας συναντούμε σημαντικές επενδύσεις της Ιταλίας στη χώρα μας. Η κοινοπραξία SENFLUGA, της ιταλικής «Snam S.p.A.» (60%), της ισπανικής «Enagás Internacional S.L.U.» (20%) και της βελγικής «Fluxys S.A.» (20%) απέκτησε (2018) το 66% του Διαχειριστή του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου-ΔΕΣΦΑ (31% για το ΤΑΙΠΕΔ και 35% για τα ΕΛΠΕ). Η DAMCO ENERGY SA, εταιρεία του Ομίλου Κοπελούζου εξαγόρασε (13.01.2020), το 10% του μετοχικού κεφαλαίου της SENFLUGA Energy Holdings SA. Η μετοχική δομή της SENFLUGA σήμερα έχει ως εξής: Snam ποσοστό 54%, Enagás και Fluxys ποσοστό 18% η καθμία και DAMCO ποσοστό 10%. Ο ΔΕΣΦΑ διαχειρίζεται ένα δίκτυο υψηλής πίεσης περίπου 1.500 χλμ., ένα σταθμό αεριοποίησης στην Ρεβυθούσα και συμμετέχει με ποσοστό 20% στο μετοχικό κεφάλαιο του FSRU Αλεξανδρούπολης. Το τίμημα της επένδυσης διαμορφώθηκε σε € 535 εκ..

Η Enel Green Power Hellas ιδρύθηκε το Δεκέμβριο 2008, απόλυτα προσανατολισμένη στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Το 2019, εγκαινιάστηκε σύμπλεγμα 7 αιολικών πάρκων της Enel Green Power Hellas-EGPH, όπου παράγουν ρεύμα 67 γεννήτριες. Πρόκειται για το μεγαλύτερο και πιο πολύπλοκο σύμπλεγμα αιολικών πάρκων στην χώρα (στον Καφηρέα της Εύβοιας). Τον Οκτώβριο 2021, η Enel ολοκλήρωσε ένα φωτοβολταϊκό πάρκο ισχύος 6,5 MW στον «Άγιο Ιωάννη-Βαμβακιές», στην περιοχή της Βέροιας, στη Βόρεια Ελλάδα. Είναι η πρώτη εγκατάσταση της EGP στη χώρα που περιλαμβάνει 16.000 πάνελ διπλής όψης (bifacial) με την επένδυση να αγγίζει τα € 3,5 εκ.. Πλέον η ιταλική εταιρεία σχεδιάζει νέες επενδύσεις για έργα συνολικής ισχύος 1,5 GW από τα οποία 630MW αφορούν την ανάπτυξη Κατανεμόμενων Μονάδων Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΚΑΜΠΗΕ) στη Δυτική Μακεδονία και στην Κρήτη.

Η κοινοπραξία της Edison με τα ΕΛΠΕ με την εταιρεία ELPEDISON δραστηριοποιείται στην Ελλάδα στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ από τον Ιανουάριο 2018 εισήλθε και στη λιανική αγορά φυσικού αερίου. Ο ελληνο-βουλγαρικός διασυνδετήριος αγωγός φ.α. IGB (Interconnector Greece-Bulgaria) προβλέπεται να συνδεθεί με τον TAP. Μέτοχοι της ICGB AD είναι η βουλγαρική κρατική εταιρεία Bulgaria Energy Holdings (50%) και η ε/εταιρεία ΥΑΦΑ ΠΟΣΕΙΔΩΝ (50%), στην οποία συμμετέχουν ισομερώς ΔΕΠΑ και Edison. Η ΔΕΠΑ και η Edison συμμετέχουν ισομερώς στον διασυνδετήριο υποθαλάσσιο αγωγό Ελλάδας-Ιταλίας (Interconnector Greece-Italy, IGI Poseidon), μήκους 200 χιλιομέτρων.

Η Italgas, μεγαλύτερος διανομέας φυσικού αερίου στην Ιταλία με μερίδιο αγοράς 35% και τρίτος μεγαλύτερος στην Ευρώπη, απέκτησε το 100% της Δημόσιας Επιχείρησης Αερίου - ΔΕΠΑ Υποδομών (9.09.2021), με το τίμημα να διαμορφώνεται, τελικώς, σε € 733 εκ.. Με την ολοκλήρωση της επένδυσης η Italgas αναμένεται να αποκτήσει την κυριότητα των τριών κύριων εταιρειών διαχείρισης διανομής φυσικού αερίου στην Ελλάδα, δεδομένου ότι και η ENI πρόκειται να προβεί στην πώληση του 49% της ΕΔΑ Θεσσαλονίκης-Θεσσαλίας. Η ΔΕΠΑ Υποδομών κατέχει το 100% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας διανομής αερίου Αττικής (ΕΔΑ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΕ), το 100% του μετοχικού κεφαλαίου στην Δημόσια Επιχείρηση Δικτύου Διανομής στη λοιπή Ελλάδα (ΔΕΔΑ ΑΕ) και 51% του μετοχικού κεφαλαίου στην εταιρεία διανομής αερίου Θεσσαλονίκης-Θεσσαλίας (ΕΔΑ Θεσσαλονίκης-Θεσσαλίας ΑΕ).

Η ιταλική Prysmian περιλαμβάνεται μεταξύ των εταιρειών-αναδόχων από πέντε χώρες που έχουν υπογράψει σύμβαση (10.06.2020) με τη θυγατρική εταιρεία του ΑΔΜΗΕ «Αριάδνη Interconnection» για την ηλεκτρική διασύνδεση της Κρήτης με την Αττική. Πρόκειται για επένδυση συνολικού ύψους € 1 δισ.

Στη δεύτερη φάση του διαγωνισμού του ΤΑΙΠΕΔ για την ιδιωτικοποίηση του 65% της ΔΕΠΑ Εμπορίας (τα ΕΛΠΕ κατέχουν το υπόλοιπο 35%) προκρίθηκε η κοινοπραξία των ΕΛΠΕ και της ιταλικής Edison. Η Κυβέρνηση αποφάσισε τη χρονική μετάθεση της αποκρατικοποίησης της ΔΕΠΑ Εμπορίας, τόσο λόγω της υφιστάμενης δικαστικής εκκρεμότητας με την ELFE (η ELFE διεκδικεί αποζημίωση από τη ΔΕΠΑ Εμπορίας για τον τρόπο τιμολόγησης των ποσοτήτων φυσικού αερίου κατά την περίοδο 2010-2015), όσο και λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που διαμορφώνονται στην ελληνική οικονομία με τις αυξήσεις των τιμών στην ενέργεια.

Τέλος, ο ΔΕΣΦΑ (και μέσω αυτού η ιταλική Snam) από κοινού με τη ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, προκρίθηκαν στη δεύτερη φάση Υπόγειας Αποθήκευσης Φυσικού Αερίου (ΥΑΦΑ) στο εξαντληθέν κοίτασμα της Ν. Καβάλας.

2.3.2 Ελληνικές επενδύσεις στην Ιταλία στον τομέα της ενέργειας

Στον τομέα της ενέργειας καταγράφεται παρουσία της Mytilineos που απέκτησε συνολική χωρητικότητα 26 MW για δύο συστήματα αποθήκευσης ενέργειας με μπαταρία (Battery Energy Storage System - BESS) με σκοπό την παροχή υπηρεσιών δικτύου Fast Reserve για λογαριασμό της Terna, του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Ενέργειας της Ιταλίας. Η εταιρεία Mytilineos συμμετέχει και στην εγκατάσταση ηλεκτροχημικών συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας σε εγγύτητα με τους υποσταθμούς του Δικτύου του Διαχειριστή. Η έναρξη λειτουργίας των έργων τοποθετείται στο τέταρτο τρίμηνο του 2022.

Η εταιρεία Sunlight μέλος του Ομίλου Olympria δραστηριοποιείται στην Ιταλία μέσω της θυγατρικής της Sunlight Italy με έδρα στη Βερόνα και δύο αποθήκες στην πόλη Lonigo (Vincenza) και της Sunlight European Battery Assembly (SEBA) με εγκαταστάσεις επίσης στη Βερόνα. Η Sunlight Italy διαθέτει μπαταρίες μολύβδου-οξέος και μπαταρίες ιόντων λιθίου για βιομηχανικές εφαρμογές έλξης και συστήματα αποθήκευσης ενέργειας. Προσφάτως δε (29.04.2022), εξαγόρασε το 80% της ιταλικής PBM, με έδρα τη Βινιόλα (Modena) της Ιταλίας και διαδρομή άνω των 40 ετών τεχνογνωσίας σε R&D και κατασκευή καινοτόμων φορτιστών για μπαταρίες και ηλεκτρονικά συστήματα.

Η Energean αποτελεί διεθνή εταιρεία έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων, με έμφαση στο φυσικό αέριο και είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου και του Τελ Αβίβ. Θυγατρικές της ελληνικών συμφερόντων εταιρείας είναι: Edison Exploration & Production S.p.A., Energean Israel Limited, Energean Italy Spa. Η Energean προέβη σε εξαγορά της Edison E&P (17.12.2020) με το τίμημα να διαμορφώνεται σε € 284 εκ.. Με την εξαγορά της Edison E&P, η Energean αποκτά παρουσία σε 9 χώρες και επεκτείνεται ως τη Βόρεια Θάλασσα. Τα αποθέματα του ομίλου αυξάνονται στα 850 εκ. βαρέλια ισοδύναμου πετρελαίου, με το 70% αυτών σε φυσικό αέριο. Η Energean καθίσταται πλέον η μεγαλύτερη ανεξάρτητη εταιρεία έρευνας και παραγωγής στη Μεσόγειο.

2.3.3 Εν εξελίξει διαδικασία ωρίμανσης ενεργειακού project EastMed

Προ της ουκρανικής κρίσεως σε ευρωπαϊκό επίπεδο είχε προκριθεί ως καταλληλότερος για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της Γηραιάς Ηπείρου ο Nord Stream 2. Υπό το πρίσμα της παρούσας αρνητικής διεθνούς συγκυρίας και εν μέσω εναλλακτικών σεναρίων μείωσης της ενεργειακής εξάρτησής από τη Ρωσία, το project του EastMed και συνακόλουθα του αγωγού IGI Poseidon επανέρχεται αναπόδραστα ως επιλογή στο πολιτικό και οικονομικό προσκήνιο της Ιταλίας.

Σημαντική εξέλιξη, ενδεικτική της μεταστροφής της ιταλικής πολιτικής σκηνής και υπό το βάρος της σαφούς θετικής στάσης του σημαντικού ενεργειακού βραχίονα της Ιταλίας (Edison), αναφορικά με τη σκοπιμότητα υλοποίησης του ενεργειακού project, απετέλεσε αναμφισβήτητο το Ψήφισμα της 13ης Απριλίου 2022, που εγκρίθηκε από την Ιταλική Βουλή, εξασφαλίζοντας την καθολική υποστήριξη των πέντε σημαντικότερων πολιτικών κομμάτων της χώρας (PD, LEGA, FI, FdL και M5S) και τάσσεται υπέρ της υλοποίησης του αγωγού EastMed.

Ο ρόλος που διεκδικεί ο αγωγός φυσικού αερίου EastMed στη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας και στη διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας του φυσικού αερίου στον ευρωπαϊκό Νότο, αναγνωρίστηκε και από την ΕΕ, με τη συμπερίληψή του στον κατάλογο Έργων Κοινού

Ενδιαφέροντος (PCIs), επιλογή που επιβεβαιώθηκε, εκ νέου, από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Φεβρουάριο 2022).

Επιπροσθέτως, αποτελεί επί του παρόντος το κατ' εξοχήν έργο διαφοροποίησης και αξιοποίησης κοιτασμάτων σε εγγύτητα προς την ευρωπαϊκή αγορά με δυνατότητες μεταφοράς φ.α. στην Ιταλία 10 δισ. κ.μ. και σε μεταγενέστερη φάση μέχρι και 20 δισ. κ.μ. Όσον αφορά τη συμβατότητα του EastMed με τις δεσμεύσεις για ενεργειακή μετάβαση, η υποδομή προτείνεται να αξιοποιηθεί ως συνδεδετικός κρίκος μεταξύ υφιστάμενων και μελλοντικών ενεργειακών πηγών της περιοχής και όλων των ενδιαφερόμενων αγορών, με την επισήμανση προδιαγραφών και για μεταφορά υδρογόνου ("hydrogen-ready").

Εν αναμονή τελικών αποτελεσμάτων μελέτης βιωσιμότητας του αγωγού από την ΕΕ, που αναμένεται ολοκληρωθεί έως το τέλος 2022, συζητήσεις, για το εν λόγω ενεργειακό project, στην κρίσιμη και για την Ελλάδα γεωπολιτική σκακιέρα της ΝΑ Μεσογείου, αναμένεται ενταθούν.

2.4 Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας – Ιταλίας

Το θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδος – Ιταλίας είναι εκτεταμένο. Επισημαίνεται η υπογραφή Συμφωνίας οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνών τον Αύγουστο 2020 και η ανταλλαγή των οργάνων επικύρωσης της στις 8 Νοεμβρίου 2021, που επιτρέπει την έναρξη εφαρμογής της, ενώ επιβεβαιώνει το υπόδειγμα των στενών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών σε διμερές και ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.5 Στοιχεία της οικονομίας της Λομβαρδίας (σύνταξη: Γρ. ΟΕΥ Μιλάνου)

Οικονομικό Προφίλ Περιφέρειας Λομβαρδίας	
Πρωτεύουσα	Μιλάνο
Επαρχίες 12	Varese, Como, Sondrio, Milano, Bergamo, Brescia, Pavia, Cremona, Mantova, Lecco, Lodi, Monza και Brianza
Έκταση	23.863 km ²
Πληθυσμός 31/1/2021	9.964.304 κάτοικοι
ΑΕΠ 2021 (εκτιμήσεις)	€ 368 δισ.
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ 2021 (εκτιμήσεις)	€ 34.230
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (2020)	€ 8 δισ.
Ποσοστό Απασχόλησης 2021	66,50%
Ποσοστό Ανεργίας 2021	5,9%, έναντι 9,5% σε εθνικό επίπεδο

Η Λομβαρδία βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ιταλίας. Καλύπτει μια έκταση περίπου 23.863 km² και συνορεύει βόρεια με την Ελβετία (Canton Ticino και Canton Graubünden), με τις περιφέρειες της Ιταλίας Trentino-Alto Adige / Südtirol και Veneto στα ανατολικά, Emilia-Romagna στα νότια και Piemonte στα δυτικά. Ο πληθυσμός της περιοχής ανέρχεται σε 9.964.304 κατοίκους και θεωρείται η πιο πυκνοκατοικημένη περιοχή στην Ιταλία. Πρωτεύουσα της περιφέρειας είναι το Μιλάνο, η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη και μητροπολιτική περιοχή της Ιταλίας (διαίρεται σε 12 επαρχίες).

Η Λομβαρδία είναι μια από τις πλουσιότερες περιφέρειες στην ΕΕ. Αν και η ιταλική οικονομία επλήγη σοβαρά από την πανδημία covid-19, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Λομβαρδίας παρέμεινε από τα υψηλότερα στην Ευρώπη, περίπου 24,5% υψηλότερο από το εθνικό και 19,4% από τον κοινοτικό μέσο όρο και σύμφωνα με εκτιμήσεις το 2021 ανήλθε στα €34.230 (€26.700 στην Ιταλία και €27.830 στην ΕΕ) (Eurostat, 2021). Επιπλέον, στην περιφέρεια της Λομβαρδίας παράγεται το 22% του εθνικού ΑΕΠ της Ιταλίας.

Από το 1988 η Λομβαρδία ανήκει στο δίκτυο συνεργασίας των τεσσάρων Περιφερειών γνωστό ως «Four Motors of Europe» (www.4motors.eu) μαζί με την Baden-Württemberg (Γερμανία), Catalonia (Ισπανία), και Auvergne-Rhône-Alpes (Γαλλία).

Στη Λομβαρδία δραστηριοποιούνται επιχειρήσεις όλων των τομέων, τόσο παραδοσιακών (γεωργία, κτηνοτροφία) όσο και της βαριάς και ελαφράς βιομηχανίας, ενώ τις τελευταίες δεκαετίες αναπτύχθηκε δυναμικά ο κλάδος των υπηρεσιών (εμπόριο, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες). Η περιφέρεια της Λομβαρδίας διαθέτει ένα από τα πιο ανεπτυγμένα συστήματα παραγωγής και ένα από τα υψηλότερα ποσοστά επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη (το 2017 αντιστοιχούσαν 74 επιχειρήσεις ανά 1000 κατοίκους). Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, οι ενεργές εταιρείες στην περιοχή υπολογίζονται σε 811.099 περίπου (18% περίπου του συνόλου της χώρας).

Οι μικρομεσαίες οικογενειακές επιχειρήσεις (ΜΜΕ) κυριαρχούν, με εξαίρεση λίγες μεγάλου μεγέθους. Το 40% περίπου του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων της περιοχής εδρεύει στο Μιλάνο και την επαρχία του. Οι κύριοι τομείς επιχειρηματικότητας είναι οι: μηχανική, ηλεκτρονικά, μεταλλουργία, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, χημικά και πετροχημικά, φαρμακευτικά, τρόφιμα, εκδόσεις, υποδήματα και έπιπλα.

Το Ιταλικό Χρηματιστήριο με έδρα το Μιλάνο, θεωρείται από τα σημαντικότερα στην ΕΕ και η Εμπορική Έκθεση του Μιλάνου (FIERA-MILANO) αναφέρεται ως ο τρίτος μεγαλύτερος εκθεσιακός χώρος στην Ευρώπη.

Πριν την εξάπλωση της πανδημίας Covid-19, η Λομβαρδία κατατάσσονταν μεταξύ των πρώτων περιφερειών της χώρας σε αριθμό ξένων ταξιδιωτών, ο οποίος σε μεγάλο βαθμό σχετιζόταν με λόγους εργασίας. Από τις δαπάνες των ξένων επισκεπτών για λόγους εργασίας, το 10% προερχόταν από τη συμμετοχή τους σε εμπορικές εκθέσεις.

Το 2021, ο εκθεσιακός κλάδος, μετά από σχεδόν καθολική αναστολή λειτουργίας του κατά το προηγούμενο έτος, επανεκκίνησε τον Ιούνιο του 2021. Την περίοδο Ιουνίου-Δεκεμβρίου 2021 διοργανώθηκαν στο Μιλάνο 32 εκθέσεις με αξιόλογη συμμετοχή διεθνών εκθετών και επισκεπτών (απουσίασαν οι επισκέπτες από τη Μ. Ανατολή, Ρωσία και Κίνα).

Το αεροδρόμιο Malpensa αποτελεί το σημαντικότερο αεροδρόμιο της χώρας στη μεταφορά εμπορευμάτων (747.242 τόνοι, αύξηση +44,6% σε σχέση με το 2020) και το δεύτερο, μετά το αεροδρόμιο Fiumicino της Ρώμης, στη διακίνηση επιβατών. Το 2021 στα αεροδρόμια Malpensa και Linate, διακινήθηκαν συνολικά 13,97 εκ. επιβάτες, σημειώνοντας άνοδο +47% σε σχέση με το 2020 (οφειλόμενη κυρίως σε επιβάτες εσωτερικού) και -60% σε σχέση με το 2019.

2.5.1 Οικονομικές εξελίξεις Περιφέρειας Λομβαρδίας

Κατά τη διάρκεια του 2021, μετά από δύο έτη επιβράδυνσης λόγω της πανδημίας Covid-19, η οικονομική δραστηριότητα στη Λομβαρδία ανέκαμψε και άγγιξε τα επίπεδα οικονομικής

ανάπτυξης του έτους 2019. Ειδικότερα, το ΑΕΠ της Λομβαρδίας αυξήθηκε κατά +6,8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και η παραγωγική δραστηριότητα σημείωσε αντίστοιχη άνοδο +4,3%. Ωστόσο, ο τομέας της μόδας δεν επανήλθε στην προ της πανδημίας παραγωγή, ενώ σε γενικές γραμμές οι τομείς υψηλής τεχνολογίας κατέγραψαν ισχυρότερη ανάπτυξη από τους παραδοσιακούς.

Η μεγαλύτερη άνοδος στα μεγέθη της μεταποίησης, της παραγωγής και των παραγγελιών καταγράφηκε κατά τη διάρκεια του β' τριμήνου και ειδικότερα η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε κατά +15,6% (το 2020 είχε καταγραφεί μείωση), οι παραγγελίες κατά +18,2%, ενώ μειώθηκαν τα αποθέματα των τελικών προϊόντων.

Οι εξαγωγές σημείωσαν σημαντική άνοδο +19,19% και ανήλθαν στα €135,88 δις έναντι €114 δις το 2019.

Στον κατασκευαστικό τομέα συνεχίστηκε η αναπτυξιακή πορεία, καταγράφοντας άνοδο +7%. Ο συνολικός αριθμός πωλήσεων κατοικιών αυξήθηκε κατά +30% (ξεπέρασε τον αριθμό πωλήσεων του 2019), με τις τιμές των κατοικιών να καταγράφουν αντίστοιχα αύξηση +3,3% σε σχέση με το 2020 (μεγαλύτερη από τον εθνικό μέσο όρο).

Παράλληλα, οι αγοραπωλησίες επαγγελματικών ακινήτων αυξήθηκαν κατά +44% και συνοδεύτηκαν από μείωση των τιμών.

Στον τριτογενή τομέα, η αύξηση του κύκλου εργασιών του λιανικού εμπορίου κατά +10,5%, αφορούσε κυρίως στα καταστήματα μη-τροφίμων. Σημαντική ανάκαμψη σημειώθηκε στους τομείς της εστίασης και της φιλοξενίας, με τον κύκλο εργασιών τους να παραμένει χαμηλότερος από τα προ της πανδημίας επίπεδα (-19,1% σε σχέση με το 2019).

Αντίθετα, τα καταστήματα λιανικής τροφίμων κατέγραψαν περαιτέρω μείωση. Ωστόσο, στον κλάδο των μεγάλων διανομέων (supermarket, hypermarket) σημειώθηκε αύξηση των πωλήσεων.

Στον κλάδο των υπηρεσιών, ο κύκλος εργασιών αυξήθηκε κατά +16,1% (+1,8% σε σύγκριση με το 2019) και αφορούσε σε όλους τους κύριους τομείς και σε όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων.

Η κατάσταση στην αγορά εργασίας έδειξε σημάδια βελτίωσης, με την απασχόληση να σημειώνει άνοδο +0,4% (+0,8% σε εθνικό επίπεδο) και το ποσοστό απασχόλησης να διαμορφώνεται στο 66,5%, από 68,4% το έτος 2019. Η αύξηση της απασχόλησης αφορούσε κυρίως στους μισθωτούς, με τη σημαντικότερη αύξηση να καταγράφεται στον κατασκευαστικό τομέα. Στη βιομηχανία και στις υπηρεσίες η απασχόληση παραμένει μέχρι σήμερα σε χαμηλά επίπεδα (-3,6% και -3,8% αντίστοιχα, σε σχέση με το 2019). Η ανεργία στη Λομβαρδία διαμορφώθηκε στο 5,9% (από 5% το 2020 και 5,6% το 2019), έναντι του 9,5% σε εθνικό επίπεδο.

Στον τομέα του τουρισμού, σημειώθηκε άνοδος των αφίξεων κατά +52% σε σχέση με το 2020 με παράλληλη άνοδο +42% των δαπανών του διεθνούς τουρισμού (-45% σε σχέση με το 2019).

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του 2020, οι εκροές ΑΞΕ ανήλθαν στα €1,3 δις και αφορούσαν κυρίως επανεπένδυση κερδών και άλλα κεφάλαια (αντιστοιχούσαν στο 0,4% του ΑΕΠ της Λομβαρδίας), ενώ οι εισροές ΑΞΕ στα €8 δις (αντιστοιχούσαν στο 2,2% του ΑΕΠ). Στο τέλος του 2020, τα αποθέματα ΑΞΕ στο εξωτερικό και από το εξωτερικό στη Λομβαρδία, κατείχαν το 43,6% και 59% αντίστοιχα του ΑΕΠ της Λομβαρδίας. Οι σημαντικότερες χώρες στις οποίες κατευθύνθηκαν οι επενδύσεις της Λομβαρδίας ήταν η Γερμανία, η Ολλανδία, η Αυστρία και οι ΗΠΑ. Οι σημαντικότερες χώρες προέλευσης κεφαλαίων ήταν το Λουξεμβούργο, η Γαλλία και η Ολλανδία. Όσον αφορά στη σχέση της Λομβαρδίας με τη Ρωσία, την Ουκρανία και τη Λευκορωσία σημειώνεται ότι μόνο οι εκροές προς τη Ρωσία αποτελούν αξιόλογο μέγεθος.

Συγκεκριμένα, οι εκροές ΑΞΕ προς τη Ρωσία το 2020 αποτελούσαν το 1,5% των συνολικών εκροών ΑΞΕ της Λομβαρδίας και αφορούσαν κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών.

2.5.2 Εξωτερικό εμπόριο Περιφέρειας Λομβαρδίας

Το 2021 η αξία των συνολικών εξαγωγών της Λομβαρδίας σημείωσε αύξηση +19,19% σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο και +6,6% σε σχέση με το 2019, ενώ σε εθνικό επίπεδο οι ι/εξαγωγές σημείωσαν αύξηση +18,2% σε σχέση με το 2020. Σε απόλυτους αριθμούς οι συνολικές εισαγωγές της Λομβαρδίας ανήλθαν στα €149,89 δις έναντι €119,4 δις το 2020 και οι συνολικές εξαγωγές της την ίδια περίοδο ανήλθαν στα €135,88 δις έναντι €114 δις.

Η μεγαλύτερη αύξηση σε αξία στις εξαγωγές σημειώθηκε στα μέταλλα, στα κλωστοϋφαντουργικά και δερμάτινα είδη, στα χημικά, στα μέσα μεταφοράς και στα πλαστικά.

Οι γεωγραφικές περιοχές στις οποίες κατευθύνθηκαν οι εξαγωγές της Λομβαρδίας ήταν κυρίως οι χώρες της ΕΕ και οι ΗΠΑ. Συγκεκριμένα, στην αγορά της Γερμανίας κατευθύνθηκαν προϊόντα αξίας €18,3 δις (αύξηση +34% σε σχέση με το 2020), στην αγορά της Γαλλίας προϊόντα αξίας €13,5 δις (+ 20,33%), των ΗΠΑ αξίας €10,9 δις (+16,4%) της Ελβετίας αξίας €7,8 δις (αύξηση +13,27%) της Ισπανίας αξίας €7,7 δις (+21,26%) και του Ηνωμένου Βασιλείου €6,3 δις (+36,5).

Οι εμπορικές σχέσεις της Λομβαρδίας με την Ουκρανία, τη Ρωσία και τη Λευκορωσία ήταν περιορισμένες (2,1% επί του συνόλου της αξίας εξαγωγών της Λομβαρδίας).

Οι κυριότερες προμηθεύτριες αγορές της Λομβαρδίας ήταν η Γερμανία (πρώτος εμπορικός εταίρος της Λομβαρδίας), η Κίνα, η Ολλανδία, η Γαλλία και η Ισπανία.

Αναφορικά με τις γεωγραφικές περιοχές που κατευθύνθηκαν οι εξαγωγές υπηρεσιών της Λομβαρδίας, παρατηρήθηκε αύξηση προς τις χώρες της Ε.Ε. και προς τις τρίτες χώρες.

2.5.3 Διμερείς εμπορικές σχέσεις Ελλάδος - Λομβαρδίας

Σύμφωνα με τα προσωρινά στατιστικά στοιχεία της ι/στατιστικής υπηρεσίας (ISTAT), το 2021 η Ελλάδα εξήγαγε στην Περιφέρεια Λομβαρδίας προϊόντα συνολικής αξίας €758 εκ. έναντι €726 εκ. το 2020, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του +4,42%. Αντίστοιχα, από την Περιφέρεια Λομβαρδίας εισήχθησαν στην Ελλάδα προϊόντα συνολικής αξίας €1.449,36 εκ. έναντι €1.179,64 εκ. το 2020, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του +18,61%. Το εμπορικό ισοζύγιο παρέμεινε ελλειμματικό για την Ελλάδα, αυξημένο κατά +34,37%, ενώ σε απόλυτους αριθμούς ανήλθε στα € -691,2 εκ. από € -453,6 το 2020.

Στην υπό εξέταση περίοδο, οι εξαγωγές της Ελλάδας στη Λομβαρδία κατείχαν ποσοστό 23,7% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών στην Ιταλία.

Πίνακας 20: Διμερές εμπόριο Λομβαρδίας – Ελλάδος (σε €)

	2017	2018	2019	2020	2021
Εισαγωγές από Ελλάδα	711.712.979	794.472.788	766.858.354	726.003.115	758.126.669
Εξαγωγές προς Ελλάδα	1.089.896.229	1.179.777.099	1.252.625.169	1.179.642.913	1.449.365.160
Εμπορικό Ισοζύγιο Λομβαρδίας με Ελλάδα	+378.183.250	+385.304.311	+485.766.815	+453.639.798	+691.238.491

	2017	2018	2019	2020	2021
Ποσοστιαία Μεταβολή Εμπορικού Ισοζυγίου	+1,96%	+1,88%	+26,07%	-6,61%	+34,37%
Ποσοστιαία Μεταβολή Εξαγωγών	+6,66%	+8,25%	+6,17%	-5,83%	+18,61%
Ποσοστιαία Μεταβολή Εισαγωγών	+9,34%	+11,63%	-3,48%	-5,33%	+4,24%

Πηγή: Istat

2.5.3.1 Εισαγωγές Περιφέρειας Λομβαρδίας από Ελλάδα

Κατά τη διάρκεια του 2021 η Ελλάδα εξήγαγε στην Περιφέρεια Λομβαρδίας προϊόντα συνολικής αξίας € 758 εκ. έναντι € 726 εκ. το 2020, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του +4,42%. Ωστόσο, το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών στη Λομβαρδία επί του συνόλου των εισαγωγών της Λομβαρδίας μειώθηκε και ανήλθε στο 0,51% έναντι 0,61% το 2020.

Από τον ακόλουθο Πίνακα 2, όπου καταγράφονται τα 20 κυριότερα σε αξία προϊόντα που εισάγονται από την Ελλάδα στη Λομβαρδία, παρατηρείται:

- Στις πρώτες θέσεις βρίσκονται σταθερά τα: Η/Υ και εξαρτήματα (24,72% του συνόλου των εξαγωγών στη Λομβαρδία), γαλακτοκομικά προϊόντα (12,06%), βασικά πολύτιμα μέταλλα και μη σιδηρούχα μέταλλα (10,12%), προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (7,87%), φάρμακα και φαρμακευτικά προϊόντα (5,46%), χημικά προϊόντα και λιπάσματα (4,58%), τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός (4,47%), προϊόντα μη μόνιμων γεωργικών καλλιεργειών (4,15%), σωλήνες και αγωγοί (3,38%) κ.α.
- Μειώθηκε ο βαθμός συγκέντρωσης των εξαγωγών μας. Συγκεκριμένα, τα 6 πρώτα σε αξία προϊόντα που εξήχθησαν στη Λομβαρδία κάλυψαν το 64,81% της αξίας των συνολικών εξαγωγών μας στη Λομβαρδία, έναντι 77,02% το 2020.

Πίνακας 21: Τα 20 πρώτα σε αξία προϊόντα που εξάγει η Ελλάδα στη Λομβαρδία

Εμπορικές Συναλλαγές 2021 (σε αξία €) Λομβαρδίας - Ελλάδας ανά κατηγορία 'Ateco 2007'							
Κατηγορίες Προϊόντων	Εισαγωγές 2019	Εισαγωγές 2020	Εισαγωγές 2021	Μεταβολή 2020/2019 (%)	Μεταβολή 2021/2020 (%)	Μερίδιο 2020	Μερίδιο 2021
CI262-Η/Υ και εξαρτήματα	263,484,311	220,866,766	187,389,479	-16.17%	-15.16%	30.42%	24.72%
CA105-Γαλακτοκομικά Προϊόντα	67,903,598	78,290,571	91,417,756	13,27%	16.77%	10.78%	12.06%
CH244-Πολύτιμα Βασικά Μέταλλα και άλλα μέταλλα εκτός Σιδήρου, πυρηνικά καύσιμα	61,080,568	55,922,866	76,740,560	-9,22%	37.23%	7.70%	10.12%
AA030-Ψάρια και άλλα θαλασσινά, προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας	50,996,301	40,973,229	59,657,636	-24,46%	45.60%	5.64%	7.87%

Κατηγορίες Προϊόντων	Εισαγωγές 2019	Εισαγωγές 2020	Εισαγωγές 2021	Μεταβολή 2020/2019 (%)	Μεταβολή 2021/2020 (%)	Μερίδιο 2020	Μερίδιο 2021
CF212-Φάρμακα και φαρμακευτικά σκευάσματα	41,782,050	42,375,651	41,381,652	1,40%	-2.35%	5.84%	5.46%
CE201-Βασικά Χημικά Προϊόντα, λιπάσματα και αζωτούχες ενώσεις, πλαστικά είδη και συνθετικό καοτσούκ σε πρωτογενή μορφή	16,452,502	14,217,495	34,737,795	-15,72%	144.33%	1.96%	4.58%
CI263-Τηλεπικοινωνιακός Εξοπλισμός	19,407,043	26,391,612	33,885,773	26,47%	28.40%	3.64%	4.47%
AA011-Προϊόντα Γεωργικών Καλλιεργειών (όχι μόνιμων)	16,304,878	20,507,645	31,432,979	20,49%	53.27%	2.82%	4.15%
CH242-Σωλήνες, Αγωγοί, καλώδια και σχετικά αξεσουάρ από ατσάλι (εκτός από χυτό ατσάλι)	58,011,797	94,359,033	25,644,667	38,52%	-72.82%	13.00%	3.38%
CA104-Φυτικά και Ζωϊκά Έλαια και Λίπη	4,204,306	10,268,465	12,352,035	59,06%	20.29%	1.41%	1.63%
EE381-Απόβλητα	10,088,314	3,861,746	12,190,398	-161,24%	215.67%	0.53%	1.61%
CG222-Πλαστικά Είδη	9,222,942	12,224,369	11,312,834	24,55%	-7.46%	1.68%	1.49%
CA102-Ψάρια, οστρακοειδή και μαλακόστρακα επεξεργασμένα και συντηρημένα	9,281,588	9,155,155	10,288,902	-1,38%	12.38%	1.26%	1.36%
CE204-Σαπούνια και Απορρυπαντικά, Είδη Καθαριότητας και στίλβωσης, αρώματα και καλλυντικά	5,766,324	6,947,862	9,096,515	17,01%	30.93%	0.96%	1.20%
AA012-Προϊόντα μόνιμων καλλιεργειών	3,469,921	7,845,054	9,087,546	55,77%	15.84%	1.08%	1.20%
CD192-Προϊόντα που προέρχονται από διύλιση πετρελαίου	31,569,831	1,249,515	7,893,508	-2426,57%	531.73%	0.17%	1.04%
CA101-Κρέας επεξεργασμένο και διατηρημένο και προϊόντα κρέατος	4,615,426	3,836,702	6,545,355	-20,30%	70.60%	0.53%	0.86%
CH257-Μαχαίροπήρουνα, εργαλεία και σιδηρικά	6,523,695	5,878,272	6,462,091	-10,98%	9.93%	0.81%	0.85%

Κατηγορίες Προϊόντων	Εισαγωγές 2019	Εισαγωγές 2020	Εισαγωγές 2021	Μεταβολή 2020/2019 (%)	Μεταβολή 2021/2020 (%)	Μερίδιο 2020	Μερίδιο 2021
AA014-Ζωντανά ζώα και προϊόντα ζωικής προέλευσης	8,902,678	2,579,948	6,261,782	-245,07%	142.71%	0.36%	0.83%
CB141-Ενδύματα, εκτός από ενδύματα από γούνα	6,727,749	3,959,712	6,109,207	-69,91%	54.28%	0.55%	0.81%
ΣΥΝΟΛΑ	780,849,718	726,003,115	758,126,669	-5,33%	4.42%	100.00%	100.00%

Πηγή: Istat

* Η Ιταλική στατιστική υπηρεσία, παρουσιάζει τις εμπορικές συναλλαγές των Ιταλικών περιφερειών σε Κωδικούς Οικονομικής Δραστηριότητας (ATECO/ NACE) και συνεπώς η ανάλυση μας έχει πραγματοποιηθεί με βάση τα ανωτέρω.

2.5.3.2 Εξαγωγές Περιφέρειας Λομβαρδίας προς Ελλάδα

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της (ISTAT), το 2021 εισήχθησαν στην Ελλάδα από την Περιφέρεια Λομβαρδίας, προϊόντα συνολικής αξίας € 1.449,36 εκ. έναντι € 1.179,6 εκ. το 2020, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του +18,61% από μείωση -5,83% το 2020 έναντι του 2019. Το μερίδιο των εξαγωγών της Λομβαρδίας στην Ελλάδα επί του συνόλου των εξαγωγών της σημείωσε ελαφρά αύξηση και από 1,03% το 2020 ανήλθε στο 1,07%.

Από τον Πίνακα 3 όπου παρουσιάζονται τα 20 κυριότερα σε αξία εξαγόμενα προϊόντα από τη Λομβαρδία στην Ελλάδα, παρατηρείται:

- Στις πρώτες θέσεις κατατάσσονται οι κατηγορίες: φάρμακα και φαρμακευτικά σκευάσματα (11,17% του συνόλου των εξαγωγών της Λομβαρδίας στην Ελλάδα), άλλα μηχανήματα γενικής χρήσης (8,95%), πλαστικά είδη (6,16%), χημικά (5,17%), είδη ένδυσης (4,54%) σαπούνια και απορρυπαντικά (3,76%).
- Οι εξαγωγές της Λομβαρδίας στην Ελλάδα καλύπτουν ευρεία ποικιλία προϊόντων σε αντίθεση με τα ελληνικά περιορισμένης ποικιλίας εξαγόμενα προϊόντα. Τα 6 πρώτα σε αξία εξαγόμενα προϊόντα από τη Λομβαρδία το 2021 αντιστοιχούσαν στο 39,75% της αξίας των συνολικών εξαγωγών της Λομβαρδίας στην Ελλάδα (έναντι 41,33% το 2020).

Πίνακας 22: Τα 20 πρώτα σε αξία προϊόντα που εξάγει η Λομβαρδία στην Ελλάδα

Εμπορικές Συναλλαγές 2021 (σε αξία €) Λομβαρδίας - Ελλάδας ανά κατηγορία 'Ateco 2007'							
Κατηγορίες Προϊόντων	Εξαγωγές 2019	Εξαγωγές 2020	Εξαγωγές 2021	Μεταβολή 2020/2019 (%)	Μεταβολή 2021/2020 (%)	Μερίδιο 2020	Μερίδιο 2021
CF212-Φάρμακα και φαρμακευτικά σκευάσματα	161,350,572	168,536,450	161,852,239	4.45%	-3.97%	14.29%	11.17%
CK282-Άλλα Μηχανήματα Γενικής Χρήσης	95,544,585	99,346,317	129,651,955	3.98%	30.51%	8.42%	8.95%
CG222-Πλαστικά Είδη	74,356,935	71,549,699	89,292,764	-3.78%	24.80%	6.07%	6.16%
CE201-Βασικά Χημικά Προϊόντα, λιπάσματα και αζωτούχες ενώσεις, πλαστικά είδη και συνθετικό καουτσούκ σε πρωτογενή μορφή	66,447,905	60,765,497	74,985,114	-8.55%	23.40%	5.15%	5.17%
CB141-Είδη Ένδυσης, εκτός από γουναρικά	51,186,271	41,481,759	65,846,694	-18.96%	58.74%	3.52%	4.54%

Κατηγορίες Προϊόντων	Εξαγωγές 2019	Εξαγωγές 2020	Εξαγωγές 2021	Μεταβολή 2020/2019 (%)	Μεταβολή 2021/2020 (%)	Μερίδιο 2020	Μερίδιο 2021
CE204-Σαπούνια και Απορρυπαντικά, Είδη Καθαριότητας και στίλβωσης, αρώματα και καλλυντικά	60,890,100	45,767,865	54,453,204	-24.84%	18.98%	3.88%	3.76%
CK281-Μηχανήματα Γενικής Χρήσης	51,535,037	40,969,731	53,826,228	-20.50%	31.38%	3.47%	3.71%
CB139-Άλλα Κλωστοϋφαντουργικά Προϊόντα	27,121,187	27,246,115	37,006,890	0.46%	35.82%	2.31%	2.55%
CH244-Πολύτιμα Βασικά Μέταλλα και άλλα μέταλλα εκτός Σιδήρου, πυρηνικά καύσιμα	23,077,738	20,246,134	34,798,752	-12.27%	71.88%	1.72%	2.40%
CK289-Άλλες Μηχανές Ειδικής Χρήσης	41,161,607	30,823,457	31,850,618	-25.12%	3.33%	2.61%	2.20%
CJ271-Ηλεκτρικοί Κινητήρες, Γεννήτριες και Μετασχηματιστές. Εξοπλισμός Διανομής και Ελέγχου Ηλεκτρικής Ενέργειας	21,804,435	24,534,458	31,459,502	12.52%	28.23%	2.08%	2.17%
CE205-Άλλα Χημικά Προϊόντα	26,623,107	27,529,049	29,340,460	3.40%	6.58%	2.33%	2.02%
CH259-Άλλα Προϊόντα από Μέταλλο	28,275,042	24,356,353	27,760,214	-13.86%	13.98%	2.06%	1.92%
CA108-Άλλα Τρόφιμα	26,243,927	22,826,550	26,560,082	-13.02%	16.36%	1.94%	1.83%
CK283- Γεωργικά και δασοκομικά μηχανήματα	10,808,972	16,001,255	24,457,846	48.04%	52.85%	1.36%	1.69%
CA105-Γαλακτοκομικά Προϊόντα	21,094,767	18,334,319	23,452,656	-13.09%	27.92%	1.55%	1.62%
CL291-Αυτοκίνητα	44,571,414	16,283,768	23,452,453	-63.47%	44.02%	1.38%	1.62%
CB152-Παπούτσια	9,369,257	9,066,683	23,080,174	-3.23%	154.56%	0.77%	1.59%
CC171-Είδη από χαρτί και χαρτόνι	13,797,453	12,657,177	19,874,400	-8.26%	57.02%	1.07%	1.37%
CH257-Μαχαίροπήρουνα, εργαλεία και σιδηρικά	19,807,671	16,321,781	19,352,659	-17.60%	18.57%	1.38%	1.34%
ΣΥΝΟΛΑ	1,295,395,931	1,179,642,913	1,449,365,160	-8.94%	22.86%	100.00%	100.00%

Πηγή: Istat

2.5.3.3 Διμερές εμπόριο ανά Περιφέρεια της Β. Ιταλίας με Ελλάδα

Όπως παρατηρείται από τον ακόλουθο πίνακα 4, η περιφέρεια της Λομβαρδίας κατατάσσεται πρώτη ως προς τις εξαγωγικές επιδόσεις, σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες της Β.Ιταλίας, με € 135,88 δις, ακολουθούμενη από την περιφέρεια της Emilia Romagna με εξαγωγές που αντιστοιχούν στα €72,44 δις, την περιφέρεια του Veneto με εξαγωγές € 70,25 δις, την περιφέρεια του Piemonte με € 49,57 δις, το Friuli Venezia Giulia με € 18,14 δις, την περιφέρεια του Trentino με € 10,17 δις, τη Liguria με € 7,84 δις. και την Valle d' Aosta με € 717,98 εκ..

Όσον αφορά στο διμερές εμπόριο με τη χώρα μας, την υπό εξέταση περίοδο, μετά τη Λομβαρδία στην οποία πραγματοποιήθηκαν εξαγωγές αξίας €758 εκ., ακολουθεί η περιφέρεια του Veneto με εξαγωγές αξίας € 470 εκ., η περιφέρεια της Emilia Romagna με εξαγωγές αξίας € 302 εκ., της Friuli Venezia Giulia με €156,65 εκ., της Liguria με € 130,46 εκ., του Trentino με €19,8 εκ. και τέλος της Valle d' Aosta με € 245,2 χιλ..

Αντίστοιχα, η Λομβαρδία πραγματοποίησε εξαγωγές στην Ελλάδα αξίας 1,449 δις, η περιφέρεια της Emilia Romagna εξαγωγές αξίας € 930 εκ., η περιφέρεια του Veneto εξαγωγές αξίας € 734,2 εκ., του Piemonte με € 420 εκ., της Friuli Venezia Giulia με €168,8 εκ., της Liguria με € 74,4 εκ., του Trentino με €61 εκ. και τέλος της Valle d' Aosta με € 462,3 χιλ..

Πίνακας 23: Διμερές εμπόριο Β. Ιταλίας – Ελλάδος, ανά Περιφέρεια Β. Ιταλίας (σε €)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΟΓΚΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ 2021	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΟΓΚΟΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ 2021	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2021	ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2021	ΜΕΡΙΔΙΟ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
LOMBARDIA	149.894.180.417	135.882.769.574	758.126.669	1.449.365.160	0,51%	1,07%
EMILIA - ROMAGNA	42.483.755.051	72.440.484.854	302.823.344	930.551.573	0,71%	1,28%
VENETO	53.303.763.753	70.252.490.044	470.066.497	734.243.455	0,88%	1,05%
PIEMONTE	35.101.704.507	49.573.671.467	93.353.423	420.089.961	0,27%	0,85%
FRIULI VENEZIA GIULIA	9.374.883.074	18.140.210.344	156.654.217	168.875.176	1,67%	0,93%
TRENTINO	8.261.974.702	10.168.214.805	19.850.549	61.075.249	0,24%	0,60%
LIGURIA	12.451.453.954	7.846.404.629	130.465.096	74.425.474	1,05%	0,95%
VALLE D' AOSTA	352.163.141	717.987.356	245.224	462.324	0,07%	0,06%

2.6 Παρουσία ελληνικών επιχειρήσεων στην Λομβαρδία

Καταγεγραμμένες ελληνικές εταιρείες με παρουσία στη Β. Ιταλία είναι μεταξύ άλλων οι: Όμιλος Βιοχάλκο (εμπόριο μετάλλων), Olympus Italia, Adonis, Neogal Italia (εμπορία γαλακτοκομικών), Όμιλος ΓΕ Δημητρίου (GED Toyotomi Italia, αντιπροσώπευση της εταιρείας στην Ιταλία), Sunlight -Γερμανός, Energean P.I.c.

Υπολογίζεται ότι τουλάχιστον 100 εταιρείες συμμετείχαν σε ετήσιες εκθέσεις που πραγματοποιήθηκαν στην περιφέρεια της Λομβαρδίας, με το Μιλάνο να συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων. Οι εκθέσεις που συγκέντρωναν τις περισσότερες ελληνικές συμμετοχές ήταν οι: HOST, HOMI, UNICA, TuttoFood, Salone del Mobile, MICAM, MCE, COSMOPROF.

2.7 Απολογισμός δράσεων οικονομικής διπλωματίας

Το 2021 το Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης διαχειρίστηκε 88 αιτήματα με μέσο χρόνο ανταπόκρισης 2,47 ημέρες. Παρείχε συστηματική και τακτική πληροφόρηση για το οικονομικό περιβάλλον στην Ιταλία και εστίασε με ενδελέχεια στα ληφθέντα οικονομικά μέτρα στο πλαίσιο αντιμετώπισης των οικονομικο-κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας, ενημερώνοντας, αρμόδια Υπουργεία και φορείς στην Ελλάδα. Πραγματοποίησε συναντήσεις με υψηλόβαθμα στελέχη ιταλικών εταιρειών, κυρίως στον τομέα ενέργειας και ψηφιακής τεχνολογίας για προώθηση της διμερούς και περιφερειακής ενεργειακής συνεργασίας.

Το Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης, κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς, συμμετείχε σε τακτικές ενημερώσεις ECOFIN, σε διαδικτυακές ημερίδες οικονομικών think-tanks και διεθνή συνέδρια,

όπως Mediterranean Dialogues, ενώ σε πλαίσιο παρακολούθησης Διεθνών Οργανισμών Η.Ε. με έδρα τη Ρώμη, FAO, IFAD, WFP, παρέστη ενεργά σε συνεδριάσεις Ανώτατων Οργάνων καθώς Επιτροπών και Ομάδων Εργασίας.

Το 2021, η εξέλιξη της πανδημίας και τα ισχύοντα περιοριστικά μέτρα δεν επέτρεψαν την υλοποίηση όλων των προγραμματισμένων δράσεων για την προώθηση των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων. Η δε, σχεδιαζόμενη διοργάνωση ημερίδων με ΣΕΒ, Confidustria και Assolombarda, μετατέθηκε σε επόμενο χρονικό διάστημα, καθώς εντάσσεται σε πλαίσιο σύγκλησης Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας μεταξύ Ελλάδος – Ιταλίας. Το Σχέδιο Δράσης στο πεδίο που αφορά τις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις προσαρμόστηκε στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και καταβλήθηκε κάθε προσπάθεια για την ανταπόκριση των Γραφείων ΟΕΥ Ρώμης και Μιλάνου, με γνώμονα την λυσιτελέστερη επίτευξη των τεθέντων στόχων.

Υπό το φως των ανωτέρω, στο πλαίσιο του στόχου για ενίσχυση της οικονομικής/επενδυτικής δραστηριοποίησης ιταλικών εταιρειών στην Ελλάδα το Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης επιμελήθηκε την καταχώρηση συνεντεύξεων και άρθρων στα ηλεκτρονικά περιοδικά *Civiltà del Lavoro* (Φεβρουάριος 2021) και *Formiche* (Φεβρουάριος 2021), με αντικείμενο την προβολή της προετοιμασίας της χώρας μας κατά την εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και με έμφαση στην ανάδειξη της στρατηγικής διάστασης της εταιρικής σχέσης της διμερούς συνεργασίας.

Ειδικότερα, στον τομέα της ενέργειας, το Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης επιμελήθηκε συνέντευξη στο κλαδικό ηλεκτρονικό περιοδικό των Διαχειριστών Ενέργειας, *Element Plus* (Οκτώβριος 2021) με σκοπό την ευρύτερη διάχυση της ενημέρωσης σε θεσμικούς φορείς για τις μεταρρυθμίσεις που έχει δρομολογήσει η χώρα μας σε τομείς Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, Υπεράκτιων ΑΠΕ και εν γένει στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης.

Κατά τη διάρκεια του έτους πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με ιταλικές εταιρείες, με επενδυτικό ενδιαφέρον για την Ελλάδα, όπως ITALGAS και Vivisol.

Αναφορικά με τις δράσεις προβολής και προώθησης ελληνικών αγροδιατροφικών προϊόντων στην ιταλική αγορά, συγκρατείται η καταρχήν θετική ανταπόκριση του Εμπορικού Διευθυντή Τροφίμων μιας εκ των δύο κορυφαίων αλυσίδων σουπερμάρκετ (COOP) σε αντίστοιχη διερευνητική πρόταση Γραφείου ΟΕΥ Ρώμης, για το προσεχές έτος.

Στις 22 Οκτωβρίου 2021 κατά τη διάρκεια επίσκεψης του ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κ. Λιβανός στη Ρώμη είχε συνομιλίες με ομόλογό του, κ. Patuanelli, όπου επιβεβαιώθηκε η πολιτική βούληση για διοργάνωση του 2ου Αγροδιατροφικού Φόρουμ το επόμενο έτος, ενώ υπήρξε κοινός τόπος και συμφωνία για ενίσχυση της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο στα πεδία της εμπρόσθιας σήμανσης τροφίμων (Nutriscore), στην αντιμετώπιση της παράνομης αλιείας και στην ΚΑΠ.

Στις 8 Νοεμβρίου 2021 το Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης της Πρεσβείας, με αφορμή επίσκεψη του Υπουργού Εξωτερικών, κ. Ν. Δένδια στη Ρώμη επιμελήθηκε την διοργάνωση δείπνου εργασίας με τη συμμετοχή ανώτατων διευθυντικών στελεχών των κορυφαίων ιταλικών εταιρειών στους κρίσιμους τομείς της ενέργειας (Enel, Italgas, Snam, Edison, Terna), των υποδομών (Ferrovie dello Stato), των ναυπηγείων (Fincantieri), των τηλεπικοινωνιών (Sparkle) και της άμυνας (Leonardo), ελληνικών εταιρειών, που έχουν επενδύσει στην Ιταλία (Energean, Sunlight), καθώς και του TAP. Κατά τις συζητήσεις, στις οποίες συμμετείχε και ο Γενικός Διευθυντής Πολιτικών Υποθέσεων της

Farnesina, αναδείχθηκε ως ορόσημο σύγκλισης και αναγνώρισης ο στρατηγικός ρόλος της Ελλάδος ως κόμβος (hub) στον κρίσιμο γεωπολιτικό χώρο της Ν.Α. Ευρώπης και της Μεσογείου, καθώς και η συμβολή της οικονομικής συνεργασίας Ελλάδος-Ιταλίας και “εγγραφής” της στον πυρήνα σύσφιξης των διμερών πολιτικών σχέσεων. Το δείπνο εργασίας αξιολογείται ως επιστέγασμα αλλά και αφετηρία για υλοποίηση ευρύτερων πρωτοβουλιών, με στόχο την εμπάθυνση της οικονομικής συνεργασίας, ειδικότερα και στο πλαίσιο της επικείμενης, για το επόμενο έτος, Διακυβερνητικής Διάσκεψης.

Στις 23 Νοεμβρίου 2021 συνδιοργανώθηκε από Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης και Enterprise Greece διαδικτυακή ενημερωτική ημερίδα (webinar), που εντάσσεται στην σειρά “Doing Business in” με αντικείμενο τη δομή της ιταλικής αγοράς τροφίμων και τις απαιτήσεις για ποιοτική μεγέθυνση των ελληνικών εξαγωγών. Η εκδήλωση επικεντρώθηκε στη λειτουργία των τριών καναλιών διανομής (supermarkets, delicatessen και e-commerce). Επιπλέον, παρεσχέθη η δυνατότητα σε εταιρείες με εξαγωγές εμβληματικών ελληνικών προϊόντων (ιχθυηρά και γιαούρτι) να παρουσιάσουν την επιτυχημένη -εκ του αποτελέσματος- στρατηγική τους για διείσδυση και εδραίωση της παρουσίας τους στην ιταλική αγορά. Οι εγγεγραμμένοι συμμετέχοντες υπερέβησαν τους 180. Η εκδήλωση έχει αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του Enterprise Greece και είναι διαθέσιμη στο σύνδεσμο: [Doing business in Italy - COVID-19 Challenges and Opportunities - Enterprise Greece](#)

Στις 25 Νοεμβρίου 2021 το Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης συμμετείχε σε διαδικτυακή ενημερωτική εκδήλωση με τα μέλη του ΣΕΒ. Η προγραμματισμένη δράση του Γραφείου ΟΕΥ Μιλάνου για συμμετοχή νεοφυών επιχειρήσεων στον τομέα αγροτεχνολογίας και καινοτομίας τροφίμων με εθνικό περίπτερο δεν κατέστη εφικτή λόγω ακύρωσης της διεθνούς έκθεσης «Seeds & Chips Global Food Innovation Summit».

Προ πανδημίας, περισσότερες από 100 ελληνικές εταιρείες συμμετείχαν, ετησίως, σε διεθνείς εκθέσεις στην Περιφέρεια της Λομβαρδίας και κυρίως στο Μιλάνο, αρμοδιότητος του Γραφείου ΟΕΥ Μιλάνου. Οι εκθέσεις που συγκέντρωναν τις περισσότερες ελληνικές συμμετοχές ήταν οι: HOST, HOMI, UNICA, TuttoFood, Salone del Mobile, MICAM, MCE. Κατά τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου, πολλές εκθέσεις μετατέθηκαν για τον Σεπτέμβριο του 2021 ενώ όσες πραγματοποιήθηκαν είχαν περιορισμένο αριθμό εκθετών και επισκεπτών.

3 Συμπεράσματα – προτάσεις

3.1 Προοπτικές ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών

Ο αγροδιατροφικός τομέας χώρας μας διακρίνεται, εμβληματικά, για την αναγνωρισιμότητα, αποδοχή, διεισδυτικότητα και τις σημαντικές προοπτικές διεύρυνσης του στην ιταλική αγορά. Το 2021 από το σύνολο των ελληνικών εξαγωγών στην Ιταλία το 1/3 αφορούσε αγροδιατροφικά προϊόντα, αξίας άνω των € 1,2 δισ. Κρίνεται σκόπιμο να υλοποιηθεί η θεσμική συνεργασία κεντρικών αγορών της χώρας μας με τις αντίστοιχες ιταλικές (OKAA-Italmercati). Ειδικότερα, προϊόντα που προκαλούν ενδιαφέρον: ροδάκινα, βερούκοκα, ρόδια, αλόη, ελιές, προϊόντα ελιάς, μέλι, προϊόντα μελιού, μπίρα, κορινθιακή σταφίδα, κρόκος.

Η ε/πρωτογενής παραγωγή λόγω ομοειδούς χαρακτήρα, είναι ανταγωνιστική με την ιταλική. Κατά συνέπεια ενδείκνυται εστιασμός, λόγω των απαιτητικών προδιαγραφών ιταλικής αγοράς, στη διείσδυση γαστρονομικών προϊόντων μας με διακριτή ποιότητα (niche market, niche products).

Εν προκειμένω, προτείνεται η συντεταγμένη, μέσω προωθητικών δράσεων, υποστήριξη προϊόντων γαστρονομίας, όπως αυγοτάραχο, κρασί, αρτοποιήματα, μέλι, μαστίχα, καθώς και προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ.

Η κατανάλωση ιχθυηρών στην Ιταλία εκτιμάται ότι υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ σε 25,9 κιλά κατά κεφαλή. Οι επιχειρήσεις του κλάδου συνολικά υπολογίζονται σε 10.000 εκ των οποίων το 1/3 αφορά στην ιχθυοκαλλιέργεια, ενώ ο κλάδος κυριαρχείται από τις εισαγωγές. Οι εξαγωγές ιχθυηρών στην Ιταλία, το 2021, αντιστοιχούν σε ποσοστό 6,4% επί του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών (€ 255 εκ.).

Όσον αφορά το πεδίο του διμερούς εμπορίου οίνου Ελλάδας-Ιταλίας, σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, οι ελληνικές εξαγωγές διαμορφώθηκαν, το 2021, σε € 2.335.501, σημειούμενης αύξησης 502,93%, σε σχέση με το προηγούμενο έτος (€ 387.358). Αντίστοιχα, οι ε/εισαγωγές ιταλικών οίνων αυξήθηκαν, το 2021, κατά 58,07% και συνολική αξία € 16.985.894.

Τα μεγέθη των ποσοτήτων ελληνικών εξαγωγών οίνων στην Ιταλία σημειώνουν εντυπωσιακή μεταβολή το 2021, με αύξηση κατά 1.236,64% (2021: 2.560.381 κιλά έναντι 2020: 191.553 κιλά). Ωστόσο, η τιμή ανά κιλό των εξαγόμενων ποσοτήτων, καταγράφει σημαντική μείωση κατά 54,95% (2021: 0,91 €/κιλό έναντι 2020: 2,02 €/κιλό), γεγονός που, ενδεχομένως, υποκρύπτει ότι σημαντική ποσότητα των εξαγωγών, προορίζεται για ενεργητική τελειοποίηση οίνων και επανεξαγωγή. Η ανάλυση των εξαγωγών (CN8) αναδεικνύει ότι, το 2021, οι κωδικοί που αφορούν σε μούστο σταφυλιών, που δεν έχει υποστεί ζύμωση συμπυκνωμένου ή μη συμπυκνωμένου, αντιστοιχούν σωρευτικά σε € 1,96 εκ. εκ του συνόλου των εξαγωγών οίνου (ήτοι το 83,80%), με ταυτόχρονη περιορισμένη συμμετοχή των, αυξημένης προστιθέμενης αξίας, ποικιλιακών και κρασιών ΠΟΠ/ΠΓΕ.

Η υψηλή ποιότητα ελληνικών οίνων, με στόχευση στα συγκριτικά πλεονεκτήματα των αυτόχθονων οινικών ποικιλιών, αποτελεί "διαβατήριο" ποιοτικής υπεραξίας ελληνικών οίνων από τη τοποθέτησή τους στην, υψηλών προδιαγραφών ιταλική οινική αγορά, συνεκτιμώντας το κεκτημένο των εξοικειωμένων/ευνοϊκά διακείμενων Ιταλών καταναλωτών, λόγω του υψηλού τουριστικού ρεύματος στην Ελλάδα (1,55 εκ. αφίξεις το 2019, προ πανδημίας).

Επιπλέον, υφίστανται δυνατότητες προώθησης ε/προϊόντων φυσικών καλλυντικών και συστατικών τους, λόγω της σημειούμενης τάσης του ιταλικού καταναλωτικού κοινού προς τα εν λόγω προϊόντα.

Στις Περιφέρειες της Β. Ιταλίας, που διαθέτουν το υψηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ και κατατάσσονται μεταξύ των πρώτων θέσεων στην Ευρώπη, ενυπάρχουν ευκαιρίες για αύξηση του μεριδίου των ελληνικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας. Η διακριτή αγοραστική δύναμη των καταναλωτών της Β. Ιταλίας προβάλλει, εν δυνάμει, ευκαιρίες εισόδου των ελληνικών προϊόντων. Στόχος των ε/επιχειρήσεων ενδείκνυται να είναι, μεταξύ άλλων, αφενός η αύξηση του μεριδίου των εξαγωγών αφετέρου η διεύρυνση της ποικιλίας των εξαγόμενων προϊόντων.

Το εύρος της ιταλικής αγοράς (πληθυσμός: 60 εκ. και τουρίστες: 65 εκ.), η διαχρονική εγγύτητα σε οικονομικό, εμπορικό, κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό και τουριστικό πεδίο και το κατ' εξοχήν συγγενές γαστριμαργικό/καταναλωτικό πρότυπο -μεσογειακή διάσταση- μέσω της εγγενούς αναγνωρισιμότητας, διευκολύνουν την, υπό όρους, προσβασιμότητα ελληνικών αγροδιατροφικών προϊόντων. Παράλληλα όμως, οι υψηλές ποιοτικές προδιαγραφές, το ισχυρό πρότυπο brand

name (Made in Italy) και η περιφερειακή διάρθρωση αγοράς υπαγορεύουν, αναντίρρητα, τη συνύπαρξη ποιότητας και ανταγωνιστικών τιμών.

Η οικονομική συνεργασία Ελλάδα-Ιταλίας κινείται και ενδυναμώνεται με όρους οικονομικού και επιχειρηματικού αυτοματισμού σφυρηλατώντας τη στρατηγική σχέση των δύο χωρών, όπως αποτυπώνεται από τη σταθερά ανοδική πορεία, αμφίπλευρα, των εμπορικών ροών και τεκμηριώνει την εκτίμηση για ευρείες προοπτικές περαιτέρω μεγέθυνσης διμερούς εμπορίου, με ρεαλιστικό και εφικτό στόχο την σαφή υπέρβαση του πρωθύστερου τεθέντος των € 10 δισ. το 2022. Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ οι ελληνικές εξαγωγές μη πετρελαιοειδών προϊόντων κατέγραψαν κατακόρυφη αύξηση +37% κατά το α' εξάμηνο 2022 σε σχέση με το αντίστοιχο εξάμηνο 2021, ενώ το ύψος του όγκου διμερούς εμπορίου ανήλθε σε €5,5 δισ. (ε/εξαγωγές: €2,6 δισ., ε/εισαγωγές: €2,8 δισ.).

Συμπερασματικά, στο πεδίο του διμερούς εμπορίου αγαθών, υφίστανται ευρείες προοπτικές διεύρυνσης για τον ελληνικό αγροδιατροφικό τομέα στην ιταλική αγορά, που πρωταγωνιστεί και διαχρονικά αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών, με κύρια προϋπόθεση την ύπαρξη ολοκληρωμένης στρατηγικής, συνεργειών και συνεκτικών στοχευμένων δράσεων προβολής και προώθησης.

Στο πεδίο του διμερούς εμπορίου υπηρεσιών, ο τουρισμός αναμφισβήτητα κατέχει τη μερίδα του λέοντος. Με την αποκατάσταση της τουριστικής κίνησης, που δεν έχει εισέτι επανέλθει στα προ της πανδημίας επίπεδα, η σταθερή προτίμηση των Ιταλών τουριστών προς την Ελλάδα συνηγορούν στην εκτίμηση για ανοδική τάση των εισπράξεων υπηρεσιών της χώρας μας από την Ιταλία.

Πίνακας 24: Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών

A/A	Κλάδοι ενδιαφέροντος	Ανάλυση – Αιτιολόγηση
1	Αγροδιατροφικός κλάδος	Ο αγροδιατροφικός τομέας χώρας μας διακρίνεται, εμβληματικά, για την αναγνωρισιμότητα, αποδοχή, διεξοδικότητα και τις ευρείες προοπτικές διεύρυνσης του στην ιταλική αγορά. Το 2021 από το σύνολο των ελληνικών εξαγωγών στην Ιταλία (3,9 δισ. ευρώ) το 1/3 αφορά σε αγροδιατροφικά προϊόντα, αξίας 1,2 δισ. ευρώ.
2	Ελληνικός οίνος	Υψηλή ποιότητα ελληνικών οίνων, στόχευση στα συγκριτικά πλεονεκτήματα των αυτόχθονων οινικών ποικιλιών, “διαβατήριο” ποιοτικής υπεραξίας ελληνικών οίνων από τη τοποθέτησή τους στην, υψηλών απαιτήσεων, ιταλική οινική αγορά, -εν δυνάμει εξοικειωμένο ευνοϊκά διακείμενο ιταλικό καταναλωτικό κοινό λόγω υψηλού τουριστικού ρεύματος στην Ελλάδα
3	Φυσικά καλλυντικά	Προώθηση ελληνικών προϊόντων φυσικών καλλυντικών και συστατικών αυτών, λόγω στροφής καταναλωτικού κοινού σε εν λόγω προϊόντα.

3.2 Ταμείο Ανάκαμψης - Προοπτικές διεύρυνσης αμφίπλευρης επενδυτικής παρουσίας

Η κρίση της πανδημίας επιβεβαίωσε emphaticά την σκοπιμότητα και τον κρίσιμο συζευκτικό ρόλο δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στο πεδίο ενίσχυσης και εκσυγχρονισμού της εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας, με αξιοποίηση και πρόσβαση σε νέα χρηματοδοτικά εργαλεία (Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας). Στο πλαίσιο των εν εξελίξει ιδιωτικοποιήσεων και των επενδυτικών ευκαιριών που προσφέρει το Ταμείο, το επενδυτικό ενδιαφέρον /εταιρειών στρέφεται σε θαλάσσιες, σιδηροδρομικές μεταφορές, σε υποδομές και τηλεπικοινωνίες.

Στο πλαίσιο της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ (Green Deal), που θα καθορίσει το αναπτυξιακό πεδίο των κρατών-μελών της τα προσεχή έτη και ειδικότερα με το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το πλέον εμβληματικό Πρόγραμμα της ΕΕ, χωροθετείται ένα κοινό πλαίσιο για επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις, κατά το διάστημα 2021-2026, που διανοίγει νέες προοπτικές για την επανεκκίνηση και περαιτέρω διεύρυνση της διμερούς οικονομικής συνεργασίας σε τομείς όπως: πράσινη οικονομία, ενεργειακή μετάβαση, βιώσιμη κινητικότητα, ψηφιακό μετασχηματισμό και καινοτομία. Επισημαίνεται ότι από το σύνολο των εγκεκριμένων πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης (ύψους 30,5 δισ. ευρώ για την Ελλάδα και 191,5 δισ. ευρώ για την Ιταλία), ποσοστό 38% κατανέμεται για την πράσινη ενεργειακή μετάβαση και 20% για τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Στο επίκεντρο του ιταλικού Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας τοποθετούνται οι βιώσιμες υποδομές και κινητικότητα. Ποσοστό 56% της χρηματοδότησης σχετικών έργων, ήτοι € 34,7 δισ., κατανέμεται για έργα στον Νότο, όπως σιδηρόδρομοι υψηλής ταχύτητας και 13%, ήτοι € 8,4 δισ. για ανανέωση του στόλου τρένων, λεωφορείων και πλοίων.

Εμβληματικά έργα αφορούν την επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας με τρένα υψηλής ταχύτητας σε 9 νέες συνδέσεις, προϋπολογισμού € 25 δισ., με έμφαση στον Νότο (PNRR - Regione del Mezzogiorno), όπως ενδεικτικά, η σύνδεση Salerno-Reggio Calabria (€ 11,2 δισ.), Napoli-Bari (€ 1,4 δισ.), Palermo-Catania-Messina (€ 1,4 δισ.), αλλά και η σύνδεση Ανατολής - Δύσης, όπως η γραμμή Ρώμη-Pescara (€ 0,6 δισ.). Εκ παραλλήλου, € 5,5 δισ. θα διατεθούν στην αναβάθμιση των περιφερειακών σιδηροδρομικών δικτύων.

Η Λομβαρδία, με 3.309 καταγεγραμμένες νεοφυείς επιχειρήσεις, αποτελεί την περιφέρεια με το μεγαλύτερο αριθμό νεοφυών επιχειρήσεων στην Ιταλία (27% του συνόλου). Το λιαν εμπόριο, ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών, ο τουρισμός και τα τρόφιμα αποτελούν σημαντικούς κλάδους της οικονομίας των δυο χωρών, που τοποθετούνται ήδη ή αναμένεται να εισέλθουν άμεσα σε μια φάση έντονου μετασχηματισμού και ως εκ τούτου αναγκαιοποιείται ο σχεδιασμός λυσιτελέστερων τρόπων ενσωμάτωσης και αξιοποίησης ψηφιακών τεχνολογιών προκειμένου να παραμείνουν ανταγωνιστικοί διεθνώς.

Η Ελλάδα και η Ιταλία συνεργάζονται ήδη στον τομέα της καινοτομίας και της διαστημικής τεχνολογίας, μέσω της συμμετοχής τους στα προγράμματα της ΕΕ (HORIZON, INTEREG). Επισημαίνεται ότι, παρά το γεγονός ότι η Ιταλία αποτελεί τον πρώτο εμπορικό εταίρο της χώρας μας, σε διμερές επίπεδο δεν έχουν προχωρήσει σε αξιοσημείωτες εξειδικευμένες δράσεις προώθησης συνεργειών στον τομέα της καινοτομίας και τεχνολογίας (innovation partnerships).

Προοπτικές υφίστανται και στο πεδίο της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων και στην αγροτεχνολογία, στον ιαματικό τουρισμό, στο τουριστικό real estate, στη διοργάνωση ιατρικών συνεδρίων, σε τουριστικά προγράμματα που συνδυάζονται με προγράμματα ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης, στον φαρμακευτικό τομέα και στον τομέα των καλλυντικών, στα logistics και στις μεταφορές.

Η εκτόξευση του ιταλικού επενδυμένου κεφαλαίου στη χώρα μας κατά τα τελευταία έτη, σύμφωνα με τα στοιχεία της Banca d' Italia, στον τομέα της ενέργειας και των υποδομών, αναδεικνύουν τα πλεονεκτήματα του στρατηγικού ρόλου της Ελλάδας ως hub στον κρίσιμο γεωπολιτικό χώρο της ΝΑ Ευρώπης και της Μεσογείου. Με την δυναμική επιχειρηματική δράση ιταλικών εταιρειών στην Ελλάδα αναγνωρίζεται η πολιτική σταθερότητα χώρας μας, το ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον, το υψηλής κατάρτισης στελεχιακό δυναμικό, η εμπέδωση κουλτούρας επιχειρηματικότητας, καθώς και τα εγγενή πλεονεκτήματα της στρατηγικής χωροθεσίας της Ελλάδας στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.

Πίνακας 25: Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων από την Ιταλία

A/A	Κλάδοι ενδιαφέροντος	Ανάλυση – Αιτιολόγηση
1	Ενέργεια	Έντονο είναι το ενδιαφέρον ιταλικών ενεργειακών κολοσσών για την ελληνική αγορά, με ιδιαίτερη έμφαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
2	Μεταφορές - Υποδομές	Στο πλαίσιο των εν εξελίξει ιδιωτικοποιήσεων και των επενδυτικών ευκαιριών που προσφέρει το Ταμείο Ανάκαμψης, το επενδυτικό ενδιαφέρον ιταλικών εταιρειών στρέφεται στις θαλάσσιες, σιδηροδρομικές μεταφορές, σε υποδομές και τηλεπικοινωνίες.

Σε ανωτέρω πλαίσιο, οι προοπτικές και στοχεύσεις της συνεργασίας μας στον ενεργειακό τομέα, αποτελούν αναμφισβήτητο ειδικό βάρος και κεφάλαιο (asset) με μετρήσιμο αποτύπωμα εμπάθυνσης στην συναξιολόγηση και ιεράρχηση των προτεραιοτήτων της διμερούς πολιτικής συνεργασίας μας.

3.3 Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας

Σε μια ώριμη και απαιτητική αγορά όπως η ιταλική επιβάλλεται η διάρθρωση και υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου με στοχευμένες δράσεις προβολής και προώθησης προϊόντων. Συνοπτικά, οι προϋποθέσεις πρόσβασης στην ιταλική αγορά, υπαγορεύουν ενδελεχή έρευνα αγοράς, συγκροτημένο σχέδιο ανάπτυξης, επιλογή κατάλληλου συνεργάτη, συνέπεια, ποιότητα, προσαρμοστικότητα στις τάσεις της εγχώριας αγοράς, στρατηγική ως προς τα Private Label και στοχευμένες προωθητικές ενέργειες σε συνεργασία με επιτόπιες εταιρείες προβολής και

προώθησης. Για την οικοδόμηση κλίματος εμπιστοσύνης για μια σταθερή συνεργασία αναγκαιοποιείται συνέπεια στην ποιότητα και σταθερότητα στις παραδόσεις προϊόντων.

Στο πλαίσιο ανάδειξης των διακριτών ποιοτικών χαρακτηριστικών των εξαγόμενων ελληνικών αγροδιατροφικών προϊόντων προτείνεται η ανάληψη πρωτοβουλιών όπως: προωθητικές δράσεις σε επιλεγμένες αλυσίδες με διαδρομή στην προώθηση ελληνικών προϊόντων, εστιασμός σε προϊόντα υψηλής ποιότητας αναγνωρισμένα και σύμφυτα προς γεωγραφικό προσδιορισμό, αξιοποίηση της εξοικείωσης του Ιταλού καταναλωτή με ελληνικά προϊόντα λόγω του σημαντικού τουριστικού ρεύματος, τυποποίηση, εδραίωση ελληνικού brand name, αξιοποίηση δυνατοτήτων e-commerce, διασύνδεση με υψηλή γαστρονομία, διενέργεια δράσεων γευστιγνωσίας τροφίμων και οίνων, επισκέψεις opinion makers και δημοσιογράφων σε χώρους παραγωγής και τουριστικούς προορισμούς, δράσεις σε χώρους delicatessen, κ.ά.

Πέραν ενός συνεκτικού προγράμματος δράσεων για την ενίσχυση της εξωστρέφειας σε συνεργασία με Enterprise Greece, το Γραφείο ΟΕΥ, σε συνεργασία με παραγωγικούς και εξαγωγικούς φορείς (Επιμελητήρια, Διεπαγγελματικές Ενώσεις, Συνδέσμους κ.ά), επιδιώκει να συνεισφέρει σε υποστηρικτικές στοχευμένες δράσεις προβολής/προώθησης ελληνικών προϊόντων και ανάπτυξης επιχειρηματικών συνεργασιών, με την προϋπόθεση έγκαιρης και άρτιας προετοιμασίας.

Σε πλαίσιο στρατηγικής εξωστρέφειας και επιχειρηματικού σχεδίου 2022 το Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης, εστιάζει στην διερεύνηση εδραίωσης συνεργασίας με την αλυσίδα supermarket Coop για υλοποίηση ενεργειών προβολής και προώθησης ελληνικών τροφίμων και ποτών με σκοπό τη διεύρυνση της παρουσίας των ελληνικών προϊόντων στην ιταλική αγορά είτε αυτοτελώς είτε μέσω συνεργειών για προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας. Η COOP είναι μία εκ των δύο ηγέτιδων εταιρειών (μαζί με την Conad) στο χώρο των αλυσίδων supermarket στην Ιταλία με μερίδιο αγοράς που κυμαίνεται για εκάστη εκ των δύο σε 13-15%. Ο κύκλος εργασιών της COOP διαμορφώθηκε, το 2020, σε 13,3 δισ. ευρώ. Η αλυσίδα διαθέτει περισσότερα από 1200 σημεία πώλησης σε 18 από τις συνολικά 20 περιφέρειες της Ιταλίας, συνεργάζεται με 79 συνεταιρισμούς και ήδη ελληνικά προϊόντα διατίθενται στα καταστήματά της. Σημειωτέον, η πλειονότητα των αλυσίδων διακρίνεται για κατακερματισμό, πολυπλοκότητα και έντονη περιφερειακή διάσταση, καθώς και για μη ισόρροπη παρουσία στην ιταλική επικράτεια.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ «από το αγρόκτημα στο πιάτο» και της Συνόδου Κορυφής των Η.Ε. για τη μετάβαση των συστημάτων τροφίμων, καθώς και των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης για πράσινη και ψηφιακή γεωργία, θα ήταν σκόπιμο εξετασθεί η υλοποίηση διοργάνωσης 2ου Αγροδιατροφικού Φόρουμ στη Ρώμη (1ο Φόρουμ, Αθήνα 2016), προκειμένου διερευνηθούν οι δυνατότητες περαιτέρω προώθησης της διμερούς συνεργασίας στον αγροδιατροφικό τομέα. Η αμφίπλευρη πολιτική βούληση σε επίπεδο αρμόδιων Υπουργών να τεθεί ο αγροδιατροφικός τομέας στο επίκεντρο της διμερούς ελληνο-ιταλικής συνεργασίας είχε τεθεί κατά τη διάρκεια συνάντησης εργασίας στη Ρώμη (22.10.2021).

Το ειδικό βάρος και ο κυριαρχικός όγκος των οικονομικών συναλλαγών μας συντείνουν στην αναγκαιότητα για αξιολόγηση πρότασής μας για ενδεχόμενη συμμετοχή της Ιταλίας ως τιμώμενης χώρας στην ΔΕΘ στο πλαίσιο των προσεχών οργανώσεων (τελευταία φορά ήταν το 2008), πρωτοβουλία που πέραν της “σημειολογίας” της απήχησης του μηνύματος στο επιχειρηματικό δυναμικό των δύο χωρών θα λειτουργήσει ως εφελθτήριο, ενώ θα κινητοποιήσει και τις επιχειρηματικές κοινότητες σε μεγέθυνση της οικονομικής συνεργασίας.

Η διοργάνωση B2B συναντήσεων μεταξύ καινοτόμων ε/επιχειρήσεων και ι/ βιομηχανιών, με σκοπό την προώθηση της καινοτομίας στη μεταποιητική βιομηχανία και στις νέες τεχνολογίες, καθώς και η συμμετοχή σε εξειδικευμένες εκθέσεις τεχνολογίας (cibus tech) δημιουργούν τις προϋποθέσεις ευρείας συνεργασίας με αμοιβαία επωφελή αποτελέσματα (win-win).

3.4 Προτάσεις ενίσχυσης διμερούς θεσμικού πλαισίου

Η εκκρεμής διοργάνωση της 2ης Συνόδου Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδος – Ιταλίας, στο εγγύς χρονικό διάστημα, που συμφωνήθηκε στην κατ'ιδίαν συνάντηση των Πρωθυπουργών Ελλάδος και Ιταλίας στο πλαίσιο του EU MED (17.09.2021), εκτιμάται ότι θα συμβάλει πολλαπλασιαστικά στην πολυδιάστατη εμβάθυνση της διμερούς στρατηγικής εταιρικής σχέσης με αμοιβαία οφέλη για τις χώρες μας, εξέλιξη που σηματοδοτεί τον κομβικό ρόλο-κλειδί που δικαιούνται και επωμίζονται Ελλάδα και Ιταλία, μεσογειακές χώρες της ΕΕ στο κρίσιμο χώρο της Α. Μεσογείου.

Η στρατηγική διάσταση αλλά και το εύρος της συνεργασίας των επιχειρηματικών κοινοτήτων, αμφίπλευρα, έχει εισέλθει σε υψηλό στάδιο συνεκτικής ωρίμανσης. Το εύρος και το βάθος της στρατηγικής οικονομικής συνεργασίας μας υπαγορεύει να δοθεί έμφαση με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, σε σύσταση θεσμικού υποστηρικτικού κελύφους στους τομείς της επιχειρηματικής συνεργασίας και εμπορίου.

Συγκεκριμένα, προτείνεται σύσταση Ανώτατου Επιχειρηματικού Συμβουλίου, με την συμπερίληψη και του Ελληνοϊταλικού Επιμελητηρίου, κατ' αναλογία, προς τα αντίστοιχα που έχει θεσπίσει η Ιταλία με τις σημαντικότερες χώρες-εταίρους σε οικονομικό-επιχειρηματικό επίπεδο. Ενδεχομένως, εξεταστεί ανωτέρω πρόταση στο περιθώριο της επόμενης Διακυβερνητικής - Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας (ΑΣΣ) και με διοργάνωση Επιχειρηματικού Φόρουμ σε συνεργασία με Confindustria στη Ρώμη και Assolombarda στο Μιλάνο και Farnesina σε καίριους τομείς όπως η πράσινη και ψηφιακή οικονομία, αμυντική συνεργασία, μεταφορές, έρευνα & τεχνολογία, εφοδιαστικές αλυσίδες (logistics) και καινοτομία.

Σειρά άλλων πρωτοβουλιών σε θεσμικό επίπεδο αξιολογούμε ότι δύνανται να εστιάσουν στα εξής:

α) Συνεργασία στον τομέα της προστασίας προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ με τη θεσμοθέτηση της συνεργασίας των άμεσα εμπλεκόμενων φορέων και, σε κάθε περίπτωση, η εκατέρωθεν υπόδειξη σημείων επαφής στα οποία οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αναφέρουν περιπτώσεις παραβίασης των κοινοτικών προβλεπόμενων.

β) Ουσιαστική προώθηση στον τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων επί τη βάση του Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ Enterprise Greece και ICE που υπεγράφη κατά την επίσκεψη του τότε αρμόδιου Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης στη Ρώμη (Οκτώβριος 2016).

γ) Εκκρεμεί το επόμενο βήμα θεσμικής συνεργασίας αρμόδιων φορέων προκειμένου να διευκολυνθεί η δικτύωση και συνεργασία επιχειρήσεων στον τομέα της τεχνολογίας και καινοτομίας. Η επιχειρηματική συνεργασία θα μπορούσε να λάβει την μορφή συμμετοχών σε κοινοπραξίες, σε κοινά ερευνητικά προγράμματα, σε εκθέσεις, συνέδρια, διαγωνισμούς κλπ.

δ) Θεωρείται σημαντικό να υλοποιηθεί η θεσμική συνεργασία κεντρικών αγορών της χώρας μας με τις αντίστοιχες ιταλικές (OKAA-Italmercati).

3.5 Στρατηγική ταυτότητα: Πλαίσιο και προοπτικές εμβάθυνσης οικονομικής συνεργασίας Ελλάδος-Ιταλίας

Η "ανάγνωση" των διμερών οικονομικών σχέσεων μας με την Ιταλία οριοθετείται και τροφοδοτείται από την διάσταση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης

Κομβικό και αφηρητικό στοιχείο στον πυρήνα των σχέσεων μας συνιστά το αδιαμφισβήτητο πρόταγμα της κάλυψης της πρώτης θέσης από την Ιταλία στις εξωτερικές οικονομικο-εμπορικές συναλλαγές μας.

Η προϊούσα όσμωση των διμερών οικονομικών σχέσεων μας με στρατηγικό πρόσημο και υπόβαθρο επιβεβαιώνει την «αποδοχή» του οικονομικού επενδυτικού πεδίου της χώρας μας ως συγκλίνουσα επιλογή για ανάπτυξη επιχειρηματικών σχεδίων με στόχευση την βαλκανική ενδοχώρα, τις εν δυνάμει συντελούμενες διεργασίες ενεργειακής διασύνδεσής της, ιδιαίτερα δε και στο κρίσιμο πεδίο της Αν. Μεσογείου.

Η αδιάπτωτη εδραίωση της Ιταλίας ως πρωταρχικός οικονομικός εταίρος της εξωστρέφειάς μας, συνιστά κομβικό στοιχείο στον οργανικό πυρήνα των σχέσεων μας και γονιμοποιό μήτρα για την διεύρυνση σφαιρικών επιχειρηματικών συστοιχίσεων.

Το στρατηγικό βάθος επιρρωνύεται από τον σημαντικό επενδυτικό όγκο της Ιταλίας σε κρίσιμους τομείς της οικονομίας μας, ιδιαίτερα δε ταυτοποιείται και ισχυροποιείται από τη συστοίχισή μας και την ενυπάρχουσα συμπληρωματικότητα στις δυνητικές επιλογές για τις διαδρομές των ενεργειακών οδεύσεων στην Ευρώπη. Το κρίσιμο στρατηγικό και γεωοικονομικό υπόβαθρο σε άρρηκτη συνάρτηση με τη διακριτή και διαχρονική εγγύτητα καθώς και την κοινωνική όσμωση μεταξύ των δύο λαών και σε συνδυασμό με την προστιθέμενη αξία του υψηλού ιταλικού τουριστικού ρεύματος προς τη χώρα μας οριογραφούν το κέλυφος, το πεδίο, αλλά και υπαγορεύουν την ενάσκηση της αδήριτης προτεραιότητας στο πλαίσιο ενός δομημένου διαλόγου σε υψηλό πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, για εκδίπλωση στοχευμένων πρωτοβουλιών σε συντεταγμένο πλαίσιο με προφανή στόχο τον πολλαπλασιασμό, εμβάθυνση των διμερών συναλλαγών και επενδυτικών projects, που θα επισφραγίσουν την συνεκτίμηση για συνεκτική μετεξέλιξη του διμερούς οικονομικού επιχειρηματικού συγκερασμού σε ευρύτερα επιλεγμένα πεδία.

Η στρατηγική διάσταση αλλά και το εύρος της συνεργασίας αμφίπλευρα των επιχειρηματικών κοινοτήτων έχει εισέλθει σε υψηλό στάδιο συνεκτικής ωρίμανσης και σύγκλισης, εξέλιξη που υπαγορεύει τη σκοπιμότητα για διερεύνηση σύστασης ενός θεσμικού κελύφους «επιχειρηματικής συνεύρεσης» με τη μορφή του Ανώτατου Διμερούς Επιχειρηματικού Συμβουλίου με την συμπερίληψη και του Ελληνοϊταλικού Επιμελητηρίου κατ' αναλογία προς τα αντίστοιχα που έχει θεσπίσει η Ιταλία με τις σημαντικότερες χώρες, οικονομικούς εταίρους. Η επικείμενη εκκρεμής διοργάνωση Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας (ΑΣΣ) σε υψηλό πολιτικό επίπεδο, με παράλληλη διοργάνωση ενός επιχειρηματικού Φόρουμ και τη συμμετοχή εκπροσώπων, αμφίπλευρα, επιχειρηματικών κοινοτήτων, θα λειτουργήσει καταλυτικά στην μεγέθυνση σφαιρικών επιχειρηματικών συνεργειών στην ευρύτερη περιοχή.

Ιδιαίτερα δε, μετά την ουκρανική κρίση και το ζωτικό διακύβευμα της διασφάλισης της ενεργειακής εφοδιαστικής αυτονομίας της Ευρώπης, ενισχύονται τα ισχυρά προτάγματα για τον στρατηγικό ρόλο που επωμίζονται οι δύο χώρες στην Αν Μεσόγειο και την βαλκανική ενδοχώρα.

Η Ελλάδα με βαρύνουσα χωροθεσία και κομβικό ρόλο στην περιοχή συνιστά πόλο έλξης για επενδυτικές συνεργασίες, επιλογή που ανάγεται συνδυαστικά στο ειδοποιό γεωοικονομικό

στρατηγικό πρόσημό της, στο επενδυτικό ελκυστικό περιβάλλον, ιδιαίτερα στα πεδία της υψηλής τεχνολογίας, καινοτομία, ΑΠΕ, καθώς και στην διακριτή επιχειρηματική κουλτούρα της.

Το ισχυρό κεκτημένο της οικονομικής επενδυτικής συνεργασίας, καθώς και η δυναμική εξωστρέφειά μας προς την Ιταλία σηματοδοτούν τα πεδία που οφείλουν να εστιάσουν οι επιχειρηματικές κοινότητες των δύο χωρών. Το Ταμείο Ανάκαμψης με τους ευρείς διαθέσιμους πόρους του προσφέρει δυνατότητες για συνέργειες στα πεδία της πράσινης και ψηφιακής επικοινωνίας, μεταφορών, logistics, καθώς και έρευνας/καινοτομίας, με στόχευση στην υψηλή τεχνολογία, που αναπόδραστα θα συνεισφέρουν καταλυτικά στην κοινωνική συνοχή και συνάρθρωση της διμερούς επιχειρηματικότητας.

Οι στοχεύσεις των εξωστρεφών εταιρειών μας στην Ιταλία, με διακριτό συγκριτικό πλεονέκτημα την αναγνωρισιμότητα και την εξοικείωση των Ιταλών καταναλωτών προς τα προϊόντα μας, οφείλουν να επικεντρωθούν με στρατηγικό σχέδιο και προωθητικές παρεμβάσεις στις αλυσίδες υπεραγορών καθώς και στο χώρο της υψηλής γευσιγνωσίας/ deli, όπου θα κριθεί το στοίχημα της διακριτής ποιότητας και υπεροχής, στόχος σαφής για διεϊσδυση με ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και προοπτικές σε βάθος χρόνου.

Το ειδικό βάρος των επιχειρηματικών συγκλίσεων και επιλογών μεταξύ των δύο χωρών θα εγγράφεται συντεταγμένα και σωρευτικά ως εγγενής συνιστώσα οικονομικής διπλωματίας στο οργανικό corpus των διμερών σχέσεων μας, με κεφαλαιοποιήσιμο, κατ' εξοχήν, αντανακλαστικό αποτύπωμα και στις πολιτικές σχέσεις μας αλλά ιδιαίτερα θα συλλειτουργήσει ως οδοδείκτης επιχειρηματικών στοχεύσεων και πολλαπλασιαστικό εκκολαπτήριο στο εποικοδόμημα των διμερών σχέσεων μας.

Η οικονομική διπλωματία μας είναι σκόπιμο να εντείνει τις στοχεύσεις της στο ζωτικό περιβάλλον προσέλκυσης στρατηγικών επενδύσεων, της ποσοτικής και ποιοτικής μεγέθυνσης των εξαγωγών μας, στρατηγική που εμπεριέχει ρεαλιστικές προοπτικές και εφικτούς στόχους για επώαση και υλοποίηση επιχειρηματικών συνεργασιών που καλλιεργούνται από τις εξαιρετικές διμερείς σχέσεις με την Ιταλία, τον κοινό στρατηγικό ρόλο τους ως χώρες της ΕΕ στην Μεσόγειο, Β. Αφρική, αλλά την συμβατότητα και συμπληρωματικότητα των οικονομικών στοχεύσεων τους στον κρίσιμο γεωοικονομικό χώρο.

4 Παράρτημα

4.1 Αναλυτικά στατιστικά στοιχεία διμερούς εμπορίου

4.1.1 Ελληνικές εξαγωγές στην Ιταλία κατά διψήφιο ΚΣΟ (CN2)

Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
01	ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	923,866	0.0%	1,867,322	0.0%	102.1%
02	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	25,081,105	0.8%	42,600,314	1.1%	69.9%
03	ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	229,302,312	7.0%	254,768,074	6.4%	11.1%
04	ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ	142,040,472	4.4%	169,011,361	4.2%	19.0%
05	ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	1,439,577	0.0%	1,766,987	0.0%	22.7%
06	ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	5,623,217	0.2%	6,451,955	0.2%	14.7%
07	ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	14,052,782	0.4%	16,100,747	0.4%	14.6%
08	ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ Ή ΠΕΠΟΝΙΩΝ	95,133,858	2.9%	93,971,623	2.4%	-1.2%
09	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΙ, ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	1,919,537	0.1%	3,499,141	0.1%	82.3%
10	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	64,464,345	2.0%	106,004,804	2.7%	64.4%
11	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΙΑΣ. ΒΥΝΗ. Α-ΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ	3,606,894	0.1%	4,758,305	0.1%	31.9%
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ. ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	41,434,680	1.3%	43,215,405	1.1%	4.3%
13	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	347,090	0.0%	1,043,678	0.0%	200.7%
14	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	746,055	0.0%	1,301,257	0.0%	74.4%
15	ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ. ΛΙΠΗ ΒΡΩΣΙΜΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ.	296,538,019	9.1%	377,610,766	9.5%	27.3%
16	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ Ή ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΩΝ	1,122,750	0.0%	1,882,653	0.0%	67.7%
17	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	983,722	0.0%	694,164	0.0%	-29.4%
18	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	88,640	0.0%	189,007	0.0%	113.2%
19	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ, ΤΑ ΑΛΕΥΡΙΑ	19,195,024	0.6%	15,408,364	0.4%	-19.7%
20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ	55,436,271	1.7%	67,158,900	1.7%	21.1%
21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	13,421,753	0.4%	12,927,303	0.3%	-3.7%
22	ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΞΙΔΙ	9,727,391	0.3%	15,667,341	0.4%	61.1%
23	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ/ ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	10,174,111	0.3%	16,338,415	0.4%	60.6%
24	ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	18,942,891	0.6%	42,796,671	1.1%	125.9%

Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
25	ΑΛΑΤΙ. ΘΕΙΟ. ΓΑΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΣ. ΓΥΨΟΣ, ΑΣΒΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΣΙΜΕΝΤΑ	18,938,083	0.6%	28,752,649	0.7%	51.8%
26	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ, ΣΚΟΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΦΡΕΣ	14,438,142	0.4%	13,441,611	0.3%	-6.9%
27	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ	580,430,873	17.8%	660,896,233	16.6%	13.9%
28	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	21,339,987	0.7%	29,849,424	0.7%	39.9%
29	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	2,931,698	0.1%	6,348,100	0.2%	116.5%
30	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	91,961,920	2.8%	97,449,638	2.4%	6.0%
31	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	3,148,185	0.1%	1,982,883	0.0%	-37.0%
32	ΔΕΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ. ΧΡΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	3,615,371	0.1%	5,903,157	0.1%	63.3%
33	ΛΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ ΚΑΙ ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑΣ Ή ΚΑΛΛΩΠΙΣΜΟΥ	8,841,328	0.3%	9,352,299	0.2%	5.8%
34	ΣΑΠΟΥΝΙΑ, ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ	11,040,253	0.3%	18,544,451	0.5%	68.0%
35	ΛΕΥΚΩΜΑΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ	298,600	0.0%	674,219	0.0%	125.8%
36	ΠΥΡΙΤΙΔΕΣ ΚΑΙ ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ. ΕΥΦΛΕΚΤΕΣ ΥΛΕΣ	48,000	0.0%	51,800	0.0%	7.9%
37	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	279	0.0%	32,335	0.0%	11489.6%
38	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	41,516,913	1.3%	40,801,582	1.0%	-1.7%
39	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ	93,395,842	2.9%	180,491,354	4.5%	93.3%
40	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	3,460,857	0.1%	2,454,287	0.1%	-29.1%
41	ΔΕΡΜΑΤΑ (ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ)	5,910,780	0.2%	5,420,320	0.1%	-8.3%
42	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ.	26,692,438	0.8%	29,252,494	0.7%	9.6%
43	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ. ΤΕΧΝΗΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ	9,115,672	0.3%	9,085,927	0.2%	-0.3%
44	ΞΥΛΕΙΑ, ΞΥΛΟΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΞΥΛΟ	9,478,195	0.3%	22,930,560	0.6%	141.9%
45	ΦΕΛΛΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ	0	0.0%	152,260	0.0%	#DIV/0!
46	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΣΠΑΡΤΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΑΘΟΠΟΙΙΑΣ	60,307	0.0%	1,961,761	0.0%	3153.0%
47	ΠΟΛΤΟΙ ΑΠΟ ΞΥΛΟ Ή ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΚΥΤΤΑΡΙΝΙΚΕΣ ΙΝΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΧΑΡΤΙ Ή ΧΑΡΤΟΝΙ ΓΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ	993,057	0.0%	283,488	0.0%	-71.5%
48	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΥΤΤΑΡΙΝΗ, ΧΑΡΤΙ Ή ΧΑΡΤΟΝΙ	20,769,473	0.6%	59,560,443	1.5%	186.8%
49	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ	1,202,166	0.0%	1,803,652	0.0%	50.0%
50	ΜΕΤΑΞΙ	12,660	0.0%	28,745	0.0%	127.1%
51	ΜΑΛΛΙ, ΤΡΙΧΕΣ ΕΚΛΕΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΟΝΤΡΟΕΙΔΕΙΣ	2,557	0.0%	8,028	0.0%	214.0%
52	ΒΑΜΒΑΚΙ	5,633,038	0.2%	11,044,896	0.3%	96.1%
53	ΑΛΛΕΣ ΦΥΤΙΚΕΣ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ. ΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	775,961	0.0%	773,320	0.0%	-0.3%
54	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ, ΣΥΝΕΧΕΙΣ	19,923,091	0.6%	56,146,227	1.4%	181.8%

Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
55	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ, ΜΗ ΣΥ- ΝΕΧΕΙΣ	9,644,761	0.3%	25,817,525	0.6%	167.7%
56	ΒΑΤΕΣ, ΠΙΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΜΗ Υ- ΦΑΣΜΕΝΑ. ΝΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ. ΕΙΔΗ ΣΧΟΙΝΟΠΟΙΑΣ	10,469,662	0.3%	7,219,158	0.2%	-31.0%
57	ΤΑΠΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΔΑΠΕ- ΔΟΥ ΑΠΟ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	510,206	0.0%	402,635	0.0%	-21.1%
58	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ. ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΦΟΥΝΤΩ- ΤΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ. ΔΑΝΤΕΛΕΣ.	2,103,255	0.1%	2,949,661	0.1%	40.2%
59	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΜΠΟΤΙΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΧΡΙ- ΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΚΑΛΥΜΜΕΝΑ Ή ΜΕ ΑΠΑΝΩ- ΤΕΣ ΣΤΡΩΣΕΙΣ	1,688,811	0.1%	979,985	0.0%	-42.0%
60	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	8,949,638	0.3%	10,159,914	0.3%	13.5%
61	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΠΛΕΚΤΑ	72,392,802	2.2%	113,800,642	2.9%	57.2%
62	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	54,897,836	1.7%	59,821,343	1.5%	9.0%
63	ΑΛΛΑ ΕΤΟΙΜΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΙΔΗ. ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ. ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ	15,377,675	0.5%	29,863,057	0.7%	94.2%
64	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ, ΓΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΕΙΔΗ. ΜΕΡΗ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΥΤΩΝ	55,204,794	1.7%	51,339,034	1.3%	-7.0%
65	ΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΣ ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ	4,112,932	0.1%	12,610,715	0.3%	206.6%
66	ΟΜΠΡΕΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΛΙΟ, ΡΑΒΔΟΙ (ΜΠΑΣΤΟΥΝΙΑ)	437,647	0.0%	3,346,585	0.1%	664.7%
67	ΦΤΕΡΑ ΚΑΙ ΠΟΥΠΟΥΛΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΦΤΕΡΑ Ή ΑΠΟ ΠΟΥΠΟΥΛΑ. ΤΕΧΝΗΤΑ ΑΝΘΗ.	88,601	0.0%	397,619	0.0%	348.8%
68	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ, ΓΥΦΟ, ΤΣΙΜΕΝΤΟ, ΑΜΙΑΝΤΟ, ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ Ή Α- ΝΑΛΟΓΕΣ ΥΛΕΣ	11,126,408	0.3%	12,908,023	0.3%	16.0%
69	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΕΡΑΜΕΥΤΙΚΗΣ	2,035,708	0.1%	2,834,985	0.1%	39.3%
70	ΓΥΑΛΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΥΑΛΙ	13,496,312	0.4%	16,599,685	0.4%	23.0%
71	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΑΠΟ ΚΑΛΛΙΕΡ- ΓΕΙΑ, ΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΠΕΤΡΕΣ Ή ΠΑΡΟΜΟΙΑ, ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕ- ΤΑΛΛΑ	4,324,307	0.1%	8,310,958	0.2%	92.2%
72	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	13,464,847	0.4%	21,246,054	0.5%	57.8%
73	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙ- ΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	96,643,159	3.0%	54,757,844	1.4%	-43.3%
74	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	85,888,739	2.6%	128,022,579	3.2%	49.1%
75	ΝΙΚΕΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΙ- ΚΕΛΙΟ	386	0.0%	84,882	0.0%	21890.2%
76	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙ- ΛΙΟ	267,319,570	8.2%	328,189,849	8.2%	22.8%
78	ΜΟΛΥΒΔΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΟΛΥΒΔΟ	12,939,719	0.4%	18,080,333	0.5%	39.7%
79	ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟ	8,067	0.0%	15,485	0.0%	92.0%

Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
80	ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟ	296	0.0%	0	0.0%	-100.0%
81	ΆΛΛΑ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ. ΚΕΡΑΜΟΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ	8,704	0.0%	12,447	0.0%	43.0%
82	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ, ΕΙΔΗ ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΙΙΑΣ, ΚΟΥΤΑΛΙΑ ΚΑΙ ΠΙΡΟΥΝΙΑ,	1,185,587	0.0%	3,416,847	0.1%	188.2%
83	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	9,131,904	0.3%	17,847,680	0.4%	95.4%
84	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ	259,272,774	8.0%	250,150,728	6.3%	-3.5%
85	ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΗΧΟΥ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΑΥΤΩΝ	65,781,974	2.0%	122,794,487	3.1%	86.7%
86	ΟΧΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ Ή ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ.	90,000	0.0%	1,450	0.0%	-98.4%
87	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΆΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	6,852,500	0.2%	8,299,649	0.2%	21.1%
88	ΑΕΡΟΠΛΟΙΑ Ή ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΑ	5,297	0.0%	167,612	0.0%	3064.3%
89	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑ	72,809,150	2.2%	2,261,670	0.1%	-96.9%
90	ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΜΕΤΡΗΣΗΣ	10,540,845	0.3%	12,248,911	0.3%	16.2%
91	ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΙΑ	968,778	0.0%	2,110,313	0.1%	117.8%
92	ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ. ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ	116,837	0.0%	141,301	0.0%	20.9%
93	ΟΠΛΑ, ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ	8,083,479	0.2%	9,103,939	0.2%	12.6%
94	ΕΠΙΠΛΑ, ΕΠΙΠΛΑ ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΑ. ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΦΩΤΙΣΜΟΥ	4,940,871	0.2%	13,000,583	0.3%	163.1%
95	ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΕΣ, ΕΙΔΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ Ή ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ.	4,417,643	0.1%	11,227,300	0.3%	154.1%
96	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	14,197,742	0.4%	16,279,441	0.4%	14.7%
97	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΕΧΝΗΣ, ΣΥΛΛΟΓΩΝ Ή ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	127,637	0.0%	203,405	0.0%	59.4%
99	Εμπιστευτικά, Εφοδισμοί	11,819,740	0.4%	15,766,800	0.4%	33.4%
Γενικό Σύνολο εξαγωγών από Ιταλία		3,261,199,688	100.0%	3,987,305,813	100.0%	22.3%

4.1.2 Ελληνικές εισαγωγές στην Ιταλία κατά διψήφιο ΚΣΟ (CN2)

Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
01	ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	2,207,887	0.0%	1,494,694	0.0%	-32.3%
02	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	83,832,641	1.9%	104,860,811	1.9%	25.1%
03	ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	12,383,449	0.3%	18,176,577	0.3%	46.8%
04	ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ	46,769,638	1.0%	61,467,349	1.1%	31.4%
05	ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	680,213	0.0%	1,303,135	0.0%	91.6%
06	ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	11,014,366	0.2%	15,840,852	0.3%	43.8%
07	ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	13,505,743	0.3%	14,272,457	0.3%	5.7%
08	ΚΑΡΠΟΙ, ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ, ΠΕΠΟΝΙΩΝ	21,683,989	0.5%	24,069,293	0.4%	11.0%
09	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΙ, ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	77,841,058	1.7%	92,887,153	1.7%	19.3%
10	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	14,152,417	0.3%	26,623,516	0.5%	88.1%
11	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΙΑΣ. ΒΥΝΗ. Α-ΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ	4,571,138	0.1%	5,522,545	0.1%	20.8%
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ. ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	10,545,837	0.2%	13,929,089	0.2%	32.1%
13	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	3,487,901	0.1%	3,222,009	0.1%	-7.6%
14	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	60,575	0.0%	381,708	0.0%	530.1%
15	ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ. ΛΙΠΗ ΒΡΩΣΙΜΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ.	18,248,898	0.4%	28,335,003	0.5%	55.3%
16	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ Ή ΜΑΛΛΑΚΟΣΤΡΑΚΩΝ	31,836,980	0.7%	35,452,069	0.6%	11.4%
17	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	9,138,322	0.2%	8,343,413	0.1%	-8.7%
18	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	22,917,324	0.5%	25,852,426	0.5%	12.8%
19	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ, ΤΑ ΑΛΕΥΡΙΑ	45,463,765	1.0%	58,023,579	1.0%	27.6%
20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ	23,788,907	0.5%	27,404,473	0.5%	15.2%
21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	53,986,334	1.2%	64,073,060	1.1%	18.7%
22	ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΞΙΔΙ	38,863,900	0.9%	54,069,221	1.0%	39.1%
23	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ/ ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	60,065,006	1.3%	62,236,311	1.1%	3.6%
24	ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	6,052,894	0.1%	4,703,377	0.1%	-22.3%
25	ΑΛΑΤΙ. ΘΕΙΟ. ΓΑΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΣ. ΓΥΦΟΣ, ΑΣΒΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΣΙΜΕΝΤΑ	5,989,234	0.1%	7,823,996	0.1%	30.6%
26	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ, ΣΚΟΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΦΡΕΣ	1,941,008	0.0%	2,749,333	0.0%	41.6%
27	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ	142,917,313	3.2%	263,675,455	4.7%	84.5%
28	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	15,817,419	0.4%	15,594,948	0.3%	-1.4%

Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
29	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	62,443,281	1.4%	85,129,063	1.5%	36.3%
30	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	317,341,263	7.1%	313,067,622	5.6%	-1.3%
31	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	25,601,541	0.6%	31,316,938	0.6%	22.3%
32	ΔΕΨΦΙΚΑ ΚΑΙ ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ. ΧΡΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	67,019,074	1.5%	74,059,703	1.3%	10.5%
33	ΛΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ ΚΑΙ ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑΣ Ή ΚΑΛΩΠΙΣΜΟΥ	57,386,602	1.3%	67,206,563	1.2%	17.1%
34	ΣΑΠΟΥΝΙΑ, ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ	72,599,486	1.6%	76,995,615	1.4%	6.1%
35	ΛΕΥΚΩΜΑΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ	14,871,941	0.3%	14,110,175	0.3%	-5.1%
36	ΠΥΡΙΤΙΔΕΣ ΚΑΙ ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ. ΕΥΦΛΕΚΤΕΣ ΥΛΕΣ	212,955	0.0%	774,151	0.0%	263.5%
37	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	1,206,263	0.0%	1,519,454	0.0%	26.0%
38	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	87,981,123	2.0%	94,381,994	1.7%	7.3%
39	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ	316,363,208	7.1%	407,404,232	7.3%	28.8%
40	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	27,846,986	0.6%	35,597,180	0.6%	27.8%
41	ΔΕΡΜΑΤΑ (ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ)	8,651,779	0.2%	8,565,767	0.2%	-1.0%
42	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ.	27,182,861	0.6%	45,765,780	0.8%	68.4%
43	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ. ΤΕΧΝΗΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ	9,180,806	0.2%	11,205,567	0.2%	22.1%
44	ΞΥΛΕΙΑ, ΞΥΛΟΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΞΥΛΟ	20,093,542	0.4%	23,894,990	0.4%	18.9%
45	ΦΕΛΛΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ	458,300	0.0%	398,713	0.0%	-13.0%
46	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΣΠΑΡΤΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΑΘΟΠΟΙΙΑΣ	757,563	0.0%	1,219,845	0.0%	61.0%
47	ΠΟΛΤΟΙ ΑΠΟ ΞΥΛΟ Ή ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΚΥΤΤΑΡΙΝΙΚΕΣ ΙΝΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΧΑΡΤΙ Η ΧΑΡΤΟΝΙ ΓΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ	16,643,130	0.4%	8,976,589	0.2%	-46.1%
48	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΥΤΤΑΡΙΝΗ, ΧΑΡΤΙ Ή ΧΑΡΤΟΝΙ	155,556,430	3.5%	175,569,803	3.1%	12.9%
49	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ	6,571,718	0.1%	6,293,742	0.1%	-4.2%
50	ΜΕΤΑΞΙ	247,032	0.0%	306,705	0.0%	24.2%
51	ΜΑΛΛΙ, ΤΡΙΧΕΣ ΕΚΛΕΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΟΝΤΡΟΕΙΔΕΙΣ	1,632,402	0.0%	2,158,932	0.0%	32.3%
52	ΒΑΜΒΑΚΙ	6,577,798	0.1%	8,980,146	0.2%	36.5%
53	ΑΛΛΕΣ ΦΥΤΙΚΕΣ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ. ΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	909,821	0.0%	1,157,468	0.0%	27.2%
54	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ, ΣΥΝΕΧΕΙΣ	11,053,804	0.2%	13,108,358	0.2%	18.6%
55	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ, ΜΗ ΣΥΝΕΧΕΙΣ	8,280,880	0.2%	9,713,929	0.2%	17.3%
56	ΒΑΤΕΣ, ΠΙΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΜΗ ΥΦΑΣΜΕΝΑ. ΝΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ. ΕΙΔΗ ΣΧΟΙΝΟΠΟΙΙΑΣ	30,604,177	0.7%	41,641,417	0.7%	36.1%

Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
57	ΤΑΠΗΤΕΣ ΚΑΙ ΆΛΛΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΔΑΠΕΔΟΥ ΑΠΟ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	3,466,797	0.1%	4,019,480	0.1%	15.9%
58	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ. ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΦΟΥΝΤΩΤΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ. ΔΑΝΤΕΛΕΣ.	3,332,002	0.1%	3,985,030	0.1%	19.6%
59	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΜΠΟΤΙΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΧΡΙΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΚΑΛΥΜΜΕΝΑ Ή ΜΕ ΑΠΑΝΩΤΕΣ ΣΤΡΩΣΕΙΣ	9,853,890	0.2%	14,572,776	0.3%	47.9%
60	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	6,116,804	0.1%	7,347,516	0.1%	20.1%
61	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΠΛΕΚΤΑ	104,743,333	2.3%	147,752,599	2.6%	41.1%
62	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΆΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	135,134,821	3.0%	182,325,446	3.3%	34.9%
63	ΆΛΛΑ ΕΤΟΙΜΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΙΔΗ. ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ. ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΆΛΛΑ	12,276,042	0.3%	15,262,462	0.3%	24.3%
64	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ, ΓΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΕΙΔΗ. ΜΕΡΗ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΥΤΩΝ	75,251,143	1.7%	105,593,784	1.9%	40.3%
65	ΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΣ ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ	3,939,180	0.1%	5,185,442	0.1%	31.6%
66	ΟΜΠΡΕΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΛΙΟ, ΡΑΒΔΟΙ (ΜΠΑΣΤΟΥΝΙΑ)	745,415	0.0%	749,383	0.0%	0.5%
67	ΦΤΕΡΑ ΚΑΙ ΠΟΥΠΟΥΛΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΦΤΕΡΑ Ή ΑΠΟ ΠΟΥΠΟΥΛΑ. ΤΕΧΝΗΤΑ ΑΝΘΗ.	1,957,861	0.0%	2,071,877	0.0%	5.8%
68	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ, ΓΥΦΟ, ΤΣΙΜΕΝΤΟ, ΑΜΙΑΝΤΟ, ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ Ή ΑΝΑΛΟΓΕΣ ΥΛΕΣ	17,554,706	0.4%	19,307,107	0.3%	10.0%
69	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΕΡΑΜΕΥΤΙΚΗΣ	49,102,295	1.1%	65,574,185	1.2%	33.5%
70	ΓΥΑΛΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΥΑΛΙ	35,927,391	0.8%	39,380,423	0.7%	9.6%
71	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΑΠΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ, ΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΠΕΤΡΕΣ Ή ΠΑΡΟΜΟΙΑ, ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	18,529,236	0.4%	35,510,784	0.6%	91.6%
72	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	119,648,438	2.7%	115,243,510	2.1%	-3.7%
73	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	95,617,224	2.1%	120,818,067	2.2%	26.4%
74	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	18,946,474	0.4%	44,959,693	0.8%	137.3%
75	ΝΙΚΕΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΙΚΕΛΙΟ	694,766	0.0%	1,024,285	0.0%	47.4%
76	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	31,654,558	0.7%	59,632,014	1.1%	88.4%
78	ΜΟΛΥΒΔΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΟΛΥΒΔΟ	4,430,053	0.1%	3,086,439	0.1%	-30.3%
79	ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟ	2,349,762	0.1%	4,714,408	0.1%	100.6%
80	ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟ	361,295	0.0%	377,538	0.0%	4.5%
81	ΆΛΛΑ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ. ΚΕΡΑΜΟΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ	850,708	0.0%	825,905	0.0%	-2.9%
82	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ, ΕΙΔΗ ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΙΙΑΣ, ΚΟΥΤΑΛΙΑ ΚΑΙ ΠΙΡΟΥΝΙΑ,	21,002,642	0.5%	23,762,889	0.4%	13.1%

Διψήφιο ΚΣΟ (CN2)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2020 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	2021 (αξία σε ευρώ)	% επί συνολικής αξίας	% Μεταβολής 2021/2020
83	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	73,239,008	1.6%	81,066,052	1.4%	10.7%
84	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ	637,775,812	14.3%	871,394,998	15.6%	36.6%
85	ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΗΧΟΥ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ Ή ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΗΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΑΥΤΩΝ	255,889,732	5.7%	305,984,481	5.5%	19.6%
86	ΟΧΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ Ή ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ.	21,800,058	0.5%	29,889,410	0.5%	37.1%
87	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	233,720,998	5.2%	320,438,062	5.7%	37.1%
88	ΑΕΡΟΠΛΟΙΑ Ή ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΑ	954,144	0.0%	1,878,639	0.0%	96.9%
89	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΙΓΠΛΟΙΑ	74,402,264	1.7%	13,240,333	0.2%	-82.2%
90	ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΜΕΤΡΗΣΗΣ	109,734,845	2.5%	131,824,929	2.4%	20.1%
91	ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΙΑ	9,917,872	0.2%	15,170,475	0.3%	53.0%
92	ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ. ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ	562,786	0.0%	737,796	0.0%	31.1%
93	ΟΠΛΑ, ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ	4,639,427	0.1%	4,935,240	0.1%	6.4%
94	ΕΠΙΠΛΑ, ΕΠΙΠΛΑ ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΑ. ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΦΩΤΙΣΜΟΥ	97,043,156	2.2%	125,982,388	2.3%	29.8%
95	ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΕΣ, ΕΙΔΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ Ή ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ.	17,038,594	0.4%	43,890,283	0.8%	157.6%
96	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	18,310,960	0.4%	20,727,528	0.4%	13.2%
97	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΕΧΝΗΣ, ΣΥΛΛΟΓΩΝ Ή ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	250,023	0.0%	677,267	0.0%	170.9%
98	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) αριθ. 840/96 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	171,631	0.0%	723,083	0.0%	321.3%
99	Εμπιστευτικά, Εφοδιασμοί	2,085,633	0.0%	1,660,884	0.0%	-20.4%
Γενικό Σύνολο εισαγωγών από Ιταλία		4,466,063,701	100.0%	5,596,213,183	100.0%	25.3%

4.2 Χρήσιμες διευθύνσεις

1. Ελληνικές Αρχές		
Πρεσβεία Ρώμης	Τηλ.: +39 06 8537551 Φαξ +39 06 8415927	https://www.mfa.gr/italy/it/the-embassy/ gremb.rom@mfa.gr
Προξενικό Γραφείο Ρώμης	Τηλ.: +39 06 85375580 Φαξ +39 06 80692298	grcon.rom@mfa.gr
Γραφείο ΟΕΥ Ρώμης	Τηλ. : +39 06 85375550 Φαξ +39 06 8415927	https://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/grafeia-anaxora/office/843 ecocom-rome@mfa.gr
Γραφείο Τύπου	Τηλ.: +39 06 8546224 Φαξ +39 06 85375569	press.rom@mfa.gr
Γραφείο Ακολούθου Αμύνης	Τηλ.: +39 06 8553100 Φαξ +39 06 85354014	defatt_it@hndgs.mil.gr
Πρεσβεία στο Βατικανό (Αγία Έδρα)	Τηλ.: +39 06 8080340 +39 06 8070786 Φαξ +39 06 8079862	gremb.vat@mfa.gr
Γραφείο ΟΕΥ Μιλάνου	Τηλ. :+39 02 72095543 Φαξ +39 02 720105386	http://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/grafeia-anaxora/office/842 ecocom-milano@mfa.gr
<p>Αρχές της Ελλάδας στην Ιταλία μπορούν να αρυσθούν από τον ακόλουθο σύνδεσμο:</p> <p>http://www.mfa.gr/dimereis-sheseis-tis-ellados/italia/italia-stoixeiax.html</p>		

2. Ιταλικές Αρχές - Υπουργεία

Presidenza del Consiglio dei Ministri <i>(Προεδρία Υπουργικού Συμβουλίου)</i>	Τηλ: +39 06 67791	http://www.governo.it/
Affari Esteri e Cooperazione Internazionale <i>(Υπουργείο Εξωτερικών & Διεθνούς Συνεργασίας)</i>	Τηλ: +39 06 36911	http://www.esteri.it ministero.affariesteri@cert.esteri.it
Economia e delle Finanze <i>(Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών)</i>	Τηλ: +39 06 47611	http://www.mef.gov.it http://www.tesoro.it urp.economiaefinanze@pec.mef.gov.it
Agenzia delle Entrate <i>(Υπηρεσία Εσόδων)</i>	Τηλ: +39 06-96668933	http://www.agenziaentrate.gov.it/wps/portal/entrate/home http://www.agenziaentrate.gov.it/wps/portal/entrate/contact
Agenzia delle Dogane <i>(Τελωνεία)</i>	Τηλ: +39 0650246060 +39 0650246058 +39 0650246059	https://www.agenziadoganemonopoli.gov.it/portale/
Imprese e Made in Italy <i>(Υπουργείο Επιχειρήσεων και Made in Italy) (Νέα ονομασία του Υπουργείου Οικονομικής Ανάπτυξης από Κυβέρνηση Meloni)</i>	Τηλ: +39 06.4705.1 +39 06 47054221 Φαξ +39 06 47052479	Ministero delle Imprese e del Made in Italy (mise.gov.it)
Agricoltura, Sovranità alimentare e Foreste <i>(Γεωργία, Διατροφική Κυριαρχία και Δάση) (Νέα ονομασία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων από Κυβέρνηση Meloni)</i>	Τηλ: +39 06 46651	http://www.politicheagricole.gov.it urp@pec.politicheagricole.gov.it

Ambiente e Sicurezza energetica <i>(Περιβάλλον και Ενεργειακή Ασφάλεια)</i> <i>(Νέα ονομασία του Υπουργείου Οικολογικής μετάβαση από Κυβέρνηση Meloni)</i>	Τηλ: +39 06 57221	www.mite.gov.it/ MITE@pec.mite.gov.it
Infrastrutture e Trasporti <i>(Υποδομών και Μεταφορών)</i> <i>(Νέα ονομασία του Υπουργείου Υποδομών και Βιώσιμης Κινητικότητας από Κυβέρνηση Meloni)</i>	Τηλ: +39 06 44121	http://www.mit.gov.it
Salute <i>(Υγείας)</i>	Τηλ: +39 06 59941	http://www.salute.gov.it/

Στοιχεία επικοινωνίας των Υπουργείων της Ιταλικής Κυβέρνησης μπορούν να αρυσθούν από τον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://www.governo.it/it/i-ministeri-0>

3. Τοπικοί Φορείς		
Regione Lazio <i>(Περιφέρεια Λατίου)</i>	Τηλ: +3906 69380623	http://www.regione.lazio.it/ urp@regione.lazio.it
Prefettura di Roma <i>(Νομαρχία Ρώμης)</i>	Τηλ: +39 06 67294353 +39 06 67294571	http://www.prefettura.it/roma/multidip/index.htm
Comune di Roma <i>(Δήμος Ρώμης)</i>	Τηλ: +39 06 0606 Φαξ +39 06 67103590	http://www.comune.roma.it https://www.comune.roma.it/web/it/rubrica-pec.page
Comune di Ancona <i>(Δήμος Ανκόνας)</i>	Τηλ: +39 071 222 1	http://www.comune.ancona.it/ info@comune.ancona.it
Comune di Bari <i>(Δήμος Μπάρι)</i>	Τηλ: +39 080 5771111	http://www.comune.bari.it/ urp@comune.bari.it
Comune di Bologna <i>(Δήμος Μπολώνια)</i>	Τηλ: +39 051 203111	http://www.comune.bologna.it URP@comune.bologna.it

Comune di Cagliari (Δήμος Κάλιαρι)	Τηλ: +39 070 6771	https://www.comune.cagliari.it/portale/it/contatti.page protocollogenerale@comune.cagliari.legalmail.it
Comune di Ferrara (Δήμος Φερράρα)	Τηλ: +39 0532 419111	http://www.comune.fe.it/ urp@comune.fe.it
Comune di Foggia (Δήμος Φότζια)	Τηλ: +39 0881 792111	http://www.comune.foggia.it
Comune di Messina (Δήμος Μεσσίνας)	Τηλ: +39 090 7721 Φαξ +39 090 716251	http://www.comunemessina.gov.it/ protocollo@pec.comune.messina.it
Comune di Napoli (Δήμος Νεάπολης)	Τηλ: +39 081 7951111 Φαξ +39 081 7955002	http://www.comune.napoli.it urp@comune.napoli.it
Comune di Padova (Δήμος Πάδοβας)	Τηλ: +39 049 8205111 Φαξ +39 049 8205399	http://www.padovanet.it protocollo.generale@pec.comune.padova.it
Comune di Palermo (Δήμος Παλέρμου)	Τηλ: +39 091 7401111 Φαξ +39 091 7402275	http://www.comune.palermo.it urp@comune.palermo.it
Comune di Perugia (Δήμος Περούτζιας)		http://www.comune.perugia.it/ urp@comune.perugia.it
Comune di Reggio Calabria (Δήμος Ρηγίου Καλαβρίας)	Τηλ: +39 0965 362111	http://www.comune.reggio-calabria.it staffrete@comune.reggio-calabria.it
Comune di Rimini (Δήμος Ρίμινι)	Τηλ: +39 0541 704111	http://www.comune.rimini.it/ protocollo.generale@pec.comune.rimini.it
Comune di Taranto (Δήμος Τάραντα)	Τηλ: +39 099 4581819 +39 099 4581111	http://www.comune.taranto.it comunicazione.urp@comune.taranto.it
Comune di Trento (Δήμος Τρέντο)	Τηλ: +39 0461 884111	http://www.comune.trento.it/ comurp@comune.trento.it
Comune di Trieste (Δήμος Τεργέστης)	Τηλ: +39 040-6751	http://www.retecivica.trieste.it urp@comune.trieste.it

Comune di Venezia (Δήμος Βενετίας)	Τηλ: +39 041 2748111 Φαξ +39 041 5200782	http://www.comune.venezia.it segretario.generale@pec.comune.venezia.it
Comune di Verona (Δήμος Βερόνας)	Τηλ: +39 045 807711	http://portale.comune.verona.it/ giunta@comune.verona.it
Λοιποί Δήμοι στην Ιταλία και σχετικές πληροφορίες μπορούν να αναζητηθούν στον κατωτέρω σύνδεσμο: http://www.comuniverso.it/index.cfm?Comuni_per_regione&menu=150		

4. Κρατικοί Φορείς		
INVITALIA Agenzia nazionale per l'attrazione degli investimenti e lo sviluppo d'impresa (Οργανισμός Προσέλκυσης Επενδύσεων και Ανάπτυξης των Επιχειρήσεων)	Τηλ: +39 06 421601	http://www.invitalia.it info@invitalia.it
ICE Agenzia per la promozione all'estero e l'internazionalizzazione delle imprese italiane (Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών και εξωστρέφειας των Ιταλικών επιχειρήσεων)	Τηλ: +39 06 59921	http://www.ice.gov.it servizi.impres@ice.it
AGEA Agenzia per le Erogazioni in Agricoltura (Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου των Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων)	Τηλ: +39 06.494991 Φαξ +39 06 4949907	http://www.agea.gov.it direzione@agea.gov.it
L'Autorità Per L'energia Elettrica E Il Gas (Αρχή για την Ηλεκτρική Ενέργεια και το Φυσικό Αέριο)	Τηλ: +39 02 655651 Φαξ +39 02 65565266	https://www.arera.it/it/index.htm info@arera.it
ISMEA Istituto di servizi per il mercato Agricolo Alimentare (Κέντρο Υπηρεσιών για την Αγορά Γεωργικών Προϊόντων και Τροφίμων)	Τηλ: +39 06 855681 +39 06 85568400	http://www.ismea.it urp@ismae.it

<p>ENEA</p> <p>Ente per le Nuove Tecnologie, l' Energia e l' Ambiente</p> <p><i>(Οργανισμός για τις Νέες Τεχνολογίες για την Ενέργεια και το Περιβάλλον)</i></p>	<p>Τηλ.: +39 06-36272713</p> <p>+39 06-36272684</p> <p>Φαξ +39 06-36272781</p>	<p>http://www.enea.it</p> <p>rel@enea.it</p>
<p>ISA</p> <p>Istituto Sviluppo Agroalimentari Sp.A</p> <p><i>(Ινστιτούτο Ανάπτυξης Γεωργικών προϊόντων και Τροφίμων)</i></p>	<p>Τηλ: +39 0761 2771</p> <p>Φαξ. +39 0761 354050</p>	<p>http://www.isa.it</p> <p>info@isa.it</p>
<p>SIMEST</p> <p>Società Italiana per l' Imprese Miste all' Estero</p> <p><i>(Οργανισμός με αρμοδιότητα την παροχή βοήθειας για δημιουργία μικτών επιχειρήσεων στο εξωτερικό και πραγματοποίησης επενδύσεων)</i></p>	<p>Τηλ: +39 06 686351</p> <p>Φαξ +39 06 68635220</p>	<p>http://www.simest.it</p> <p>info@sacesimest.it</p>
<p>SACE</p> <p>Istituto per i Servizi Assicurativi del Commercio Estero</p> <p><i>(Οργανισμός Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων)</i></p>	<p>Τηλ: +39 06 67361</p> <p>Φαξ +39 06 6736225</p>	<p>http://www.sace.it</p> <p>info@sace.it</p>
<p>IREPA</p> <p>Istituto di Ricerche Economiche per la Pesca e l'Acquacoltura</p> <p><i>(Ινστιτούτο Οικονομικών Ερευνών για την Αλιεία και τις Υδατοκαλλιέργειες)</i></p>	<p>Τηλ: +39 089 338978</p> <p>Φαξ +39 089 330835</p>	<p>http://www.irepa.org</p> <p>webmaster@irepa.org</p>
<p>UNION</p> <p>Ente Nazionale Italiano di unificazione</p> <p><i>(Ιταλικός Οργανισμός Τυποποίησης)</i></p>	<p>Τηλ: +39 02 700241</p> <p>Φαξ +39 0270024375</p>	<p>http://www.uni.com</p> <p>uni@uni.com</p>
<p>SINAB</p> <p>Sistema d'informazione nazionale sull'Agricoltura Biologica</p> <p><i>(Εθνικό Σύστημα Πληροφόρησης για τη Βιολογική Γεωργία)</i></p>	<p>Τηλ: +39 06 46656182</p> <p>Φαξ +39 06 46655138</p>	<p>http://www.sinab.it/</p> <p>sportelloinfo@sinab.it</p>

ENIT Agenzia Nazionale del Turismo (Ιταλικός Οργανισμός Τουρισμού)	Τηλ: +39 06 49711 Φαξ +39 06- 4463379 +39 06 4469907	http://www.enit.it/ presidenza@enit.it
ONT Osservatorio Nazionale del Turismo (Παρατηρητήριο Τουρισμού)	Τηλ: +39 06 67792149 +39 06 2177	http://www.ontit.it/ redazione.ontit@enit.it
AG COM Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni (Ρυθμιστική Αρχή Τηλεπικοινωνιών)	Τηλ: +39 081 750750 Φαξ +39 0817507616	http://www.agcom.it/ info@agcom.it
FSI Fondo Strategico Italiano Spa (Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων)	Τηλ: +39 02 8904061 Φαξ +39 02 89040678	https://www.cdp.it/media/studi/quaderni- cdp/crescere-per-competere-fondo- strategico-italiano.kl igianluca.basciu@cdp.it
ACCREDIA Ente Italiano di Accreditamento (Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης)	Τηλ: +39 06 844099.1 Φαξ +39 06 8841199	http://www.accredia.it/ info@accredia.it
GSE Gestore Servizi Energetici (Διαχειριστής Υπηρεσιών Ενέργειας)	Τηλ: +39 06 92928544-45 Φαξ +39 06 92912503	http://www.gse.it/ gsespa@pec.gse.it
ISTAT Istituto nazionale di statistica (Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικών)	Τηλ: +06 39 06 46731	http://www.istat.it/ _comunica@istat.it

5. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια

UNION CAMERE (Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων)	Τηλ: +39 06 47041 +39 06 4704256 Φαξ +39 06 4704240	http://www.unioncamere.it
---	---	---

ASSOCAMERESTERO-Associazione Camere di Commercio Italiane all'Estero) <i>(Ένωση Εμπορικών Επιμελητηρίων Εξωτερικού)</i>	Τηλ: +39 06 44231314	http://www.assocamerestero.it/ info@assocamerestero.it
Camera di Commercio di Roma - Ufficio internazionalizzazione <i>(Επιμελητήριο Ρώμης)</i>	Τηλ: +39 06 520821 +39 06 52082546 Φαξ + 39 06 522082547	http://www.rm.camcom.it attivita.promozionali@rm.camcom.it
Camera di Commercio di Venezia – Ufficio Promozione e Internazionalizzazione <i>(Επιμελητήριο Βενετίας)</i>	Τηλ: +39 041 2576602 Φαξ +39 041 2576632	http://www.ve.camcom.it promozione.estero@ve.camcom.it
Camera di Commercio di Verona <i>(Επιμελητήριο Βερόνας)</i>	Τηλ: +39-0458085762 +39 045 8085863 +39 045 8085852 +39045 8085860 Φαξ +39 045 8085861	http://www.vr.camcom.it promo@vr.camcom.it
Camera di Commercio di Bologna - Ufficio Promozione Estera <i>(Επιμελητήριο Μπολώνιας)</i>	Τηλ: +39 051.6093.202 +39 051 6093287 +39 051 6093290 Φαξ +39 -051-6093211	http://www.bo.camcom.it commercio.estero@bo.camcom.it
Camera di Commercio di Napoli <i>(Επιμελητήριο Νεάπολης)</i>	Τηλ: +39 081 7607111 +39 081 7607327 Φαξ +39 081 5526940	http://www.na.camcom.it http://www.com-tur.com segreteria@com-tur.it
Camera di Commercio di Pescara - Ufficio internazionalizzazione <i>(Επιμελητήριο Πεσκάρας)</i>	Τηλ: +39 085 4536228 +39 085 4536434 Φαξ +39 085 690870	www.pe.camcom.it paolo.dilullo@pe.camcom.it
Camera di Commercio di Trento - azienda speciale trentino sprint <i>(Επιμελητήριο Τρέντο)</i>	Τηλ: +39 0461 887282 +39 0461 887288 Φαξ +39 0461 983069	http://www.tn.camcom.it sprint@trentinosprint.it

Camera di Commercio di Trieste - Azienda Speciale ARIES <i>(Επιμελητήριο Τεργέστης)</i>	Τηλ: +39 040 6701404 Φαξ +39 040 6701321	http://www.ts.camcom.it info@ariestrieste. paolo.marchese@ariestrieste.it
Camera di Commercio di Perugia - azienda speciale Promocamera <i>(Επιμελητήριο Περούτζιας)</i>	Τηλ: +39 0854536 Φαξ +39 085690870	http://www.pg.camcom.it promocamera@pg.camcom.it
Camera di Commercio di Ancona - Azienda Speciale della Camera di Commercio di Ancona Marchet <i>(Επιμελητήριο Ανγκώνας)</i>	Τηλ: +39 071 2072913 Φαξ +39 071 5898265	http://www.an.camcom.it http://www.marchet.it marchet@an.camcom.it stefano.fiorini@ancamcom.it
Camera di Commercio di Salerno - Azienda speciale della Camera di commercio di Salerno <i>(Επιμελητήριο Σαλέρνο)</i>	Τηλ: +39 089 2786111 Φαξ +39 089 2786111	http://www.sa.camcom.it http://www.intertrade.sa.it/ info@intertrade.sa.it
Camera di Commercio di Bari - AICAI, Azienda speciale della Camera di commercio di Bari <i>(Επιμελητήριο Μπάρι)</i>	Τηλ: +39 080 217.45.92 +39 080 2174591 Φαξ +39-080 5537062	http://www.ba.camcom.it http://www.aicai.it aicai@ba.camcom.it
Camera di Commercio di Brindisi - Azienda speciale della Camera di commercio di Brindisi <i>(Επιμελητήριο Μπρίντζι)</i>	Τηλ: +39 0831562994 Φαξ +39 0831597059	http://www.br.camcom.it - segreteria@promobrindisi.com
Camera di Commercio di Lecce - Sportello per l'internazionalizzazione <i>(Επιμελητήριο Λέτσε)</i>	Τηλ: +39 0832 684218	http://www.le.camcom.it internazionalizzazione@le.camcom.it
Camera di Commercio di Taranto - Sportello per l'internazionalizzazione <i>(Επιμελητήριο Τάραντα)</i>	Τηλ: +39 099 7783036 +39 099 7783074 Φαξ +39 099 7783046	http://www.camcomtaranto.gov.it francesca.sanesi@ta.camcom.it marcella.forte@ta.camcom.it

Camera di Commercio di Potenza - Sportello per l'internazionalizzazione <i>(Επιμελητήριο Ποτέντζας)</i>	Τηλ: +39 0971 411357 +39 0971 412 2 75 Φαξ +39 0971 410313	http://www.pz.camcom.it http://www.forimpz.it forimpz@legalmail.it
Camera di Commercio di Reggio Calabria - Sportello per l'internazionalizzazione <i>(Επιμελητήριο Ρηγίου Καλαβρίας)</i>	Τηλ: +39 0965 384233 +39 0965 384267 Φαξ +39 0965 384200	http://www.rc.camcom.it giulia.megna@rc.camcom.it anna.crea@rc.camcom.it
Camera di Commercio di Cagliari - Ufficio Promozione <i>(Επιμελητήριο Κάλιαρι)</i>	Τηλ: +39 070 60512387 +39 070 605121 Φαξ +39 070 60512247	http://www.ca.camcom.it giampiero.uccheddu@ca.camcom.it promozione@ca.camcom.it
Camera di Commercio di Catania <i>(Επιμελητήριο Κατάνιας)</i>	Τηλ: +39 095 57361376 +39 0957361370-1 +39 0957361378 Φαξ +39 095 7361378	http://www.ct.camcom.it patrizia.mauro@ct.camcom.it gabriella.perciabosco@ct.camcom.it giuseppina.adonia@ct.camcom.it
Camera di Commercio di Palermo - Ufficio internazionalizzazione <i>(Επιμελητήριο Παλέρμου)</i>	Τηλ: +39 091 6050401 +39 091 6050219 Φαξ +39 091 582338	http://www.pa.camcom.it http://www.sprintsicilia.eu info@sprintsicilia.it rosalia.amato@pa.camcom.it concetta.amato@pa.camcom.it
Camera di Commercio di Messina - Ufficio internazionalizzazione <i>(Επιμελητήριο Μεσσίνα)</i>	Τηλ: +39 090 7772233 Φαξ +39 090 774414	www.me.camcom.it verdiglione@sprintsicilia.it
Camera di Commercio di Sassari <i>(Επιμελητήριο Σάσσαρι)</i>	Τηλ: +39 079 079 2638800 +39 079 2638815 Φαξ +39 079 2638810	http://www.ss.camcom.it http://www.promocamera.it luigi.chessa@ss.camcom.it

Camera di Commercio di Udine - Azienda Speciale Imprese e Territorio - I.TER <i>(Επιμελητήριο Ούντινε)</i>	Τηλ: +39 0432 273230 +39 0432 273111 Φαξ +39 0432 509469	http://www.ud.camcom.it progetti.info@ud.camcom.it manuela.carraro@ud.camcom.it
Camera di Commercio di Vicenza - Azienda Speciale della Camera di Commercio di Vicenza <i>(Επιμελητήριο Βιτσέντζα)</i>	Τηλ: +39 0444 994910 +39 0444 994750 Φαξ +39 0444 994769	http://www.vi.camcom.it/ http://www.vicenzaqualita.org/ antonio.bellin@vi.camcom.it info@vicenzaqualita.org

6. Τράπεζες (μεγαλύτερες)

BANCA D'ITALIA Τράπεζα Ιταλίας	Τηλ: +39 06 47921	http://www.bancaditalia.it email@bancaditalia.it
ABI Associazione Bancaria Italiana <i>(Ενωση Ιταλικών Τραπεζών)</i>	Τηλ: +39 06 67671 Φαξ +39 06 6767457	http://www.abi.it abi@abi.it
UniCredit Banca S.p.A.	Τηλ: +39 02 88 621	http://www.unicredit.it
Banca Nazionale del Lavoro Spa (BNL)	Τηλ: +39 06 47021	http://www.bnl.it redazionebnl@bnlmail.com
Intesa san Paolo Spa Intesa Bci	Τηλ: +39 011 555 1	http://www.intesasanpaolo.com info@intesasanpaolo.com
UNIPOL Banca S.P.A. UGF Banca	Τηλ: +39051 5076111 Φαξ +39 051 5076666	https://www.unipolbanca.it/ info@unipolbanca.it
Banco di Sardegna S.p.A.. Gruppo B.P.E.R	Τηλ: +39 079 226000	http://www.bancosardegna.it relazioniesterne@bancosardegna.it
Banca Monte dei Paschi di Siena S.p.A.	Τηλ: +39 0577 294111	http://www.mps.it info@banca.mps.it
Banco popolare	Τηλ: +39 045.867.5111	www.bancopopolare.it/
Gruppo Mediobanca	Τηλ: +39 02 88291 Φαξ +39 02 8829367	http://www.mediobanca.it investor.relations@mediobanca.com
Banca Popolare di Milano	Τηλ: +39 02 77001	http://www.bpm.it
Deutsche Bank	Τηλ: +39 02 4024.1	http://www.db.com

7. Διοργανωτές Εκθέσεων

FIERA DI ROMA SRL Φορέας Διοργάνωσης Εκθέσεων στη Ρώμη	Τηλ: . +39 0665074501 Φαξ +39 0665074475	http://www.fieraroma.it/presidenza@fieraroma.it
FIERA DI BOLOGNA Φορέας Διοργάνωσης Εκθέσεων στη Μπολόνια	Τηλ: +39 051 282111 Φαξ +39 051 62374004	http://www.bolognafiere.it segreteria.generale@bolognafiere.it
MOSTRA D OLTREMARE Φορέας Διοργάνωσης Εκθέσεων στη Νεάπολη	Τηλ: +39 081 7258000 Φαξ +39 081 7258009	http://www.mostradoltremare.it info@mostradoltremare.it
ENTE AUTONOMO FIERA DEL LEVANTE Φορέας Διοργάνωσης Εκθέσεων στο Μπάρι	Τηλ: +39 080 5366396 +39 080 5366398 Φαξ +39 080 5366492 +39 080 5366482	http://www.fieradellevante.it estero@fieralevante.it
FIERA DI VICENZA SPA Διοργανωτές Εκθέσεων στην Βιτζέντσα	Τηλ: +39 -0444 969111 Φαξ +39 0444 969000	http://www.vicenzafiera.it info@vicenzafiera.it
FIERA DI VERONA Ente Autonomo per le Fiere di Verona Διοργανωτές Εκθέσεων Βερόνας	Τηλ: +39 045 8298111 Φαξ +39 045 8298288	http://www.veronafiere.it info@veronafiere.it
RIMINI FIERE SPA Διοργανωτές Εκθέσεων στο Ρίμινι	Τηλ: +39 0541 744111 Φαξ +39 0541 744200	http://www.riminifiera.it segr.commerciale@riminifiera.it

8. Επιχειρηματικοί Φορείς

A.I.D.EP.I.I ASSOCIAZIONE DELLE INDUSTRIE DEL DOLCE E DELLA PASTA ITALIANE <i>(Ένωση Ιταλικών Βιομηχανιών Γλυκισμάτων και Ζυμαρικών)</i>	Τηλ.: +39 06 8091071 Φαξ +39 06 8073186	http://www.aidepi.it aidepi@aidepi.it
AIIPA - ASSOCIAZIONE ITALIANA INDUSTRIE PRODOTTI <i>(Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ειδών Διατροφής)</i>	Τηλ: +39 02 654184 Φαξ +39 02 654822	http://www.aiipa.it aiipa@aiipa.it
AIP Associazione Italiana Pellicceria <i>(Ιταλική Ένωση Γούνας)</i>	Τηλ. +39 02.798115 Φαξ +39 02 76021349	http://www.aip.it nazionale@aip.it
ANCE - ASSOCIAZIONE NAZIONALE COSTRUTTORI EDILI <i>(Ένωση Κατασκευαστών Οικοδομικών Έργων)</i>	Τηλ: +39 06 845671 Φαξ +39 06-84567550	http://www.ance.it info@ance.it
ASSITOL Associazione Italiana dell'Industria Olearia <i>(Ένωση Βιομηχανιών Ελαίων)</i>	Τηλ.: +39 06 69940058 Φαξ: +39 06 69940118	http://www.assitol.it/ assitol@assitol.it
ASSOBIBE - ASSOCIAZIONE ITALIANA DEGLI INDUSTRIALI DELLE BEVANDE ANALCOOLICHE <i>(Σύνδεσμος Βιομηχανιών Μη Αλκοολούχων Ποτών)</i>	Τηλ: +39 06 5918891 Φαξ +39 06 5924751	http://www.assobibe.it assobibe@assobibe.it
ASSOCOMUNICAZIONE ASSOCIAZIONE NAZIONALE DELLE IMPRESE DI COMUNICAZIONE <i>(Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Επικοινωνιών - ΣΕΠΕ)</i>	Τηλ: +39 02 58307450 +39 0658307426 Φαξ +39 02 58307147	http://www.assocomunicazione.it informazioni@assap.it
ASSOLATTE ASSOCIAZIONE ITALIANA LATTIERO CASEARIA <i>(Σύνδεσμος Βιομηχανιών Γαλακτοκομικών Προϊόντων)</i>	Τηλ: +39 02 72021817 Φαξ +39 02 72021838	http://www.assolatte.it assolatte@assolatte.it
ASSOLTERM ASSOCIAZIONE ITALIANA SOLARE TERMICo <i>(Ένωση Βιομηχανιών Ηλιακής Ενέργειας)</i>	Τηλ : +39 06 44340537 Φαξ +39 06 4440872	http://www.assolterm.it segretariogenerale@assolterm.it
ASSOSOLARE Associazione Nazionale dell'Industria Solare Fotovoltaica <i>(Εθνική Ένωση Βιομηχανιών Ηλιακής Ενέργειας και Φωτοβολταϊκών)</i>	Τηλ.: +39 06 84241995 Φαξ: +39 06 84080457	www.assosolare.org info@assosolare.org
ASTOI Associazione Tour Operator Italiani <i>(Ένωση Ιταλικών Τουριστικών Επιχειρήσεων)</i>	Τηλ. +39 06 5924206 +39 06 5915076	Φαξ: http://www.astoi.com/ http://www.astoi.com/contatti.html

COLDIRETTI (Συνομοσπονδία Παραγωγών Αγροτικών Προϊόντων)	Τηλ. +39 06 46821 - +39 06 4682487 Φαξ +39 06 4871199	relazioniesterne@coldiretti.it http://www.coldiretti.it/Pagine/default.aspx
C.N.O. Consorzio Nazionale degli Olivicoltori (Συνεταιριστική Ένωση Ελαιοπαραγωγών)	Τηλ: +39 06 83797234 Φαξ +39 06 4462825	http://www.cno.it info@cno.it
CONFAGRICOLTURA (Γενική Ομοσπονδία Γεωργικών Επιχειρήσεων)	Τηλ: +39 06 68521 Φαξ +39 06 6861726	http://www.confagricoltura.it info@confagricoltura.it
CONFCOMMERCIO (Ομοσπονδία Ιταλών Εμπόρων)	Τηλ: +39 06 58661 Φαξ +39 06 5809425	http://www.confcommercio.it confcommercio@confcommercio.it
CONFCOOPERATIVE Federagroalimentare (Σύνδεσμος Αγροτικών Προϊόντων)	Τηλ: +39 06 86398567 Φαξ +39 06 86380677	http://www.confcooperative.it roma@confcooperative.it
CONFESERCENTI NAZIONALE (Ομοσπονδία Επιχειρήσεων)	Τηλ: +39 06 47251 Φαξ +39 06 4746886	http://www.confesercenti.it/ confes@confesercenti.it
CONFINDUSTRIA (Ομοσπονδία Ιταλικών Βιομηχανιών)	Τηλ: +39 06 59031 Φαξ +39 06 5919615	http://www.confindustria.it confindustria@confindustria.it
CONFINDUSTRIA FEDERORAFI (Εθνική Συνοσπονδία Αργυροχρυσοχόων)	Τηλ: +39 0258316111 Φαξ: +39 0258431625	http://www.federorafi.it/ web@federorafi.it
FederBio Federazione Italiana Agricoltura Biologica e Biodinamica (Ομοσπονδία Βιολογικής και Βιοδυναμικής Γεωργίας)	Τηλ. +39 051-4210272 Φαξ +39 051-4228880	http://www.federbio.it/ info@federbio.it/
F.I.F.O. Federazione Italiana Fornitori Ospedalieri (Ιταλική Ομοσπονδία Προμηθευτών Νοσοκομειακού Εξοπλισμού)	Τηλ. +39 051 4156060 Φαξ +39 051 4156061	http://www.fifo-italia.it/ segreteria@fifo-italia.it
F.N.A.A.R.C. Federazione Nazionale Associazioni Agenti e Rappresentanti di Commercio (Εθνική Συνομοσπονδία Πρακτόρων και Εμπορικών Αντιπροσώπων)	Τηλ.: +39 06 41217144 +39 02 7645191 Φαξ + 39 02 76008493	http://www.fnaarc.it http://www.networkagenti.it/ fnaarc@agenti.it - info@networkagenti.it
FARMINDUSTRIA ASSOCIAZIONE DEGLI INDUSTRIALI DEL FARMACO (Σύνδεσμος Φαρμακοβιομηχανιών)	Τηλ: +39 06 675801 Φαξ +39 06 6786494	http://www.farindustria.it
FEDERALBERGH (Ομοσπονδία Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων)	Τηλ. +39 0642034610 Φαξ +39 0642034690	http://www.federalberghi.it/ info@federalberghi.it
FEDERALIMENTARE Federazione Italiana dell'Industria Alimentare (Σύνδεσμος Βιομηχανιών Τροφίμων)	Τηλ: +39 06 5903380 +39 06 5903534 Φαξ +39 06 5903342	http://www.federalimentare.it segreteria@federalimentare.it

FEDERAZIONE ITALIANA DISTRIBUTORI BEVANDE (Ομοσπονδία Επιχειρήσεων διανομής ποτών και αναψυκτικών)	Τηλ. + 39 06 657487320 Φαξ +39 06 657487301	http://www.italgrob.it tinodimartino@italgrob.it luisaprimiceri@italgrob.it
FEDERCHIMICA FEDERAZIONE NAZIONALE DELL'INDUSTRIA CHIMICA (Ομοσπονδία Χημικών Βιομηχανιών)	Τηλ: +39 02 345651 Φαξ +39 02 34565310	http://www.federchimica.it federchimica@federchimica.it
FEDEROLIO Federazione Nazionale del Commercio Oleario (Εθνική Συνομοσπονδία Επιχειρήσεων Εμπορίας Ελαίων)	Τηλ.: +39 06 5754201 Φαξ +39 06 5781813	http://www.federolio.it info@federolio.it
FEDEROP.IT Federazione delle Organizzazioni di Produttori della Pesca e dell'Acquacoltura Italiane (Ομοσπονδία Οργανώσεων Ιταλών Παραγωγών Αλιείας και Ιχθυοκαλλιέργειας)	Τηλ. +39 06 8520831 Φαξ +39 06 85352992	http://federop.it/ mario.bello@federop.it
FEDERPESCA Federazione nazionale delle imprese di pesca (Ομοσπονδία αλιευτικών επιχειρήσεων)	Τηλ: +39 06 67481402 Φαξ +39 06 69783728	http://www.federazionedelmare.it segretariato@federazionedelmare.it
FEDERVINI Federazione Italiana Industriali Produttori Esportatori e Importatori di Vini (Ομοσπονδία Βιομηχανιών, Παραγωγών, Εξαγωγέων και Εισαγωγέων Κρασιών, Λικέρ Όξους και Συναφών)	Τηλ: +39 06 4941630 +39 06 4469421 Φαξ +39 06 4941566	http://www.federvini.it federvini@federvini.it
FIAVET - Federazione Italiana Associazioni Imprese di Viaggi e Turismo (Ομοσπονδία τουριστικών και ταξιδιωτικών γραφείων)	Τηλ. +39 06 588.31.01 Φαξ +39 06/58.97.003	http://www.fiavet.it/ fiavet.nazionale@fiavet.it
GIFI Gruppo Imprese Fotovoltaiche Italiane (Ένωση Ιταλικών Φωτοβολταϊκών Εταιρειών)	Τηλ.: +39 02 3264228 Φαξ: +39 02 3264217	http://www.gifi-fv.it gifi@anie.it
UNAPROL – CONSORZIO OLIVICOLO ITALIANO (Ένωση Παραγωγών Ελαιολάδου)	Τηλ: +39 06 7846901 Φαξ +39 06 78344373	http://www.unaprol.it unaprol@unaprol.it
COSMETICA ITALIA Associazione Nazionale Imprese Cosmetiche (Ιταλική Ένωση Επιχειρήσεων Καλλυντικών)	Τηλ. +39 02 2817731 Φαξ +39 02 28177390	cosmeticaitalia@cosmeticaitalia.it http://www.cosmeticaitalia.it/
VINARIUS Associazione delle Enotecche Italiane (Ένωση με κάβες)		http://www.vinarius.it/ info@vinarius.it

9. Διεθνείς Οργανισμοί - Περιφερειακές Συνεργασίες- Διπλωματικές Αποστολές

FAO (Παγκόσμιος Οργανισμός Τροφίμων)	Τηλ: +39 0657051	http://www.fao.org FAO-HQ@fao.org
IFAD (Διεθνές Ταμείο Γεωργικής Ανάπτυξης)	Τηλ: +39 06 54591 Φαξ +39 06 5043463	http://www.ifad.org ifad@ifad.org
WFP	Τηλ: +39 06 65131 Φαξ: +39 06 6590632	http://www.wfp.org
UNDP (Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών)	Τηλ: +39 06 57056597	http://www.undp.org tipsioc@tips.org
Commissione Europea (Αντιπροσωπεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ρώμη)	Τηλ: +39-06-699991 Φαξ +39-06-6793652	http://ec.europa.eu/italia/index_it.htm lucio.battistotti@ec.europa.eu
European Investment Bank (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων)	Τηλ: +39 06 47191	http://www.eib.org info@bei.org
Adriatic and Ionian Initiative (AII) (Πρωτοβουλία Αδριατικής- Ιονίου)	Τηλ: +39 071 2073715 Φαξ +39 071 2076976	http://www.aii-ps.org aai-ps@aai-ps.org
AIC - Forum of the Adriatic and Ionian Chambers of Commerce (Φόρουμ των Επιμελητηρίων Αδριατικής και Ιονίου)	Τηλ: +39 071 5898249 +39 071 5898266	http://www.forumaic.org segreteria.forum@an.camcom.it

10. Ξενοδοχεία (ενδεικτικός κατάλογος)

Hotel Aldrovandi	Τηλ: +39 06 3223993	http://www.aldrovandi.com
Hotel Aleph	Τηλ: +39 06 48938090 +39 06 48977 +39 06 48978 +39 06 48014	http://www.boscolohotels.com/
Hotel Alexandra	Τηλ: +39 06 4881943	http://www.hotelalexandraroma.com
Grand Hotel Ambasciatori Palace	Τηλ: +39 06 47493	http://www.ambasciatoripalace.com
Hotel Ambra Palace	Τηλ: +39 06 492330	http://www.ambrapalacehotel.com
Hotel Athena	Τηλ: +39 06 44232217 +39 06 44237379	http://www.hotelathena.it
Hotel Barberini	Τηλ: +39 06 4814993	http://www.hotelbarberini.com
Hotel Bernini Bristol	Τηλ: +39 06 488931	http://www.berninibristol.com
Grand Hotel Beverly Hills	Τηλ: +39 06 4542141	http://www.beverlyhotelrome.it

Hotel Claridge	Τηλ: +39 06 845441	http://www.hotelclaridgerome.com
Hotel Colonna Palace	Τηλ: +39 06 39 675191	http://www.hotelcolonnalace.com
Hotel Condotti	Τηλ: +39 06 6794661	http://www.condottipalace.com
Hotel De la Ville (Intercontinental)	Τηλ: +39 06 67331	http://www.ichotelsgroup.com
Hotel de le Minerve	Τηλ: +39 06 695201	http://www.grandhoteldelaminerve.com
Hotel De Russie	Τηλ: +39 06 328881	http://www.hotelderussie.it
Hotel Eden	Τηλ: +39 06 478121	http://www.starwoodhotels.com
Hotel Embassy	Τηλ: +39 06 4881402	http://www.hotel-embassy.com
Hotel Excelsior	Τηλ: +39 06 47081	http://www.excelsior.hotelinroma.com
Hotel Flavia	Τηλ: +39 06 4883037	http://www.hotelflavia.it
Rome Marriott Grand Hotel Flora	Τηλ: +39 06 489929 +39 06 489981	http://http://www.hotelfloraroma.com/
Hotel Forty Seven	Τηλ: +39 06 6787816	http://www.47hotel.com
Hotel Genova	Τηλ: +39 06 476951	http://www.hotel-genova-rome.com
Hotel Hassler (Villa Medici)	Τηλ: +39 06 699340	http://www.hotelhassler.com
Λοιπά ξενοδοχεία μπορούν να αναζητηθούν στο site: http://www.alberghi-in-italia.it/		